

گزارشی از
اولین همایش سنگربانان صبور
(جانبازان زن)

گزارشی از اولین همایش سنگربانان صبور

(جانبازان زن)

گردآورنده: دفتر امور زنان سازمان امور جانبازان
زیر نظر مریم بهروزی

چاپ اول زمستان ۱۳۸۲

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

ویراستار: عفت مهرآبادی

صفحه آرائی: حبیب اله خدمتی

لیتوگرافی:

چاپ:

اجراء: عبدالله سعیدی

ناشر: پژوهشکده مهندسی و علوم پزشکی جانبازان

آدرس: تهران، بزرگراه شهیدچمران، خیابان تابناک، خیابان مقدس اردبیلی، خیابان فرخ، پلاک ۲۵

تلفن: ۲۴۱۵۳۶۷

صفحه اطلاعات وب www.jmerc.ac.ir

info@jmerc.ac.ir

شابک: ۹۶۴-۹۴۶۹۷-۸-۸

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست

صفحه	عنوان
	سخنرانی ها به ترتیب الفبا:
۱	سخنرانی آقای ال اسحاق
۸	سخنرانی سرکار خانم بهروزی
۱۳	سخنرانی آقای رحماندوست
۱۶	سخنرانی آقای ظریف منش
۱۷	سخنرانی آقای کاشانی
۱۹	سخنرانی آقای مجتهد
	مقالات :
۲۰	چه کسانی می توانند مستمری جنگی دریافت نمایند؟
۳۰	توانبخشی روانی - اجتماعی جانباز
۴۸	اصلاح نگرش مردم نسبت به جانبازان زن
۵۴	بررسی تبعات کاربرد سلاح های شیمیایی بر روی زنان و اثرات دراز مدت آن بر روی اطفال آنان
۵۶	بررسی مشکلات معیشتی زنان جانباز
۶۳	طرح بررسی وضعیت روانی جانبازان زن در مقایسه با وضعیت روانی معلولین زن
۷۰	تبعات ضایعات جسمی در زنان جانباز
۹۰	بررسی تبعات کاربرد سلاحهای شیمیایی بر روی زنان و کودکان آنها
۹۵	راههای اصلاح نگرش اجتماعی به زنان جانباز
۱۰۸	نقش مطبوعات در شناخت جایگاه زنان جانباز
۱۱۴	نگرشی بر نقش آموزشهای حرفه ای در اشتغال بانوان جانباز
۱۲۷	بیانیه سنگربانان صبور در همایش دهه فجر ۷۸
۱۳۳	گزارش کمیسیون آموزش عالی همایش سنگربانان صبور (جانبازان مؤنث)
۱۳۸	گزارش اجمالی از همایش یکروزه جانبازان زن سنگربانان صبور
۱۴۵	فراخوان مقاله

سخنرانی قائم مقام بخش اقتصادی آقای ال اسحاق

بسم الله الرحمن الرحيم

السلام على المهدي صاحب الامر و الزمان

برخود فرض و لازم می دانم تشکر کنم از همه عزیزانی که در برگزاری این سمینار علمی و ارزشی که واقعاً جایش در بنیاد خالی بود زحمت کشیدند. بویژه سرکار خانم بهروزی و همکارانشان که مسئولیت مستقیم دارند حقاً حرکت بسیار ارزشمندی است. نگرش علمی با عناوینی که دیدم حتی در سطح بین المللی نشان دادن افق دید هست و حقاً هم چنین کاری ضرورت داشت. (من قبل از هر چیز تشکر می کنم و امیدوارم این نوع سمینارها را به کرار و به صورت استمراری داشته باشیم.)

محفل ارزشی و علمی است و در ایام مبارک و جشن و سرور هستیم. من از همه اموری که اینجا مطرح است، پیاده هستم و توان و بضاعت علمی ندارم، آنچنانی که نتوانم در محضر علما اظهار نظر کنم و یا در محضر کسانی که سرمایه گذاری علمی در مسیر انقلاب کردند و ارزشهای والا و علمی دارند. چرا که ((دو صد گفته چون نیم کردار نیست)) (من باب اختصار چون حرف شنیدن ادب است چند لحظه وقت شما بزرگواران را می گیرم مشروط به اینکه آمادگی شما را با صلواتی داشته باشم.)

چون ایام جشن و سرور انقلاب است اشاره المائی باید کرد، که چرا جشن می گیریم؟ چه حادثه ای اتفاق افتاده و وزن این جشن چیست؟ به نظرم می رسد که در همه شما عزیزان محرز است جشن مهم و ولایی است، وزن زیادی هم دارد. چرا که این انقلاب هویت ما را مجدداً احیا کرده است و در این روز انقلاب اتفاق افتاده است. ما چه بودیم، چه شدیم (علی رغم همه مشکلاتی که داریم) اشاره به قبل از انقلاب، کسانی که سنشان ایجاب می کند و آن شرایط را دیده اند. دیده اند که ما حق نداشتیم حتی نوع لباس و پوشش خود را انتخاب کنیم یعنی خواهران و مادران ما اجازه نداشته اند که در خیابان چادر و روسری به سر کنند.

قوای نظامی کشور چادر را از سر آنها با جبر و زور می گرفت. ما دیده ایم که روحانیون برای اینکه لباس به تن کنند باید جواز می گرفتند برای این نوع لباسشان. (مادر این کشور زندگی می کردیم) ما در کشوری زندگی کردیم که همین الان یکی از دعوای آمریکا با ما این است که

شما بر اساس قرار دادهای امضا شده، مال ما هستید شما باید زندگیتان، رفتارتان، منشستان بر اساس توافقهایی که قبلاً امضا کرده اید، در آن چارچوب عمل می شده است.

افسران شما آمده اند اینجا امضا کرده اند در ازای گرفتن یک اسکادران هواپیما می بایست شما مدافع منافع ما در منطقه باشید. می بایست نظام و ارتش شما بر اساس آموزشهای ما اداره شود.

اقتصاد شما بر اساس آنچه که ما دیکته می کنیم از کجا بخرید به کجا بفروشید. چه چیز تولید کنید و چگونه تولید کنید، چگونه آموزش ببینید و کجا آموزش ببینید. در مورد همه اینها ادعای حقوقی دارند. می گویند شما یک طرف قرارداد را امضاء کرده اید و الان یکطرفه لغو کرده اید. یک چنین جریانی بود حالا اینها اشاره المائی است به آنچه که در فرهنگ و منابع اقتصادی ما کردند ما در کشوری زندگی می کردیم که کاپیتالیسیون به عنوان یک چیز تصویب شده در مجلس شورای ملی ما بود یعنی اینکه یک آمریکایی اگر هر گونه جنایتی در ایران می کرد، دستگاه قضائی ایران اجازه نداشت او را محاکمه کند و اگر یک ایرانی به یک سگ آمریکایی بی احترامی می کرد باید مورد محاکمه قرار می گرفت. و این تصویب شده بود من به چشم خودم در سبزه میدان تهران جلوی بازار دیدم که یک سرهنگ سه قبه ای ارتش ایران در آن زمان در ماشین را برای گروهبان آمریکایی باز می کرد که ای کاش آن لباس را تنش نمی کرد تحقیری بالاتر از این نیست. همه این جریانات وقتی که امام وارد شدند مفهومش این بود که تمام شد و انقلاب یعنی زیر وزد شدن. آیا همین اشاره الماء در خویش نیست در خور نشاط نیست (حقاً)؟

اینکه ما از نظام حکومت جهانی که هشت کشور در دنیا تسلطشان در همه جهان به عنوان یک حقیقت باور شده جهانی دیکته کردند که دنیا باید تحت حکومت هشت کشور باشد این بعنوان یک بحث حقوقی قطعی مطرح شده است و به عنوان یک حق بین المللی تصویب شده است که هشت، نه کشور حق جهانی دارند و بقیه باید زیر سلطه آنها باشند. یک کشوری با شصت میلیون جمعیت از مدار اینها بیرون پریده است و کل نظامات اینها را دارد بهم می ریزد. این حرکت ارزان تمام نشده است اولین سرمایه گذاری اش جدا از پنجاه سال قبل از انقلاب در طول همین انقلاب، حداقلش دویست هزار شهید گرانقدر است و حدود دویست هزار جانباز گرامی است. (این یک گوشه ای از سرمایه گذاری است که انجام شده است) هزارمیلیارد دلار خسارت جنگی است که بر این کشور حاصل شده است، این سرمایه گذاری است.

در این مسیر هر کس به سهم خودش سرمایه گذاری کرده است این جمله را با صدای بلند و افتخار می گوئیم ادعای جدی ماست که آینده جهان از آن ماست قطعاً و حتماً. دنیا روزی زیر پرچم باورهای ما اداره خواهد شد. اینکه می گوئیم السلام علی المهدی صاحب الامر و الزمان، قطعاً

همین است و تغییری در آن نیست، این به آن اندازه درست است که تمام قرآن درست است و به همان اندازه صحیح است که تمام باورها و اعتقادات ما است چون چنین اعتقادی را داریم و بعد هم برای این اعتقاد تا به حال فکر می کردند. یک شعار است الان یک قطعه ای از زمین پیدا شده است ارتش دارد، سپاه دارد، نظام دارد، اقتصاد دارد، توان مدیریتی دارد. ادعای اینچنینی را هم می خواهد عمل کند که فعلاً یک قطعه از زمین را به نام ایران تحت این اعتقادات داریم، قطعاً جهان روزی تحت این اعتقادات خواهد شد و همه دست اندرکاران افتخار می کنند که سرباز این مسیر باشند و افتخار می کنند که بستر ساز و زمینه ساز این حرکت الهی هستند (که حرکتی است) که از زمان خلقت آدم شروع شده است خط الهیون و خط توابین است. این دو در حال جنگ منتهانه خط معلوم است که از آن الهیون است در این مسیر و در این معماری جمعی سرمایه گذارهای عملی کرده اند.

زندگی همه اش خور و خواب نیست برای انسانهای رشد یافته و بارور شده ارزشهای معنوی، اصل هدف زندگی است. برای این انسانهایی که والا هستند و در مسیر تکاملی رشد دارند، حرکت در مسیر تعالی جهان و جهان سازی و زمینه سازی حکومت حق ارزش والایی است، در مقابلش همه سرمایه گذارها ارزشمند می شود.

ضمن استفاده از صحبت‌های دکتر، جمله ای در ذهنم است که در رابطه با جانباز و مترادف دانستن جانباز و معلول این یک قول است. داستان این نیست جانباز کسی است که به آنچنان مقام عالی رسیده است که در مراحل سیر تکاملی زندگی سرمایه گذارهای والا و ارزشمندی را دارد انجام می دهد بعضی انسانها در حد شکم هستند. زندگی‌شان فقط این است که چگونه لباس بپوشند، غذا چگونه بخورند. یک سری انسانهای دیگر هستند که رشد یافته تر هستند، دنبال مقام هستند که چگونه مقامات را بگیرند. یک سری انسانها بسیار بالاتر هستند (سیر تکاملی شان) انسانهای دانشمند وقت و عمرشان را برای مطالعه گذاشته اند. از اینها بالاتر، انسانهایی هستند که در مسیر تکاملی حکومت جهانی فکر می کنند. اینها معلول نیستند، اینها سرمایه گذارهای عالی هستند نه عنوان شعار به عنوان یک حقیقت. اینها کسانی هستند که افق دیدشان جهانی است، کسانی هستند که در مسیر حکومت حضرت مهدی (عج) سرمایه گذاری عملی کرده اند اینها کسانی هستند که در رابطه با تعالی جهانی که ما سیر تکاملی جهانی می گوئیم می باشند.

در این معماری، آجر آجر جلو آمده اند لذا مترادف دانستن اینها با آنها اصلاً یک برخورد جهت مثبت و صحیحی نیست. قابل قیاس نیستند البته فرمایشات آقای دکتر کاملاً بجا است که اساساً نگرش به اینکه انسان کم توان و پرتوان است، این نگرش، نگرش غلطی است. برای اینکه تو همانهایی که ما فکر می کنیم از نظر فیزیک کامل هستند، توانائی شان یکسان نیستند یکی در

مسائل فنی وارد است نسبت به خیلی از کارهای دیگر ناقص است. یکی به مسائل هنری وارد است، نسبت به چیزهای دیگر خیلی ناقص است. یکی به مسائل ریاضی وارد است، ادبیاتش ضعیف است. ولذا نمی شود گفت ضعف، این نسبی است.

در بعضی از رشته ها تواناییهایی دارند و در بعضی از رشته ها توانائی ندارند. انسانهای خیلی والائی ممکن است باشند که مثلاً در ده شعبه توانایی داشته باشند ولی همه چیز که ممکن نیست همه چیز را همگان دارند و همگان هنوز از مادر زائیده نشده است. یک نفر بگوید ما کاملاً همه امکانات را داریم، این نیست. مشکل ما چیزی دیگری است چون در جمع محققان هستم جمله ای از یک شهیدی است که یادگار آن شهید است، بیان می کنم، این است که؛ «ما در جهان انرژی های متعددی داریم انرژی نورانی، مکانیکی، حرارتی و ... و علوم تبدیل این انرژی ها است، یعنی چگونگی استفاد هاز انرژی شیمیایی تبدیل شود به انرژی مکانیکی، چگونگی استفاده از انرژی حرارتی تبدیل شود به انرژی مکانیکی. یک انرژی دیگر را داریم بنام انرژی روحانی و معنوی که چگونگی تبدیل این انرژی را پیدا نکرده ایم ولی آثار شرا می بینیم در جبهه و جنگ کسی که تا قبل از اینکه خودش آمادگی روحی پیدا کند دو متر بیشتر نمی توانست ببرد ولی به مجرد اینکه سریند السلام علیک یا ابا عبد... را می زند چهار متر می پرد کسی که نمی توانست نیم ساعت در آب بماند ۲۴ ساعت در آب می ماند. کسی نمی تواند مقاومت کند در مقابل فشار آن کار را می کند که هشت روز جنگ را به ۸ ساعت جنگ تبدیل می کند. شما در فرمولهای نظامی فرمولی دارید، محاسبه می کنن دکه دو لشکر از دو کشور اگر با هم بجنگند مجموع محاسبات اینها را در می آورند که چقدر ارتش دارند موقعیت جغرافیاییشان چگونه و ... و محاسبه می کنن دکه این جنگ چند روز طول خواهد کشید براساس این محاسبات، همه امکانات جمهوری اسلامی ایران و همه امکانات عراق جنگ ۸ روز بیشتر نباید طول می کشید این فرمولها حساب شده است چرا ۸ روز به ۸ سال طول می کشد برای اینکه آن طرف بعد از جنگ دیدید تمام کفر - شرق - غرب - روسیه و ... و آمریکا دست به دست هم دادند و تمام امکانات را پشت سر عراق گذاشتند و از این طرف هم این ملت با انرژی روحانی و معنوی و دینی توانست مقابله کند و به حمد ا... موفق هم شد. مشکلی که ما داریم این است که در تمام برنامه ریزیهایمان اعم از برنامه ریزیهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به این نکته توجه نداریم که یک مرکز انرژی داریم به نام انرژی روحانی و معنوی. همان مرکزی که امروزه بعد از بیست سال مقابله کفر با ما، کفر نتوانسته است پیروز شود. ما به این انرژی توجه نداریم. این انرژی که جبهه ها را اداره کرد، این انرژی کهم قاومت کرد، این انرژی می تواند در همه صحنه ها باشد.

و این انرژی در کسانی که سرمایه گذاری کرده اند به صورت وافر موجود است. یعنی جانباز ما یک مرکز انرژی است مشروط به اینکه ما بفهمیم و ارزش گذاری شود. اگر اینچنین کردیم این مرکز استعداد به جای اینکه فکر کنیم منفی است صد برابر تواناییهای جسمی است چنان استعدادهایش بیرون می زند که همه مات معجزه می شوند. مشکل ما در این است که این انرژی را ارزش نکرده ایم. مشکل ما در این است که این را درست درک نکرده ایم.

اگر بخش جانبازان ما بویژه بخش خواهرانمان به این نکته توجه کنند آثارشان را خواهیم دید. حالا فرمود تبدیل شرا باید محققین و دانشمندان و روانشناسان ما پیدا کنند چگونه می شود که این سرمایه گذاری را فیزیکی به صحنه آورد. اشاره های عملی را برادرمان داشتند. اگر ما یک جانبازا وزیر، رئیس جمهور، مسئول داشته باشیم الگو می شود برای دیگران، این نمونه ای از این کار است و مهمتر از همه اینها این است که خود شما خواهران عزیز جانباز ما، چه دیگران بفهمند یا نفهمند شما دارای سرمایه عظیمی هستید. اگر خودتان باورتان بیاید که این انرژی سرمایه در شما است، کافی است. دیگران می خواهند بفهمند یا نفهمند، آن موقع است که تمام وجودتان حرارت می شود. تمام بدنتان انرژی می شود. مقاومت می شوید تمام استعدادهایتان ظهور و بروز می کند، شما ضعیف نیستید نمی خواهم شعار بدهم، شما سرمایه گذاری بسیار بالایی کرده اید که یک مرکز حرارت و انرژی شدید. همان موقع که تصمیم می گیرد که از سرمایه های خودتان دفاع کنید آن موقع می بینی دکه یک مرکز حرارت و انرژی هستید و این ارزش بسیار بالایی است که باید برایش برنامه ریزی کرد و نیز قدردانی کرد که محفوظ بماند. و اما یک طرف دیگر صحنه که باید برایش برنامه ریزی کرد و نیز قدردانی کرد که محفوظ بماند و اما یک طرف دیگر صحنه این است که در این انقلاب جایگاه بانوان در ایجاد انقلاب باز مقوله ایست که ما کمتر در باره اش فکر می کنیم یعنی اثر بانوان محترم در ایجاد انقلاب و استمرار انقلاب و اینکه دشمن روی این چه برنامه ریزی کرده است. ما هنوز به این قضیه توجه نکرده ایم. یعنی اگر می بینیم جوانهای ما در جبهه با آن حرارت بوده اند، به دلیل حرارت وجود مادران بوده است. «تو مو می بینی و من پیچش مو» «تو ابرو و من اشارتهای ابرو» اگر همسر گرانقدری که با تمام توان دارد در جبهه می جنگد، اگر او انرژی دارد بخاطر این است که این انرژی را از همسرش دارد و اگر امروز صبوری در مسائل و مشکلات انقلاب در کشور داریم قسمت اعظم آن توان و مقاومتی است که از طرف خواهران ما تمدید میشود و ما این نکته را توجه نداریم. یک نمونه عملی آن اصولاً توجه به مسئله جایگاه و نفوذ و اثر خواهران در انرژی جامعه، در حرکت جامعه، و ما از این مسئله توجه به مسئله جایگاه و نفوذ و اثر خواهران در انرژی جامعه، در حرکت جامعه، و ما از این مسئله غافلیم. من در وزارت بازرگانی بعنوان تست، و آزمایش، این کار را شروع کردم. ما هر سال یک سکه به

مدیران می دادیم. من تصمیم گرفتم سکه را به این عنوان بدهم، که نامه ای تهیه کردم برای خانمهای مدیران متن نامه اینطور بود که خواهر گرامی اگر برادر عزیز ما، هسمر شما توانسته است در محیط کار موفق باشد و یاور ما باشد قسمت اعظم آن بخاطر شماست. اگر شما زمینه و فضای لازم را فراهم نمی کردید اگر شما صبوری نمی کردید اگر شما مقدمات را آماده نمی کردید ما نمی توانستیم در مأموریت هایمان موفق باشیم لذا مهم باب درک این قضیه است که «برگ سبزی است تحفه درویش». باور بفرمائید، آنچنان حرکت در وزارت بازرگانی ایجاد کرد که من اگر ده سکه به برادران می دادم این انرژی را ایجاد نمی کرد مهمترین قسمت آن، نامه هایی که آمده بود و نوشته بودند؛ آقای آل اسحاق: «ما از اینکه یک نفر پیدا شده است در این نظام این مسئله را فهمیده است که هم در چرخش امور این مملکت مؤثریم، و هم سهمیم هستیم برای این کار لذا هر چه در توان داریم در اختیارشان می گذاریم.» شما می دانی دکه وقتی انسان مشکلات خانوادگی داشته باشد قدرت انجام کار ندارد و من این فضا را عوض کردم حالا اگر در مورد این قضیه برگردیم به قضایای انقلاب، یادم هست (تاعون) شاه حکومت نظامی اعلام کرده بود. من مادر بزرگی داشتم که فوت نمودند که اعتقادات ساده ای داشتند، چون امام فرموده بودند به خیابانها بریزید پسرانشان را یکی یکی با گریه به خیابان می فرستادند و من در آن موقع مریض بودم و در خانه خوابیده بودم. ایشان آمدند بالای سر من و نگاهی کردند و گفتند تو مریضی، من چکار کنم ولی اگر نوری در صحنه می ترسم عین داستان کربلا بشود بلند شو بلکه بتوانی راه بروی. چوبی آوردند و گفتند این چوب راب گیر و تا میدان خراسان برو. شما حساب کنی داین پیرزن من مریض زردی گرفته را فرستاد جبهه. می خواهم بگویم که در آثار عمل این عزیزان اگر جبهه ها داغ بود به خاطر حضور فیزیکی زنان بود وقتی حرکت انقلاب به اوج می رسید حضور زنان بیشتر می شود و صدای خانمها همه را به غیرت و ما می داشت که حرکت کنند یعنی آثار معنوی این عزیزان خیلی بالاست و در ضمن ۵۰٪ جامعه ما را زنان تشکیل می دهند و دشمن می داند کجا دست بگذارد و یکی از اهداف دشمن زدن بانوان است و اینکه چگونه اینها را از صحنه بیرون کند. و حال که حدود ۴۰۰۰ نفر از سرمایه گذاران این انقلاب یا سازمان شما (بنیاد) است و شما بعنوان سازمان، سازمان دهنده این تشکیلات هستید کار فرهنگی، فرهنگی اسلامی والائی به عهده شماست اگر بتوانید یک نظام را به این کار گرفته و زمینه آنرا فراهم کنید این نمی شود جز با یک کار مطالعاتی و دقیق. با دلخواه یک کار درست نمی شود باید کار را از راهش وارد شد همین کاری که شما شروع کردید مسائل بانوان و همسران بانوان را باید شناخت تا توانست حل کرد و باید سرمایه گذاری کرد چون بی مایه فتیر است و شعار است همه این کارها با زمینه سازی فراهم می شود و خوشحالم که شما سمینار را در مرکز مطالعاتی وزارت امور خارجه گذاشته اید این نشان دهنده بینش بسیار درستی است درک، درستی است.

اینکه کار مطالعات علمی می کنید بسیار درست و منطقی است. اینکه ما بعنوان بنیاد موظف هستیم که تدارکات لازم را فراهم کنیم این هم درست است، ضروری است. یک نکته ضروری دیگر، اینکه این یک مسئله ملی است مربوط به یک بخش نیست. اصولاً مقوله جانبازی قوله ای نیست که ما انتساب بدهیم به یک بخش و یک واحد که آن بتواند، آنجا را سرو سازمان بدهد این یک بحث ملی است و دولت باید قطعاً توی صحنه بیاید اگر دولت نیاید «بی گمان به سر رسد بی تو به سر نمی رسد». امکان عملی اش نیست حجم، نوع، پتانسیل، مقام مشخصات به گونه ای است که باید نگرش ملی به این قضیه شود.

خوشبختانه حرکتی را که بخش جانبازان کرده اند و در مجلس شورای اسلامی محترم دارند برنامه ریزی می کنن داین مقدمات سال گذشته به نتیجه رسید.

اگر این اطلاعات درست در بیاید و بتوانیم اسناد مدارک اینها را آماده کنیم بعد از سمینارها درست عرضه و ارائه کنیم اگر در جاهایی که باید صحبت شود صحبت کنیم من مطمئن هستم که چه از طریق مجلس و چه از طریق دولت می شود استفاده جدی کرد. امیدواریم حتی دولت عزیز که من واقعاً از توجه ایشان به بخش جانبازان تشکر می کنم. حقیقتاً ما چیزهایی را استشمام می کنیم و آثار شرا می بینیم که «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» باید اذعان کرد و تشکر کرد ولی کم است. انشاء... در بوجه ای که امسال تنظیم می کنند. در مجلس شورای اسلامی، چه این مجلس و چه مجلسی دیگری که انشاء... برادران خوب ما در آنجا حضور پیدا کنند و توجه شان به عمق مسائل بیشتر باشد، مجلس خوبی داشته باشیم و مجموعاً بتوانیم ادای وظیفه کنیم من مجدداً متشکر هستم و از اطاله کلام غذر خواهی می کنم.

تنها چیزی که از شما می خواهم مبالغه و شعار نمی دهم، شما خودتان را ارزان نفرروشید- شما سرمایه گذاری کرده اید و باید سیر تکاملی کنید خود را کم بها نبینید.

سخنرانی سرکار خانم بهروزی در سمینار سنگربانان صبور

بسم الله الرحمن الرحيم

باسلام به روح پرفتوح امام معمار بزرگ انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران و درود به همه شهدا، جانبازان، آزادگان و ایثارگران میهن اسلامی و سلام و درود به شما زنان متعهد و همیشه در صحنه و همه جانبازان عزیز زن، سنگربانان صبور که به حق سنگرهای اسلام و میهن سربلند ایران را حفظ کردند و پیرو راستین بزرگ جانباز عزیز اسلام حضرت زهرا (س) هستید شما پرچمداران این انقلاب و طلیعه داران پیروزی اسلام و مسلمینید که با صبر و ایمان و ایثار نقشه های شوم دشمنان را نقش بر آب نموده و حامیان نظام ولایتید جانبازان زن آیه های شهادتند و استقامت، که در سنگر صبر و از خود گذشتگی انقلاب اسلامی را معنی دارتر بیمه می کنند. امسال دهه فجر را در یکصدمین سال پربرکت میلاد امام را حل برگزار می کنیم این روزهایی که مردم مسلمان در تب و تاب نبرد با طاغوت بسر می بردند نبردی بزرگ با رژیم و سلسله ای که با یک طاغی ستمگر آغاز و طاغوت سست اراده پایان یافت طاغوتی که تمامی نیروی خود را در راستای اراده استکبار جهانی قرار داده بود و عزت و شرف و استقلال یک ملت را در قبال بقای ذلیلانه خویش به دشمن فروخته بود.

انقلاب بزرگ مردم به رهبری یک عالم ربانی و روحانی با نام و یاری خداوند برای احیای دستورات الهی به پیروزی رسیده و ده روزی که فرایند نهایی پیروزی را طی کرد دهه مبارک فجر نام گرفت دهه فجر که یادآور و لیال عشر و بیانگر ارزشهای مقدسی است که مردمان بسیاری برای زنده نگهداشتن آن جان گرانشان را حسین گونه به پیشگاه خداوند هدیه کردند ارزشهایی همچون حق طلبی، استقلال خواهی، عشق به دین و بخصوص اداره جامعه سیاسی و اجتماعی مسلمین که همچون خیال دور به نظر می رسید و در سینه اهل حق پنهان بود رفته رفته تحقق می یافت و به واقعیت نزدیک می شد انقلاب به مثابه خیزش عظیم در تمام جوانب و ارکان جامعه تحولی شگرف پدید آورد و بر اساس نوعی سامان عقیدتی شکل گرفت - انقلابی سامانمند و مبتنی بر عقده دینی که در میان انقلابهای سیاسی پدیده قرون جدید می باشد تنها تعداد کمی از آنها از محتوای دینی برخوردار بوده اند لکن در ایران اسلامی شکل گرفتن انقلاب تحولی نوین در عرصه انقلابها پدید آورد و با پیدایش خود حتی نیروهای خفته دینی در سایه کشورها را نیز به جنبش در آورد.

که حرکت‌های انقلابی در کشورهای آمریکایی بهترین شاهد مثال آن است انقلاب اسلامی ایران انقلاب عشق است و ایثار، انقلاب آزادی است و استقلال، انقلاب شور است و شعور، انقلاب عقیده است و ایمان و در یک کلمه انقلاب تجلی همه ارزشها است خیزش عظیم که همه ارکان ملت را به جنبش و حرکت در آورد و آنچه در این خیزش عمومی بیش از همه رخ می‌نماید حضور گسترده زنان است که در همه صحنه‌های مهم و جدی تصمیم‌گیری و عمل مشاهده می‌شود. نیمی از جمعیت جامعه را زنان تشکیل می‌دهند و طبیعتاً به همین نسبت در تحولات اجتماعی اثر گذاشته و می‌گذارند تاریخ شاهدهی بر این مدعاست که زنان در تمامی انقلابها و جنبشها اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جامعه در کنار مردان بوده‌اند و خداوند رحمان حضور زنان شایسته و شخصیت معنوی آنان را در قالبهای ارزشی آشکار نموده و در هر زمان که نظام زور، زن را به ستم نشاند و قدرت حاکم مرد را اسیر و زنان را خوار و ذلیل ساخت خداوند با آفریدن زنی که به استثناء پیغمبران، برتر از مردان زمانش بود خط بطلان بر عقاید باطل کشید و او را سرمشق مردان و زنان ساخت مثل حضرت مریم، بلقیس، آسیه، خدیجه، فاطمه زهرا (س) و زینب (س) و این جزء سنتهای پروردگار است از روزی که نوع بشر در این کره خاکی نمودار شد و در حالت مدنی اعم از پیدایش طبیعی و تشکیل زندگی اجتماعی و خود نیازمند جنس زن بوده و هرگز و مرد در حیات و بقای خود از زن مستغنی نبوده است و در مسیر زندگی بشر تحول و تکامل داشته و راه استکبال را پیموده است زنان نقش پویایی در طول تاریخ داشته‌اند به گونه‌ای که یا تحت ستم بوده‌اند و برای زنده ماندن و بقای نسل خود تلاش کرده‌اند و یا آزاد بوده و میدان فعالیت داشته‌اند که در علم و سیاست و اقتصاد پیشتاز بوده‌اند. زنان کاشف و میدعی بوده‌اند و با مهارتی که داشته‌اند توانسته‌اند حیوانات را نیز رام کنند و این امر تحولی در زندگی بشر بوجود آورده است متعاقب آن با برتری‌هایی که زن در زمینه‌های اقتصادی بدست آورد و در زمینه‌های خانوادگی، پرورشی، اجتماعی و سیاسی موفقیت‌هایی را کسب نمود و تحولی در زندگی بشر ایجاد کرد باید اذعان کرد که نقش زنان در طول تاریخ و تأثیرات وی در تحولات تاریخی منفی و مثبت بوده است و حرکتی در تاریخ نبوده که زنان در آن غایب باشند. بنابراین در رخدادهای مهم جنگ صلح و انقلاب نمی‌تواند تأثیر نیمی از جمعیت را نادیده گرفت و به همین نسبت بایستی وضعیت اجتماعی، حقوقی، فرهنگی و سیاسی آنان را مورد توجه قرار داد با مروری بر تاریخ اسلام زنانی را در صدر اسلام مشاهده می‌کنیم که در عرصه‌های مهم سیاسی حضور دارند و اعلان موضع می‌کنند و نقش می‌گذارند و مورد مشورت قرار می‌گیرند و خداوند می‌فرماید:

فاستجاب لهم ربهم انی لراضیع عمل عامل منکم من ذکر اوانثی (۱۹۵ - آل عمران)

خداوند این چنین آنان را اجابت کرد که عمل هیچ یک از عمل کنندگان از شما را از زن و مرد ضایع نمی‌کنم و این آیه، مشارکت زنان و مردان را در یکی از ابعاد مشارکت اجتماعی عنوان می‌کند. لذا اسلام و قرآن خواهان شایستگی زنان است و مقام بندگی و حضور و نقش آفرینی آنان را ارج می‌نهد زنان پرورش یافته در مکتب اسلام در مقاطع مختلف شایستگی‌های بالایی از خود نشان داده‌اند حماسه آفریده‌اند، تأثیر گذاردند، مردان را تشویق تشجیع و ترغیب کردند و در غیاب همسرانشان از فرزندان انقلاب نگهداری و از افکار رزمندگان اسلام پاسداری نمودند مسئولیت پدری و پرورشی فرزندان شهدا و اسرا و جانبازان را عهده دار شدند و تاپای جان برای اعتلای دین خدا و آئین محمد کوشیدند گسترده‌گی مشارکت و حضور زنان در دفاع از انقلاب و ارزشهای آن جهانیان را به تعجب واداشته و قدرت زنان را در همه صحنه‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی به نمایش گذارده است. شرکت فعال زنان در بسیج پشتیبانی عملی و روانی در میادین جنگ و یا پشت جبهه اوج این قدرتمایی است. اما فعالیت و نقش زنان به تشجیع و ترغیب مردان و حماسه آفرینی‌های پشت جبهه نبرد حق علیه باطل خلاصه نمی‌شود. حال آنکه در بسیاری از موارد فقط همین بعد از حضور و نقش زن مطرح است. بلکه زنان در عرصه‌های جدی و تعیین کننده نقش تأثیر گذار و مستقیم داشته‌اند همگام مردان در میدانهای نبرد فکری، سیاسی مبارزه کرده‌اند، به زندان رفته‌اند، رنجها و شکنجه‌های زندانهای مخوف رژیم ستمشاهی را تحمل کرده‌اند در راهپیمایی‌های خیابانی حضور یافته‌اند صف مقدم شهدای ۱۷ شهریور را تشکیل داده‌اند با فریادهای کوبنده و هشدار دهنده مواضع به حقشان را اعلام نموده‌اند و پیام ملت خداجوی ایران را به گوش جهانیان رساندند و در سرنگونی رژیم وابسته به استکبار نقش چشمگیر داشته‌اند- شهید دادند، در کنار شهدا شهید شدند همگام با جانبازان به مقام رفیع جانبازی نائل گشته و در کنار آزادگان رنج اسارت را متحمل شدند و به عنوان نیرومندترین حامیان انقلاب صبور و مقاوم و کم توقع از ارزشهای انقلاب و ولایت نظام ولایت حفظ و حراست می‌نمایند و به طور کلی صدها نقش مهم دیگری که زنان در این چند سال اخیر ایفا کرده‌اند بر همگان واضح است حضور زنان در صحنه‌های مختلف سیاسی و احیاء نقش سازنده آنان بیانگر این حقیقت است که اسلام مکتب انسان شمول و عدالت گستر اسلام برای رشد زنان برنامه دارد و به نقش آنان ارج می‌نهد امام (ره) << بانوان ایران در نهضت و انقلاب سهم بیشتری از مردان دارند >> و حال آنکه امام را حل خود مبتکر این حرکت عظیم و جدید بودند که زنها به صحنه بیایند و برای زنده نگهداشتن این انقلاب و پاسداری از خون شهدا و قدردانی از ایثارگری و استقامت و صبر جانبازان سرمایه گذاری کنند و عهده دار مسئولیتهای سنگین باشند.

(اما با این احوال) زن مظلوم است. زن مظلوم به دنیا می آید و مظلوم زیست می کند و مظلوم می میرد. رهبر کبیر انقلاب فرمودند زنان در دو برهه مظلوم بوده اند. یکی در دوران جاهلیت که با آنان مانند حیوانات بلکه بدتر از آنها رفتار می کردند و اسلام زنان را از آن لجنزار نجات داد و بیرون کشید و دوره دوم دوره جاهلیت نو که به آن جاهلیت مدرن گفته می شود و در این دوره به نام آزادی، زنان را از عزت و شرف و معنویت پایین کشیدند اگر در دوران جاهلیت زنان را زنده به گور می کردند در دوران جاهلیت مدرن شخصیت زنان کشته می شود. آن هم با ظاهری فریبنده زنده به گور می شود و خود از آن آگاهی ندارد. در طول تاریخ همیشه از ناآگاهی زنان سوء استفاده شده است و از سوی دیگر به لحاظ فرهنگی و سیاسی و اجتماعی در محدودیت قرار گرفته ستمی که در طول تاریخ بر زنان اعمال شده و رفتارهایی ضدانسانی که بر آنان رفته است در خاطره ها ضبط می باشد- مخصوصاً در جنگها که اولین قربانیان زنان بوده اند. و پس از جنگها زنان گروه شکست خورده بازیچه دست دشمنان بوده و مانند برده با آنان رفتار می کردند و می توان گفت که زن مظلوم ترین انسان تاریخ است که مظلوم به دنیا می آید. زیرا در بسیاری از جوامع هنوز تولد زن را میمون نمی دانند مظلوم زندگی می کند. چرا که همیشه از یک درصد محرومیتی بیش از مردان برخوردار است. و مظلوم می میرد چرا که در جنگها برای شناسایی آنها پلاک تهیه نمی شد و کمتر آمار زنان کشته شده را داریم. و جانبازان زن نیز نزد افکار عمومی و رسانه های جمعی جزء مفقودین و فراموش شدگانند. آری حقوق ایثارگری و ارزش اجتماعی زنان آنگونه که باید شناخته و استیفا نشده است. نام شهید بر قبر شان حک نشده - خیابان و میدانی به یادشان ثبت نگردیده تندبسی از آنان به یادگار نمانده زنان شهید- شهدای گمنامند ، شاید بعضی ها تصور کنند که در مورد زنان صحبتها و سخنرانیها بسیار بوده و کتب و مقالات بسیاری نوشته شده و همه افراد جامع درباره این موضوع توجیه هستند اما واقعیات ملموس جامعه خلاف این را نشان می دهد و ضرورت دارد از حقوق و مزایای اجتماعی زنان سخن گفته شود زیرا همچنان مظلومیت زن خاتمه نیافته است. و زنان حقوقی دارند که تنها در سایه عدالت اسلامی تحقق می یابد حتی واژه تساوی برای استیفای حقوق آنان نارساست. دنیا خوشحال است از اینکه زن و مرد را با هم مساوی کند ولی در بسیاری از کشورهای مدعی تساوی هنوز جامعه شناسان مطالبه حقوق زنان می کنند نظیر مطالباتی که درباره مظلومین و گروههای تحت ستم و مستضعفین و حاشیه نشینان انجام می شود و این نشان می دهد که تساوی کافی نیست زیرا تفاوتهای زیستی زن و مرد و تفاوتهای حقوقی و مسئولیتهایی را اجتناب ناپذیر می کند و زنان بایستی از بهره مندیهای حقیقی که اسلام برای آنها مقرر کرده و کفه ترازوی زن به نفع زنان سنگین تر است استفاده کنند. بنابر این اگر مزایا و حقوق اضافه بر آنچه که مساوی با مردان است برای زنان بالاخص برای زنان جانباز عزیز در نظر گرفته

شود جای عمل و شکر گذاری دارد. امروزه در خصوص حقوق، نقش و شخصیت زن همچنین کرامت انسانی او دستیابی زنان به جایگاه والای انسانی متناسب با خویش تلاشهای گسترده ای انجام می شود لکن تفکرات استکباری حاکم بر جهان و فرهنگ ناهنجار غرب که برای زن ارزش حقیقی قائل نیست هرگز نمی تواند به نتیجه مطلوب و مثبتی که بنفع زنان باشد دست یابد تنها تفکری که می تواند انسانیت را نجات دهد مکتب اسلام است و زنها می توانند در این مورد تعیین کننده باشند و ما به عنوان بنیانگذار تمدن نو و فرهنگ غنی و جدید در دنیا نسبت به حقوق موقعیت و شخصیت زن جایگاه قانونی، حقوقی و عرفی زن بایستی برنامه معین و روشن داشته باشیم و استراتژی مشخص را به جهان تشنه حق و حقیقت ارائه دهیم. انشاءا...

ویژگیهای جسمی و روحی و شرایط فیزیکی و روانی زنان ایجاب می کند که امتیازات و اولویتهایی برای زنان قائل شوند که تسهیل کننده امور آنان و تأمین کننده آینده شان باشد تا در بهبود بخشیدن وضعیت زنان مؤثر واقع شود.

مزایای حقوقی و مستمری، درمانی، مسکن، شغل، بهره مندی از قانون حالت اشتغال با لحاظ نمودن ضوابط قانونی و در صورت لزوم تهیه طرحها و تصویب قوانین توسط مجلس شورا اسلامی و کمکهای دولتی و بنیاد جانبازان از وظائف نظام جمهوری اسلامی است.

به هر تقدیر جانبازان مؤنث به احترام زن بودنشان نباید مشکل معیشتی و مسکن داشته باشند و زمینه های رشد فکری، علمی برایشان فراهم گردد و به درجات معنوی و عرفانی و اجتماعی بالاتری نائل گردند با توجه به اصل ۲۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی که دولت را موظف نموده برای رشد مادی و معنوی زنان اقدام نماید. باید زمینه های رشد فکری، علمی برایشان فراهم گردد.

سخنرانی آقای رحماندوست

بسم الله الرحمن الرحيم

این جمع که برای اولین بار تحقق پیدا کرده باعث خوشحالی است و از خداوند می خواهیم که در آن خیر مقدر کند و از این حرکت ثوابی برای برگزار کنندگان و شرکت کنندگان نصیب گردد.

وقتی از جنگ زمان زیادی می گذرد به طور طبیعی موضوعات جنگ کهنه می شود، اینکه مسئله خانواده شهدا و جانبازان را به آن داغی که در زمان جنگ انتظارش را داشته باشیم، انتظار غیر طبیعی است سالهای سازندگی و توسعه سیاسی می رسد و ... اسمش سالهای جنگ نیست اینکه انتظار داشته باشیم چرا جامعه از این فرهنگ دفاع مقدس دور شده است و فرهنگ جنگ نیست خوب خود جنگ نیست فرهنگش هم معلوم است، فاصله می گیرد من و شمایی که به قول معروف از جنگ تأثیر پذیرفته ایم و از آسیب دیدگان جنگ هستیم چه باید بکنیم؟ باید با تمام توان بایستیم و جلو این حرکتی را که دارد ایثارگران کشور را به فراموشی می سپارد بگیریم، این که بگوئیم بیائیم فرهنگ زمان جنگ را دوباره مثل آن زمان احیاء کنیم، مثل آن زمانی که در خیابان ماشین سپاه باشد، بلندگو بالای نصب شود و هرکس ساک به دست و ... خوب معلوم است که فضا فضای جنگ نیست و معنی ندارد. اما به تعبیر مقام معظم رهبری در یکی از دیدارهایی که خدمتشان رسیدیم فرمودند: مادامی که زخمی بر تن جانبازی از این جنگ باقی است این جنگ برای او ادامه دارد. واقعیتش هم همین است فضائی که شما می بینید، برادران را می بینید خواهران را می بینید جانباز ۱۵٪، ۶۰٪ یا ۷۰٪ را کاری نداریم، یک زخم عفونی توی بدنش دارد، شبانه روز با این زخم همراه است و این جنگ برای او ادامه دارد تعارف ندارد به درسد هم نیست واقعاً بعضی از درصدها زیر ۲۵٪ سختی و مشقتشان کمتر از ۷۰٪ نیست واقعاً مشکلات خود من که ۷۰٪ هستم از خواهران و برادرانی که درصد پائین تری دارند، کمتر است. می بینم چه می کشند از این جهت این جنگ برای آنان ادامه دارد. ولی فرزند شهیدی که بدون اینکه پدرش در قید حیات باشد بزرگ شد و اسرا که سالهای سال اسارت کشیده و رنج آن اسارت را چه به شکل بیماری عصبی، روانی، جسمی چه به شکل خاطراتی که دارند در زندگی و در ذهنشان رژه می رود برای اینها جنگ ادامه دارد و این موضوع بین المللی است که تبعات انسانی بعد از جنگ است که اتفاق افتاده و از قانون و مقررات مردم آن کشور اثر می گذارد. این طور نیست که بگویم

پرونده جنگ در کشور ما تمام شد جنگ دفاع مقدس بوده است، باید ارزش و اثر ارزشی داشته باشد. دولت و مجلس مفاد و مصوباتی را به نام سهمیه ایثارگران در کنکور و پذیرش دانشگاهها پیش بینی نموده است و می بینید به تدریج رنگش کمرنگ شده و در پذیرش امسال همه تان در جریان هستید چگونه پذیرش انجام شده است .

در خصوص درمانی که در زمان جنگ اولویت داشت که در سال گذشته مواجه بودیم با مشکلات تأمین داروئی جانبازان و خیلی وقتها مواجه می شدیم، با اینکه کمبودهای داروئی عمومی است ولی باید برای این جانبازان مشکل داروئی نداشته باشیم . اینها که عمومی نیستند اینها سلامتشان را دودستی تقدیم کردند و آگاهانه در حفظ انقلاب تلاش نموده و جان بر کف دفاع نموده اند . لذا این استدلال قابل قبول نیست که ما بگوئیم کمبودها، کمبودهای عمومی دارو و درمان است، اینکه این بچه ها بعد از جنگ یک حرفهایی داشته اند ولی به تدریج کمرنگ تر می شود، وظیفه فرهیختگان فرهنگی جانبازان، خانواده شهدا ، اسرا و رزمندگان است که بیایند به شکل قانونمند و کاملاً منطقی از این حقوق دفاع بکنند همین طور مسئولین باید به دفاع از حقوق قانونی ایثارگران بپردازند . هرگاه موقعیت جدیدی پیش می آید حضور رزمندگان و ایثارگران و خانواده شهدا را ببینند . خدا را شکر با همکاریهایی که بنیاد و دولت کرده اند بخصوص شخص رئیس جمهور وقتی که مسئول مربوط به ایثارگران و خانواده شهدا و جانبازان پیش می آید اگر به اندازه a ریال تقاضا شده باشد ایشان یک چیزی هم به آن اضافه می کنند، حق ایثارگران هیچ وقت از حقانیت خودش نمی افتد و به نظر من بنیاد باید کلان نگری داشته باشد و از این طرف هم دولت به دنبال رفع مشکل کلان قانونمند باشد وانشاء... که خدا راضی باشد به عنوان نمونه الان در کمیسیون اجتماعی دولت که ۷۰٪، ۸۰٪ مسائل ایثارگران در آن کمیسیون مطرح می شود هر دو هفته یکبار که جلسه تشکیل می شود در حضور وزرا و نمایندگان هیئت دولت که در جلسه شرکت می کنند فردی هم به دفاع از حقوق ایثارگران در آن جلسه شرکت می کند و هر بحثی مطرح شود از زاویه دید ایثارگران به آن مباحث و مسائل نگاه می شود.

به همه کمیسیونهای دولت -لوايح فرهنگي، زیر بنائی و... دستور داده شده که هر جلسه ای که مسائل مربوط به ایثارگران مطرح می شود، حتماً باید یک نفر از نمایندگان ایثارگران در آن جلسه حضور داشته باشند. که از نزدیک از مسائل ایثارگران دفاع کند و اینطور نباشد که بعداً ببینیم مثلاً فلان موضوع تصویب شده و خدای ناکرده با مصالح عمومی جانبازان و خانواده شهدا تطبیق نمی کند البته این بدان منظور نیست که نظر نماینده ایثارگران حتماً رأی بیاورد ولی در هر صورت دفاع کارشناسانه می شود.

با تصویبی که از طرف معاون رئیس جمهور و دبیرکل سازمان امور اداری استخدامی کشور به کلیه وزرا صادر شد، همه وزرا موظف شدند تا مشاور وزیر در امور ایثارگران منسوب کنند. این مشاور وزیر در امور ایثارگران عضو بالاترین رده تصمیم گیری در وزارتخانه یعنی شورای معاونین وزارتخانه هست.

کار دیگری که در سازمان امور اداری استخدامی کشور انجام شده بنام کمیسیون ایثارگران که اکثر مسائل رفاهی، معیشتی، استخدامی، حمایتی آموزش و اشتغال چهار قشر ایثارگران را هر دو هفته یکبار بحث می کند و چهار تا کمیته کارشناسی تشکیل داده است.

سازمان امور استخدامی و وزارتخانه ها و برادران دیگری اینجا هستند که از این مسائل آگاهی دارند و اگر لازم باشد در جمع بیان می کنند. ولی تلاش ما این است ، در جهت قانونمند کردن و نهادینه کردن و تثبیت جایگاه و پایگاه ایثارگران کشور که از دفاع مقدس هشت ساله و از آن به بعد بعضاً در پایگاههای اجتماعی احساس می کنیم رنگ می بازد و باید جایگاه قانونی این حرکات را تثبیت و تحکیم بخشیم بطوری که در آینده مهم ترین کاری که داشته باشیم این باشد که برویم سراغ سازمانها و وزارتخانه ها و مراکز اجرایی و بگوئیم چرا این قانون را اجرا نکردید.

سخنرانی آقای ظریف منش قائم مقام محترم بخش جانبازان

بسم الله الرحمن الرحيم

جناب آقای ظریف منش قائم مقام بخش جانبازان ضمن خیر مقدم به شرکت کنندگان در همایش فرمودند: خدمت خواهران بزرگواری که از اقصی نقاط کشور تشریف آوردند و دعوت دست اندرکاران همایش را لبیک گفتند خیر مقدم عرض می کنم و با این امید که انشاءالله در این نشست خداوند خیر و برکتی عنایت فرماید تا بتوانیم با استفاده از نظرات متخصصان و کارشناسان و پیشنهادات خواهران گرامی در خدمت رسانی به جانبازان زن سرافراز کشور بیشتر از پیش موفق باشیم. امید است این همایش فتح بایی برای ارائه راه حل های مناسب به منظور رفع موانع و مشکلات جانبازان زن بشود و اگر بتوانیم در این وقت محدود عناوین مختلف را بحث و احصاء کنیم تا بعد از همایش زمینه ای برای کار و تحقق فراهم بشود می توانیم بگوئیم که موفق بوه ایم.

از زمانی که حوزه مشاورت امور زنان در بخش جانبازان با مسئولیت خواهر ارجمند سرکار خانم بهروزی راه اندازی شده حرکتهایی را شروع کرده ایم و تلاشمان این بوده که با یک برنامه ریزی اصولی و مبتنی بر نگاه علمی و تجربی با استفاده از تجارب علمی گامهای مهم و ضروری در این راه برداریم و انشاء... تعالی خداوند به ما کمک خواهد کرد که در این راه موفق شویم. موضوعی که به نظرم حائز اهمیت است با توجه به سال امام (ره) و فرمایشات زیادی که ایشان در مورد زنان داشتند و در واقع انقلاب ما احیاء مجدد روح انسانی و بزرگواری زن در جامعه جدید و عصر جدید است. حضرت امام (ره) در رابطه با نقش زنان در ابعاد مختلف تربیتی، اجتماعی - سیاسی و ... تحلیل های زیادی داشته اند اولین محور مقایسه نقش مردان و زنان در پیروزی انقلاب، دومین محور تقویت و استحکام جبهه حق با حضور زنان است و مردان مرهون شجاعت شما شیردلان هستند.

سومین محور حضور زنان موجب تقویت ضریب پیروزی و اطمینان به پیروزی برای مجاهدت ما بوده است.

چهارمین محور ایثار زنان در جبهه های حق علیه باطل است که هم چنان رسالت بدوش در راه دفاع از اسلام و ایثار در راه اسلام انجام وظیفه می کنند و به فرموده امام را حل همانطوری که مردها در جبهه علمی و فرهنگی مشغول هستند شما زنان هم باید در این جبهه فعال باشید.

سخنرانی آقای کاشانی (جانشین محترم رئیس بنیاد مستضعفان و جانبازان)

بسم الله الرحمن الرحيم

با تشکر از دست اندرکاران و عزیزان که تشریف آورده اند برای گرمی بخشیدن به این محفل از صحبت‌های خانم دکتر تدین چند نکته را توضیح می‌دهم یکی از مطالب بحث مظلومیت زن و توجه نکردن به زن و مقالاتی که در سمینارها و مجلات و جاهای دیگر نام برده می‌شود. اما آنچه که عمل مسئله باید بشود واقعیهایی است که خانم تدین به آن اشاره کردند و اینکه ما باید واقعیتها را بیشتر لمس کنیم و توجه کنیم آنچه را که ما فکر می‌کنیم برایمان ناشناخته است آنچه که مشکل و یک مسئله است تعریف جانبازان زن است که ما خودمان هنوز به تعریف مشترکی نرسیده ایم و تعریف ما باید پشتوانه جامعه قرار گیرد و در حد جامعه فعلی که آینده هم به آن توجه داشته باشد و بعد بحث انتظارات جانبازان عزیز از مسئولین بنیاد یا نظام است که اینها تحقق پیدا نمی‌کند الاحضور خود شما در صحنه‌ها آنچه که باید تعریف کرد تعریف جانباز و مشکل جانباز و انتظارات است. آنچه که از بیرون به آن مسئله باید نگاه کرد، توجه خود شما به واقعیهایی جامعه درباره جانباز زن است و جانبازان زن ۲۵٪ به بالا ۲۰۰۱ نفر هستند که ۱۲۷۱ نفر از این تعداد حالت اشتغال دارند ۴۵۴ نفر هم شاغل هستند و ۸۷ نفر بیکار هستند لذا ۶۴٪ از جانبازان زن شامل حالت اشتغال هستند و ۲۳٪ از جانبازان بالای ۲۵٪ هم شاغل هستند لذا یک آمار مناسبی است از آنچه که ما نسبت به دید جانبازان داریم. از شما خانمهای تحصیل کرده تقاضا می‌کنم که برای ما طرح بدهید که ما چکار بکنیم که بتوانیم بهتر خدمت کنیم و بعد روش ارائه آن خدمت را هم بگوئید من احساس می‌کنم اگر بپذیرم جارو برقی توزیع کنیم و یا غیره یعنی یک دکانی برای خودم درست کنم و چند نفر آدم هم داشته باشم که وسایل را بخرند و توزیع کنند. در بحث خدمت دادن فنی بعنوان جانبازان مؤنث بفرمائید ما داریم کاری می‌کنیم که فرقی بین جانباز مؤنث و مذکر نباشد بلکه خانمها الویت‌های بیشتری داشته باشند. مثلاً: یک جانباز پاقطعی مسائل کمتری از یک خانم دارند خانم دکتر من شما را به سؤالاتی واداشتم که به یک نقطه برسید من گفتم شما متأهل شدید فرمودید بله پس باید همسرتان به شما برسد چه ربطی دارد که من به شما برسم من با سؤالات به پاسخی رسیدم که شما را به نقطه ای برسانم و شما می‌گوئید این یک دیدگاه خصوصی بوده خواهران با برادران برای ما مساوی می‌باشد بلکه

مشکلات خانمها بیشتر و حادثه‌تر است و ما می‌خواهیم به آنها توجه کنیم در مورد تقلیل ساعت کار در روز ۳ ساعت کار کردن تقریباً بی‌حاصل و غیرممکن است ما باید در جانبازان احساس سلامت ایجاد کنیم و ساعت کار را خود جانبازان بیشتر بخواهند که به اسلام خدمت بیشتری بکنند خوب اگر توانائی ندارد قبول است باید کار نکنند و حقوق بگیرند برابر کسی که کار می‌کند هم باید حقوق بگیرد و در خانه استراحت کند و ما این طرح را به مجلس می‌بریم که تغییر دهیم و باید احساساتمان را کنار بگذاریم با احساسات بازی نکنیم و به آنچه که به درد جامعه می‌خورد بپردازیم فرموده‌اند که ما جانباز خانم بگذاریم برای تعیین درصد من خدمتتان عرض می‌کنم اگر ۲۵٪ گرفتید و به بالا هستید درصد آن نباشید که درصدتان را بالا ببرید زیرا تفاوتی در خدمات آینده ما نخواهد داشت و در قوانین کشوری نیز قوانین را باید اصلاح کنیم. در سال ۷۰۰ میلیون تومان کمیسیونهای شما برای ما هزینه دارد بهتر است این مبلغ را روی حقوقها بکشیم ما بجای آنکه سلامت گرایی را ترویج کنیم بیمارگرایی را ترویج می‌کنیم در کشور انگلستان به یک بیکار ۷۰۰ پوند می‌دهند به کسی که کار می‌کند ۸۰۰ پوند می‌دهند ولی به کسی که کار می‌کند ۳۰ هزار پوند نیز اعتبار می‌دهند که ماشین بخرد یا یک خانه بخرد و قسطی از حقوق او کم می‌کنند پس هیچ‌کس نمی‌گوید که من بیکار هستم اگر شده آبدارچی بشود که اعتبار را کسب کند و ما باید سلامت بدهیم نه اینکه مریض کنیم در آخر صحبت اینکه ما متخصص خانم برای کمیسیونها می‌آوریم ولی پیشنهاد می‌کنیم دنبال درصد بالا نباشید.

سخنرانی آقای مجتهد << مدیر کل محترم اشتغال >>

بسم الله الرحمن الرحيم

در خصوص پست هم تراز توضیحی خدمت خواهران بدهم که شاید مشکل بقیه خواهران هم باشد متأسفانه بعضی قوانین موازی هستند که یکی از آنها پست هم تراز است یعنی در قوانین تسهیلات اجتماعی به پست همتراز برای جانباز اشاره شده آئین نامه اجرائی آن در سال ۷۶ هم ابلاغ شده ولی زمینه اجرائی در مجموعه متأسفانه متوقف بوده و دلیل آن هم این است که بنیاد درگیر بحث حالت اشتغال بود ما تقریباً ۴ الی ۵ قانون داریم که کنار هم است و هر کدام را که جانباز بخواهد استفاده کند خودبخود مانعی می شود برای قانون بعدی یعنی قانون حالت اشتغال در خصوص تبصره ۶ و شاغلین دستگاه استخدامی کشوری انجام می گرفت تا حدودی موضوعیت پیدا نمی کرد چون وقتی به منزل می رفتند، و استراحت می کردند و حقوقشان را دریافت می کردند در این قضیه مقداری اختلال شد تبصره ۶ متوقف ماند چون ما تبصره ۱ را اجرا کردیم و تبصره ۶ مدتی بعد بصورت تعلیق درآمد و به دلیل بعضی از مشکلات بودجه ای با سازمان برنامه و بودجه فعلاً معطل مانده اما پست همتراز ابلاغ شده و به معاونت بهداشت و درمان هم منتقل شده کمیسیون پست همتراز جدای از حالت اشتغال یا تعیین درصد است که انشاءالله این ابلاغ می شود در پست همتراز : یک پست ستاره دار برای جانباز در دستگاه ایجاد خواهد شد که با خود جانباز ایجاد می شود و با استعفاء و یا رفتن جانباز از آن مجموعه آن پست از بین خواهد رفت مشکلات مجموعه و سازمانها را هم تا حدودی پست همتراز حل می کند زیرا پست اشتغال شده توسط جانباز را سازمان یا دستگاه می تواند فرد دیگری را جایگزین کند و تبعات آن بحث تقلیل ساعت کار در پست همتراز دیگر وجود ندارد ولی هنوز هیچ کدام از موارد مربوط به پست همتراز اجراء نشده و شاید اگر روند کار در بهداشت و درمان با سرعت بیشتری پیش برود از سال آینده حل شده و به استانها نیز ابلاغ خواهیم کرد و جانبازان تقاضای خودشان را به کمیسیون خواهند آورد و کمیسیون تشخیص می دهد که پستی برای جانباز ایجاد بشود که این پست فقط ۳ ساعت کاری در نظر گرفته بشود و به دستگاه ذیربط هم ابلاغ خواهد شد و دستگاه موظف خواهد بود برای جانباز پستی را ایجاد بکند که فقط ۳ ساعت کار لازم داشته باشد که این سه ساعت باید با توافق و بطور قانونی اجراء شود .

تجربه ارائه خدمات به معلولین جنگی در انگلستان

چه کسانی می توانند مستمری جنگی دریافت نمایند؟

“ چگونه تصمیم می گیریم که مستمری معلولیت جنگی به چه کسانی تعلق گیرد؟ ”

ترجمه: دفتر امور زنان سازمان امور جانبازان

درباره این جزوه :

این صفحه به توضیح این موضوع می پردازد که درخواستهای دریافت مستمری معلولیت جنگی چگونه مورد بررسی قرار می گیرد . و به شما می گوید که ما چگونه در این مورد تصمیم گیری می کنیم. همچنین به توضیح این مطلب می پردازد که ما چگونه دعاوی مستمری معلولیت جنگی را بررسی کرده و در مورد آن تصمیم گیری می کنیم و به شما خواهد گفت که کجا می توانید در این مورد از مساعدت و مشاوره بهره مند شوید.

آنچه که شما باید بدانید:

آژانس مستمری های جنگی گرداننده طرحهای مختلف مستمری جنگی است ما این جزوه را با این هدف تهیه کرده ایم که یک راهنمایی کلی ارائه دهیم ولی جزوه حاضر متن قانون مربوطه را بطور کامل بیان نمی کند. چنانچه مایل به دریافت هر گونه مشاوره تکمیلی در باره کلیه امور مرتبط با مستمری های جنگی هستید ، با خط مشاوره (کمک) مستمریهای جنگی تماس حاصل نمائید.
(War pensions Helpline on 01253 858858)

در صورتی که محل سکونت شما خارج از کشور انگلیس است :

این اطلاعات حتی در صورتی که در خارج از کشور انگلیس هم هستید در مورد شما صدق می کند اگر چه شما تنها در پادشاهی انگلیس و کشور ایرلند می توانید خدمات رفاهی مستمریهای جنگی را دریافت نمائید. لطفاً به صفحه ذیربط تحت عنوان ” نمایندگان مستمریهای برون مرزی “ (overseas pensions Agents) رجوع نمائید.

چگونه در مورد درخواستهای مستمری جنگی بررسی و تصمیم گیری می شود.

ما در مورد درخواستهایی که در زمینه تأمین اجتماعی ارائه می شوند به نمایندگی از وزیر کشور اقدام می کنیم ما با استخدام کادر مدیریتی و پزشکی لازم بخشی از فرآیند تصمیم گیری بر روی درخواستها را بعهده داریم . ما در هر مورد با توجه به واقعیات خاص آن تصمیم می گیریم.

چه کسی می تواند درخواست نماید (واجدین شرایط)

طرحهای مجزای مستمری جنگی برای افراد زیر بدین شرح می باشند:

- افرادی که در حین خدمت در نیروهای مسلح پادشاهی، شامل هنگ مدافع اولستر (Ulster) که اکنون نام آن هنگ سلطنتی ایرلند است ، گارد ملی و خدمات پرستاری و کمک رسانی (بهداری و پشتیبانی) مجروح یا معلول شده اند .

- داوطلبان دفاع از کشور (دفاع داخلی) (CDV) که در حین خدمت بعنوان یک CDV یا شهروندانی که در نتیجه اقدام دشمنان کشور در جریان جنگ بین سالهای ۱۹۴۵-۱۹۳۹ دچار معلولیت گردیده اند.

- دریانوردان تجاری ، اعضاء ناوگان خدمات پشتیبانی یا گارد ساحلی که به واسطه مجروحیت یا ابتلا به امراض ناشی از شرایط در طی جنگ یا به دلیل شرایط اسارت جنگی معلول گردیده اند.

- اعضاء نیروهای لهستانی تحت فرماندهی بریتانیا که در جنگ سالهای ۱۹۴۵-۱۹۳۹ یا در سپاه ویژه اسکان مجدد لهستان مشغول به خدمت بوده و در طی این خدمت مجروح یا معلول گردیده اند.

قانون مشعر بر افراد واجد شرایط دریافت مستمری برای هر یک از طرحها متفاوت است . لطفاً به صفحه مربوطه تحت عنوان نوع درخواست کننده (Type of claimant) مراجعه فرمائید.

مسئولیت ارائه اطلاعات مکفی مؤید خدمت در این نیروهای مسلح یا عضویت در ناوگان تجاری بعنوان دریانورد و یا بعنوان داوطلب دفاع از کشور بعهده متقاضی است . در صورتیکه ما نتوانیم با اتکا به اطلاعات ارائه شده از سوی شما، اشتغال شما را به خدمت در موارد مذکور تأیید کنیم، از پذیرش درخواست شما معذور خواهیم بود.

برای درخواستهایی که مشمول طرح مستمری شهروندان و داوطلبان دفاع از کشور هستند، محدودیتهای زمانی وجود دارد . بنا به دعوی متعاقب شما در صورتیکه بتوانید شواهد مستقلی را برای تایید ادعایتان به ما ارائه نمائید، یا در صورتیکه دلایل استثنائی برای اینکار وجود داشته باشد وزیر کشور می تواند محدودیتهای زمانی مذکور را تغییر دهد. در غیر اینصورت ما به هیچ عنوان

نمی توانیم به درخواستهای خارج از این محدوده زمانی ترتیب اثر دهیم . این محدوده های زمانی در برگه تقاضانامه بطور مشروح درج شده است. همچنین رجوع کنید به ”نوع درخواست کننده“ به مجرد آنکه ما تایید کنیم که متقاضی می تواند در قالب طرح مستمری جنگی مربوط به خود ارائه درخواست نماید ملزم خواهیم بود که در مورد «واجد شرایط» بود نوی برای دریافت مستمری جنگی تصمیم گیری نمائیم .

شما می توانید برای دریافت مستمری جنگی واجد شرایط باشید (نامزدی)

چنانچه در نیروهای مسلح خدمت کرده اید، در صورتی درخواست شما را می پذیریم که معلولیت مورد ادعای شما بواسطه دوره خدمت شما در نیروی ارتش ایجاد شده و یا وخیم تر گردیده باشد. در صورتیکه شما بعنوان ۱- شهروند ۲- عضو سابق نیروهای لهستان ۳- اسرای جنگی خاور دور (FEPOW) ۴- ناوگان تجاری ۵- سایرین، درخواست داده باشید. لطفاً رجوع کنید به صفحه ”نوع درخواست کننده“ چنانچه بعنوان یک شهروند یا عضو ناوگان تجاری طرح دعوی می کنید معلولیت شما باید بواسطه یک جراحت موجه “ حادث شده باشد.

چگونه باید دعوی خود را تأیید کنید؟

مسئولیت اثبات اینکه شما در طی خدمات نظامی یا اقدامات زمان جنگ مجروح شده و

معلول می باشید بعهدہ شماست.

همچنین مجروحیت می تواند:

- یک زخم یا
- یک مرض باشد

مجروحیت شما می تواند ناشی از یک تصادف یا سانحه باشد.

معلولیت شامل مواردی نظیر جراحت یا ضایعه جسمی یا ذهنی می گردد . شما ملزم

هستید هر گونه شواهد مؤید دعوی خود را به ما ارائه نموده و مراجع دیگری را که می توانیم شواهد تکمیلی از طریق آنها بدست آوریم به ما معرفی نمائید. این شواهد می توانند، سوابق خدمت نظامی شما ، یا سوابق پزشکی عمومی (GP) معالج و یا سوابق بیمارستانی شما باشند.

جمع آوری شواهد

کادر اداری ، شواهد مربوط به خدمت نظامی شما یا تجربه زمان جنگ شما را که بنا به دعوی موجب معلولیت شما گردیده است ، جمع آوری می نماید. این کار جدا از مواردی است که شما بعنوان یک شهروند طرح دعوی می کنید که در این حالت کلیه مسئولیتهای ارائه شواهد و مدارک لازم برای تغییر محدودیتهای زمانی و شمول در طرح ذیربط بعهدہ متقاضی است. ممکن است آنان حسب لزوم برای دریافت اطلاعات بیشتر به هنگام عدم کفایت شواهد ارائه شده برای تایید درخواست ، با شما تماس حاصل کنند.

وقتی آنها شواهد را جمع آوری کردند ، پرونده شما را به یکی از پزشکانی که برای ما کار می کند ارائه می دهند. اگر شما بعنوان یک شهروند یا دریانورد ناوگان بازرگانی درخواست داده باشید چنانچه وزیر کشور تشخیص دهد که شما در حال حاضر فاقد جراحت موجه هستید پرونده شما ممکن است توسط یک پزشک به جریان نیافتد.

پزشکان ما چه اقداماتی انجام می دهند.

قانون می گوید چنانچه دعوی شما در برگیرنده یک مسئله و پرسش پزشکی باشد، تصمیم گیری باید توسط پزشکی که از سوی وزیر کشور تعیین می شود، به انجام برسد.

پزشکان آژانس مستمری های جنگی دعوی شما را از جنبه پزشکی مورد بررسی قرار می دهند. پزشک تمام شواهد موجود در پرونده شما را بررسی نموده و تصمیم می گیرد که آیا به شواهد پزشکی دیگری نیاز هست یا خیر ؟ چنانچه به شواهد پزشکی بیشتری نیاز باشد ، ما یک یا چند مورد از اقدامات زیر را بانجام می رسانیم :

- از شما می خواهیم تحت معاینات پزشکی قرار گیرید.
- گزارشی از پزشک شما دریافت می نمائیم .
- اطلاعاتی از بیمارستانهایی که شما در آنها تحت درمان بوده اید ، اخذ می نمائیم .
- از شما می خواهیم تحت آزمون شنوایی سنجی (اودیو گرام) قرار بگیرید. این در صورتی است که دعوی شما مشتمل بر شنوایی باشد.

الزامی نیست که ما از همه افراد بخواهیم تحت معاینات پزشکی قرار گیرند. گاه می توانیم بر اساس شواهدی که تا آن زمان جمع آوری نموده ایم ، در مورد یک دعوی تصمیم گیری کنیم.

چگونه در خصوص درخواست و دعوی شما تصمیم می‌گیریم .

هنگامی که پزشک تمام شواهد پزشکی مرتبط را بدست آورد پرونده شما مورد بازبینی قرار می‌گیرد. پزشک باید درخواست شما را در چارچوب قوانین حاکم بر مستمریهای جنگی بررسی نماید.

پزشک برای تشخیص وضعیت عامل معلولیت مورد ادعای شما از شواهد پزشکی استفاده می‌کند.

پزشک باید از تمام شواهد استفاده نماید تا مشخص کند آیا این وضعیت بواسطه دوره خدمت نظامی یا تجربیات جنگی حادث و یا بدتر از قبل شده یا اینکه ارتباطی با این موضوع ندارد. چنانچه پزشک تشخیص دهد وضعیت مورد نظر ناشی از خدمت نظامی یا تجربیات جنگ شما نبوده ولی بواسطه آن وخیم تر گردیده است ، ممکن است اقدام به صدور یک گواهی نماید که حاکی از "تشدید" وضعیت بواسطه خدمات باشد. پزشک تنها در صورتی می‌تواند گواهی کند که یک وضعیت بواسطه خدمت تشدید گردیده است که در زمان طرح درخواست برای دریافت مستمری جنگی کماکان اثر تخریبی خدمات نظامی یا تجربیات جنگی بر وضعیت شما تداوم داشته باشد.

چنانچه پزشک تشخیص دهد وضعیت شما ارتباطی با خدمتتان ندارد ، به شما اعلام خواهیم کرد که ادعای شما مورد پذیرش قرار نگرفته است.

ارزیابی معلولیت شما :

در صورتی که پزشک تشخیص دهد که شما واجد شرایط دریافت مستمری جنگی هستید، گروه پزشکان باید نظر بدهد که میزان معلولیت شما بواسطه خدماتتان در نظام یا تجربیات زمان جنگ چقدر می‌باشد. این مرحله "ارزیابی" نامیده می‌شود.

چنانچه ما تشخیص دهیم که شما واجد شرایط دریافت مستمری جنگی نیستید، ارزیابی انجام نمی‌دهیم. تنها معلولیتی مورد ارزیابی ما قرار می‌گیرد که به خاطر خدمات یا تجربیات زمان جنگ شما بوجود آمده باشد.

چنانچه شما معلولیتی داشته باشید که توسط خدمات یا تجربیات زمان جنگ حادث نشده باشد، نمی‌توانیم آنرا در ارزیابی در نظر بگیریم.

پزشک قبل از ارزیابی معلولیت شما تمام شواهد پزشکی را بادقت کامل مورد بررسی قرار می‌دهد. پزشکان باید در چارچوب قانون مستمریهای جنگی پروسه ارزیابی را به انجام برسانند.

پزشک با مقایسه شما با یک فرد سالم و توانمند دارای سن و جنسیت مشابه به ارزیابی معلولیت شما می پردازد.

سپس وی نتیجه ارزیابی خود را بصورت "ارزیابی درصدی" به شما اعلام می کند. بدین مفهوم که با ارائه یک درصد، حداکثر تا ۱۰٪ به شما نشان می دهد که تا چه میزان معلولیت دارید. سه گروه بندی تا سطح ۲۰٪ وجود دارد:

- ۱٪ تا ۵٪

- ۶٪ تا ۱۴٪

- ۱۵٪ تا ۱۹٪

در مورد از دست دادن تمام یا بخشی از انگشتان و شصتها و ارزیابی های ویژه ای وجود دارد. این جراحات بعنوان "جراحات خفیف ویژه" رده بندی شده و درصد آنها از ۱٪ تا ۱۴٪ متغیر است. از سطح ۲۰٪ به بالارده های ارزیابی با گامهای ۱۰ درصدی تا سقف ۱۰۰٪ افزایش می یابد. در صورتیکه وضعیت شما بواسطه خدمت نظام یا تجربیات زمان جنگ حاصل شده باشد (مرتبط باشد)، پزشک تمام معلولیت های ناشی از آن وضعیت (ضایعه) را در ارزیابی مدنظر قرار می دهد. (به استثنای برخی موارد مربوط به شنوایی - رجوع کنید به جزوه شماره ۱۰ آژانس - نکاتی درباره دعوی مستمری جنگی بخاطر ناشنوایی WPA-Leaflet-10 Notes about War Pension Claims for deafness).

ممکن است پزشک با توجه به شواهد پزشکی موجود این طور تشخیص دهد که اگر چه وضعیت شما بواسطه خدمت یا تجربیات زمان جنگ حاصل شده است ولی در حال حاضر مشکلی برای شما ایجاد نمی نماید. اگر پزشک چنین تشخیص دهد، ارزیابی صفر درصد خواهد بود. چنانچه وضعیت شما بواسطه خدمت نظامی یا تجربیات جنگی وخیم تر شده باشد (تشدید) قانون می گوید که پزشک می تواند بعضاً تنها بخشی از معلولیت ناشی از این وضعیت را در ارزیابی مدنظر قرار دهد.

این امر می تواند بدین مفهوم باشد که ابعاد ارزیابی کوچکتر از حد مورد انتظار شما خواهد بود زیرا "محدود" گردیده است. ما از این واژه در هنگامی استفاده می کنیم که شواهد نشان می دهد خدمات شما موجب وضعیت کنونی نبوده و تنها مسئول بروز بخشی از اثرات آن بر روی شما بوده است.

برخی ارزیابی ها توسط قانون مورد تصریح قرار گرفته اند. اینها بعنوان ارزیابی های مدون (از پیش تعیین شده) شناخته می شوند. چنانچه معلولیت شما با یکی از ارزیابی های مدون مطابقت داشته باشد، پزشک ارزیابی مذکور را گواهی می نماید.

این ارزیابی ها موارد ذیل را شامل می گردند:

- برخی موارد قطع عضو
  - برخی موارد قطع انگشتان یا شستها
  - از دست دادن بینایی ، و
  - تغییر شکل بسیار شدید صورت (برای مثال جای زخم شدید)
- پزشک دستورالعمل هایی نیز برای سایر ارزیابی ها دارد. پزشک از این دستورات عملها (رهنمودها) در تصمیم گیری در مورد ارزیابی معلولیت شما کمک می گیرد.
- جداول ویژه ای نیز وجود دارد که توسط کارشناسان مستقل برای ارزیابی وضعیت شنوایی (رجوع کنید به جزوه شماره ۱۰ آژانس مستمریهای جنگی - نکاتی درباره دعاوی مستمری جنگی برای ناشنوایی) و ضایعات چشمی ترسیم شده اند.

در صورتی که شما معلولیت دارید:

چنانچه شما بیش از یک جراحی داشته باشید پزشک اقدام به انجام یک ارزیابی مرکب از تمام جراحات می کند تا میزان معلولیت مشخص شود(بجز در برخی موارد ضایعات شنوایی - رجوع شود به جزوه ۱۰ آژانس نکاتی درباره دعاوی مستمریهای جنگی برای ناشنوایی). نتیجه ارزیابی مرکب نمی تواند بیش از ۱۰۰٪ باشد. هنگامی که ماطی نامه ای تصمیم خود را در مورد دعوی شما اعلام می کنیم، چگونگی ارزیابی مرکب به انجام رسیده را نیز متذکر خواهیم شد.

تصمیم گیری در مورد مدت زمان (اعتبار) ارزیابی :

به محض اینکه پزشک گواهی نمود که شما واجد شرایط دریافت مستمری جنگی هستید و ارزیابی شما را تأیید کرد، گروه پزشکان باید تعیین نمایند که این ارزیابی تا چه مدت معتبر خواهد بود. ارزیابی ها ممکن است موقتی یا نهایی (دائمی) باشند.

ارزیابی های موقتی :

اگر پزشک تشخیص دهد که ضایعات شما ممکن است در آینده نزدیک بهتر یا بدتر شود، آنان از شما خواهند خواست که در پایان یک دوره زمانی خاص ، مثلاً یک سال وضعیت شما مورد بازبینی قرار گیرد. در پایان این دوره پزشک ضایعه را مجدداً مورد بررسی قرار خواهد داد و با احراز شواهد جدید و ” به هنگام “ ، تصمیم می گیرد که آیا ارزیابی مورد نظر به قوت خود باقی است. ما از طریقی که قبلاً ذکر شد به جمع آوری شواهد پزشکی جدید می پردازیم.

چنانچه پزشک تشخیص دهد که وضعیت شما ممکن است در آینده، ولی نه آینده نزدیک، تغییر کند، اقدام به انجام "یک ارزیابی موقت" می نماید.

این ارزیابی موقت هم همان چیز را بیان می کند ولی تا زمانی که به نظر ما دلیلی برای بازبینی آن وجود نداشته باشد به قوت خود باقی است، برای مثال اگر خود شما مایل باشید که وضعیت شما مورد تجدید نظر قرار گیرد فرضاً به این دلیل که تصور می کنید معلولیت شما وخیم تر شده است، بررسی مجدد انجام خواهد شد. ما در این مورد باید شواهد مستقلاً دال بر بدتر شدن وضعیت در دست داشته باشیم. پزشک مورد را بازبینی نموده و برای تصمیم گیری در مورد برقرار بودن صحت ارزیابی قبلی، به شواهد پزشکی تازه و به هنگام دست خواهد یافت. ما از طریقی که قبلاً ذکر شد به جمع آوری شواهد پزشکی جدید می پردازیم.

پس از بازنگری ممکن است ارزیابی مذکور:

- چنانچه معلولیت شما وخیم تر شده باشد افزایش یابد.
- چنانچه معلولیت شما بهبود پیدا کرده باشد، کاهش یابد، یا
- چنانچه معلولیت شما تغییری نداشته باشد، به همان میزان به قوت خود باقی بماند.

ارزیابی نهایی (دائمی):

اگر پزشک تشخیص دهد که احتمال نمی رود وضعیت شما تغییر پیدا کند، ارزیابی نهایی خواهد بود ما تنها در صورتی آنرا بازنگری خواهیم کرد که شما درخواست کنید. چنانچه شما از ما درخواست کنید که ارزیابی را مورد بازبینی قرار دهیم، ممکن است:

- اگر معلولیت شما بدتر شده باشد، افزایش پیدا کند، یا
- اگر معلولیت شما تغییری نداشته است، ثابت بماند

دریافتی شما چقدر خواهد بود؟

به مجرد اینکه پزشک تشخیص داد که شما واجد شرایط دریافت مستمری هستید و معلولیت شما را ارزیابی نمود، ما تصمیم خود را در مورد درخواست شما و اینکه آیا پولی به شما تعلق خواهد گرفت به شما اعلام خواهیم کرد. چنانچه واجد شرایط دریافت مستمری جنگی باشید، کادر اداری ما مبلغ پرداختی به شما را تعیین خواهد کرد. هر چه ارزیابی شما درصد بالاتری داشته باشد، مبلغ بیشتری به شما تعلق خواهد گرفت (رجوع کنید به جزوه شماره ۹ آژانس - نرخهای مستمریهای جنگی و کمک هزینه ها)

از چه مراجعی می توانید کمک و مشاوره دریافت کنید:

۱- خدمات رفاهی مستمری بگیران جنگی

لطفاً مراجعه کنید به خدمات رفاهی مستمری بگیران جنگی

۲- خدمات تلفنی خطوط مشاوره مستمری جنگی

شماره ۸۵۸۸۵۸ ۱۲۵۳ .

در ساعات ۸/۱۵ صبح تا ۵/۱۵ بعدازظهر روزهای دوشنبه تا پنجشنبه

و ۸/۱۵ صبح تا ۴/۳۰ بعدازظهر جمعه ها

پرسنل این مرکز قادرند مشاوره کلی به شما ارائه نموده و در پرکردن فرم درخواست به شما

کمک کنند. اگر مشکلی در ارتباط با شنوایی دارید و دورنگار (Text phone) هم در اختیار دارید

با خط مشاوره به شماره ۸۵۹۹۹۹ ۱۲۵۳ تماس حاصل فرمائید ما تماس های تلفنی شما را

کنترل می کنیم تا از این طریق در مورد حفظ سطح بالای استاندارد در خدمات خود به مراجعین

اطمینان حاصل کنیم و به پرسنل خود آموزش دهیم .

شما می توانید به آدرس زیر با ما مکاتبه کنید.

War pensions Agency آژانس مستمریهای جنگی

Norcross

Black pool

FY 53 WP

خدمات ما :

هدف ما ارائه خدمات با کیفیت بالا و رعایت مساوات در رفتار با افراد است. ما همواره در

تلاشیم تا سطح خدمات ارائه شده به شما را ارتقاء دهیم تا بتوانیم خدمات بهتری برای شما فراهم

آوریم. در کادر ما یک "مدیر خدمات مراجعین" (CSM) پیش بینی شده است. در صورتیکه

شما می خواهید هر مطلبی را در مورد خدمات ما بیان کنید می توانید با مدیر خدمات

مراجعین به آدرس زیر مکاتبه نمائید:

customer service Mangager

War pensios Agency

Norcross

Black pool

FY 53 WP

یا از شماره ۸۵۸۸۵۸ ۱۲۵۳ ، تماس حاصل نموده و با مدیر فوق مذاکره نمائید.

دسترسی آزاد به اطلاعات (دستگاہهای دولتی باز)

در دسامبر ۱۹۹۷ دولت اقدام به انتشار اعلامیه اطلاع رسانی خود نمود که در آن پیشنهادهای در مورد تدوین یک قانون آزادی اطلاعات (Freedom of Information Act) مطرح شده بود.

مادامی که قانون جدید ابلاغ نگردیده است ، آژانس مستمریهای جنگی (WPA) خود را مقید به تبعیت از فحواى قانون فعالیت مشعر بر دسترسی به اطلاعات دولتی می داند (نسخه دوم ، فوریه ۱۹۹۷) .

چنانچه اطلاعات بیشتری می خواهید لطفاً به آدرس زیر مکاتبه نمائید.

War Pensions Policy Unit

Norcross

Black pool

FY 53 WP

هنگامی که با ما مکاتبه یا تلفن می کنید لازم است توضیح دهید که چه اطلاعاتی می خواهید و نام و آدرس و شماره بیمه ملی خود را در صورتی که از آن اطلاع دارید، به ما اظهار نمائید.

جزوات و محل اخذ آنها:

شما می توانید این جزوات را از طریق مکاتبه با ما با آدرس زیر دریافت دارید:

war pensions Agency

Norcross

Black pool

FY 53 WP

WPA- Leflet –1Notes about war Disable ment and war widows pensions.

جزوه شماره ۱ آژانس – نکاتی در مورد معلولیت جنگی و مستمری بیوه های جنگ

WPA- Leflet –10Notes about war pension Claims for deafness.

جزوه شماره ۱۱۰ آژانس – نکاتی در مورد دعاوی مستمری جنگی برای ناشنوایی

WPA- Leflet –9Rates of war pensions and Allowances.

جزوه شماره ۹ آژانس – نرخهای مستمریها و کمک هزینه های جنگی

توانبخشی روانی - اجتماعی جانباز

بالا بیک نورمحمدی

چکیده

جنگ تحمیلی عراق بر علیه ایزان با وجود اثرات مثبت بر رزمندگان، عوارض روانی نیز بر روی تعدادی از رزمندگان جبهه های حق بر علیه باطل گذاشت عوارضی که گریز ناپذیر بود و ما شاهد این ضایعات با آمار بالاتری در دیگر جنگهای جهانی و یا درگیریهای منطقه ای بوده ایم.

آنچه که پس از پیروزی حق بر علیه باطل قابل توجه می باشد درمان و توانبخشی این ضایعات عصبی روانی با اهداف آرمانی است. بی شک ضایعات روانی، اجتماعی به دلیل ماهیت خاص خود نیازمند برنامه ریزی ویژه ای است تا در این راستا علاوه بر رسیدگی رفاهی - درمانی، زمینه رشد و سازگاری جانبازان عصبی روانی را در جهت بهبود رابط بین فردی در خانواده و اجتماع، پیشرفتهای درمانی، تطابق شغلی و حرفه ای، اهتمام به آموزش و تحصیل جهت اعتلای فرهنگ جهاد و جانبازی و فعالیتهای مفید و مثبت اجتماعی فراهم آورد.

برای تحقق بخشیدن به این مهم طرح توانبخشی با هدف بازتوانی روانی، اجتماعی جانبازان عصبی - روانی و با استفاده از منابع روانپزشکی، روانشناسی و جامعه شناسی تدوین شد و برای رسیدن به اهداف پیش بینی شده تکنیکهای پیش رفته توان بخشی، رفتار درمانی و روان درمانی منظور گردید و طرح پژوهش پس از ارائه به جلسات متعدد کارشناسی در معاونت بهداشت و درمان و ستاد برنامه ریزی بنیاد تصویب، کارشناسی و آماده اجرا گردید.

این طرح بصورت آزمایش بر روی ۴۰۰ نفر از جانبازان اعصاب و روان در دو استان خوزستان و کهگیلویه و بویر احمد که بصورت تصادفی انتخاب و به دو دسته نمونه و گواه تقسیم شده بودند انجام شد. اجرای این طرح بمدت یکسال طول کشید و در طی یکسال مطابق برنامه زمانبندی مشخص، اعضای تیم درمان در محل زندگی جانباز و خانواده او حاضر شده و نسبت به مطالعه مشاوره، درمان، مددکاری و اشتغال جانبازان گروه نمونه اقدام کردند و تا حد امکان نسبت به حل و فصل مسائل و مشکلات جانباز و خانواده او در محل مساعدت نموده و به میزان پیشرفت و همکاری جانباز، تقویت کنندهائی نیز در اختیار آنان قرار گرفت.

در پایان شش ماه فعالیت اعضای تیم درمان و توانبخشی با مقایسه وضعیت پیشرفت جانباز نسبت به ابتدای مطالعه، مبالغی بصورت ماهانه تحت عنوان حق بازتوانی به جانبازان گروه نمونه

پرداخت شد ضمن اینکه تا پایان سال با کلیه جانبازان گروه نمونه در دو استان کار مشاوره و درمان و مددکاری انجام می گردید.

پس از پایان مدت یکسال از اجرای طرح، ارزیابی نهائی از وضعیت سازگاری جانبازان نمونه و گواه در محورهای خانواده، درمان، اشتغال، تحصیل و حضور سازنده در اجتماع انجام شد (مطابق فرم پیوست) مقایسه امتیازات حاصله از ارزیابی اولیه و نهایی جانبازان گروه نمونه و گواه در دو استان گویای اثر بخشی طرح توانبخشی جانبازان بوده و به خواست خداوند فصل جدیدی را در رسیدگی و توانبخشی مبتنی بر جامعه در این گروه از عزیزان باز می نماید.

برای مقایسه میانگینها از روش آماری T تست استفاده شد نتایج حاصله از انجام تست های آماری نشان داد که جانبازان گروه نمونه در طی یکسال فعالیت توانبخشی توانسته اند در محورهای مختلف بازتوانی به موفقیت‌های خوبی دست یابند و بسیاری از تفاوت‌های یافته شده معنی دار بود. مقایسه گروههای نمونه و گواه در پایان طرح آزمایشی در استان کهگیلویه و بویر احمد و خوزستان نشان داد که گروه نمونه در هر دو استان در کلیه محورهای بازتوانی تفاوت معنی داری را با جانبازان گروه گواه داشتند.

همچنین با استفاده از T تفاضل مشخص شد که جانبازان گروه نمونه در پایان طرح در مقایسه با وضعیت روانی، اجتماعی آنان در شروع طرح در هر دو استان پیشرفت‌های قابل توجهی را در جهت سازگاری بیشتر نشان دادند و این تفاوتها معنی دار بود.

در اجزاء و عناصر و محورهای روابط بین فردی و خانوادگی، بهبود درمانی و پیشرفت سازگاریهای حرفه ای و شغلی، آموزش و تحصیل و فعالیت‌های مثبت اجتماعی نیز آزمون آماری T تفاضل انجام و در اغلب موارد تفاوت‌های معنی داری در بین جانبازان گروه نمونه با گواه و همچنین بین وضعیت اولیه و نهایی جانبازان در هر دو استان مشاهده گردید.

بنابر یافته های موجود با جرأت و اطمینان بالا می توان گفت که رسیدگی های رفاهی و درمانی هدفمند به جانبازان اعصاب و روان نه تنها آنان را در مسیر بازتوانی و سازگاری بهتر و بیشتر با محیط زندگی، شغلی، تحصیلی و اجتماعی قرار می دهد بلکه با حضور فعال اعضای تیم درمان و مددکاری در کوتاه مدت و بلند مدت در ضمن افزایش و تقویت در شکوفائی استعدادها و ظرفیتهای بالقوه فردی و اجتماعی جانبازان گرامی، از بار هزینه های اجتماعی و اقتصادی نظام اسلامی نیز کاسته می شود.

مقدمه

جانبازان اعصاب و روان بخش عمده ای از جانبازان انقلاب اسلامی را تشکیل می دهد بخشی از این عزیزان صرفاً با مشکلات اعصاب و روان مواجه هستند و برخی دیگر جانبازانی هستند که مشکلات اعصاب و روان آنان بدنبال مشکلات و معلولیت‌های فیزیکی برای آنان ایجاد شده و یا توأمأ در طی جنگ تحمیلی دچار ضایعات فیزیکی و روانی گردیده اند.

در این میان جانبازانی که صرفاً مشکلات روانی دارند به سبب عدم وجود ضایعه فیزیکی، متأسفانه کمتر از سوی نهادی ذیربط و حتی خانواده آنچنان که شایسته است مورد توجه قرار گرفته و بعضاً در مظلومیت به سر می برند.

خط مشی کنونی اکثر سازمانهای درمانی و حمایتی برای برخورد با کلیه جانبازان بر این اصل استوار است که معلولیت بیشتر، امتیازات بیشتری را بدنبال دارد. کاملاً مشخص است که این شیوه برخورد باعث تثبیت معلولیت و بعضاً افزایش درصد معلولیت جانبازان شده و هر گونه انگیزشی را برای بهبودی از جانبازان می گیرد چرا که بهبودی یعنی کاهش امتیازات این نگرش و عملکرد بخصوص برای جانبازان اعصاب و روان زیانبارتر است چرا که اگر چه درمان طبی و دارویی یکی از ارکان مهم درمان این عزیزان می باشد لیکن رکن اساسی دیگر در مان این جانبازان ایجاد رابطه اجتماعی مناسب در اجتماع می باشد و این امر میسر نمی شود مگر با ایجاد انگیزش قوی در جانباز برای ورود در جامعه و ایجاد بسترهای مناسب برای این ورود (اشتغال ، تحصیل و ...)

متأسفانه برخورد فعلی با جانبازان اعصاب و روان نه تنها انگیزشی برای بهبودی به ورود به جامعه ایجاد نمی کند بلکه به عنوان ضد انگیزش عمل می کند نتیجتاً گروه بزرگی از جانبازان که برگردن یک یک مردم میهن اسلامیمان حق دارند به طور ناخودآگاه از نعمت بهبودی و بازگشت به جامعه محروم مانده و همچنین سالیانه هزینه های بسیاری بدون آنکه مشکلات این عزیزان را حل نماید مصرف می گردد و بدین ترتیب مشکلات جانبازان اعصاب و روان بردوش خود جانباز ، خانواده او جامعه و دولت همچنان سنگینی می کند.

بر همین مینا متخصصان و کارشناسان مرکز بهداشت روانی بنیاد پس از بررسی همه جانبه مسائل جانبازان اعصاب و روان، طرح بازتوانی جانبازان اعصاب و روان را پی ریزی کردند اساس این طرح بر نظریه یادگیری شرطی سازی عامل استوار است در این طرح پس از رسیدگی به مشکلات روانپزشکی و روانشناسی جانباز و انجام حمایت‌های مددکاری و اشتغال درمانی، مبنای کسب امتیاز توسط جانباز، میزان پیشرفتی است که وی در امور درمانی و ارتباطات اجتماعی، خانوادگی و شغلی خواهند داشت و بدین شیوه با ایجاد بستری مساعد برای درمان، انگیزش جانباز برای ایجاد و تصحیح روابط با محیط فراهم شده و تحت تأثیر متقابل جانباز و محیط و برخورداری از

بازخوردهایی که وی از پیرامون خود می‌گیرد. به طور پیش‌رونده سازگاری روانی، اجتماعی جانباز بهتر می‌گردد.

روش انجام تحقیق

در این طرح از روش پژوهش تجربی در این بررسی با استفاده از روش طرح آزمون مقدماتی و نهایه با گروه شاهد و با استفاده از گزینش تصادفی در دو استان (صدنفر بعنوان گروه شاهد و صد نفر بعنوان گروه نمونه) جانباز اعصاب و روان با بالاتر از ۲۵٪ از کار افتادگی به صورت تصادفی و با روش سیستماتیک

انتخاب شد (تعداد دویست نفر جانباز اعصاب و روان در لیستی آماده شده و به صورت تصادفی اعداد زوج و فرد در گروههای نمونه و گواه قرار گرفت).

مطابق جدول زمانبندی گروه نمونه و گواه مورد ارزیابی تیم توانبخشی قرار گرفت (فرم ارزیابی محقق ساخته به پیوست ضمیمه است). پس از آن گروه گواه به حال خویش رها شده و کما کان با روشهای معمولی قبلی در بنیاد سرویس دریافت کردند ولی گروه جانبازان نمونه در هر دو استان به مدت حداقل ۹ ماه توسط اعضای تیم توانبخشی (روانپزشک ، روانشناس ، مددکار ، کارشناس اشتغال و کارشناس امور فرهنگی) مورد مشاوره و روان درمانی و مددکاری قرار گرفتند البته اعضای تیم توانبخشی با استفاده از روشهای مختلف روانشناختی که به آن علاقمند بودند تلاش کردند تا در طی این دوره که به مرحله توانبخشی موسوم است نسبت به ایجاد تغییر نگرش در جانباز و خانواده او همت گمارند مبنی بر اینکه اگر تابحال با پرخاشگری و تمارض و تشدید معلولیت و غیره بدنبال کسب امتیازات مادی و رفاهی بوده اند منبعده می‌توانند با هماهنگی با اعضای تیم درمان، همکاری در محیط کسب و کار، سازگاری در محیط خانواده، تلاش و کوشش و فعالیتهای فوق برنامه در اجتماع و ادامه تحصیل و آموزش می‌توانند به مزایای مناسب برسند ضمن اینکه مزایای معلولیت واقعی آنان نیز به نسبت درصد از کار افتادگی واقعی به آنان تعلق خواهد گرفت . در پایان سال و بعد از مدت ۱۲ ماه از شروع طرح، آزمون مجدد و ارزیابی دوباره با استفاده از فرم ارزیابی از وضعیت سازگاری جانبازان گروه نمونه و شاهد بعمل آمد . البته توضیح این نکته ضرورت دارد که برای اجتناب از خطای ذهن و برای پرهیز از ذهنیت‌گرایی از ابتدای شروع طرح تا پایان آن کارشناسان مجری طرح در تیم توانبخشی لازم بود ثابت مانده و با دیدگاه واحدی وضعیت جانباز را سنجیده و مقایسه و ارزیابی جانبازان را انجام داده و نسبت به دادن امتیازات آنان همت گمارند.

روش آماری مورد استفاده برای مقایسه میانگینهای بدست آمده استفاده از روش تست T برای ارزیابی میانگینهای گروههای نمونه و شاهد در دو استان بود. برای پرهیز از دخالت متغیرهای مزاحم حتی المقدور سعی شد تا در اجرای طرح با تشکیل جلسات مختلف در مرکز و استانها نسبت به اتخاذ راهبردی مشخص برای پیشبرد برنامه استفاده شود و از هر گونه اظهار نظرهای شخصی و یا سلیقه امتناع شود.

برای انگیزه بخشی جانبازان و خانواده های آنان در جهت پیشرفت در محورهای توانبخشی از تقویت کننده های مختلف در مقاطع زمانی متفاوت استفاده شد که ذیلاً توضیحاتی در این رابطه داده می شود.

۱- در دوره توانبخشی (نه ماهه) که از جانباز و خانواده او دعوت بعمل آمد تا در جلسات مشاوره و مصاحبه و ویزیت انفرادی و گروهی شرکت نمایند از تقویت کننده های پاره ای و یا پیوسته استفاده شد در این دوره علاوه بر تقویت کننده های روانی از پاداش های مختلف برای جلب همکاری جانباز با تیم توانبخشی استفاده شد این پاداشها بر حسب نظرات کارشناسی استانها و مرکز تهیه و در اختیار تیم توانبخشی قرار گرفت تا ضمن جلسات مشاوره به جانبازان و خانواده های آنان اهدا گردد. لازم به توضیح است که این هدایا صرفاً به منظور تقویت ارتباطات جانبازان با درمانگران خود و اعضاء تیم توانبخشی است .

۲- در پایان دوره توانبخشی پس از اینکه ارزیابی مجدد از جانباز در ابعاد مختلف سازگاری با خانواده، همکاری با تیم درمان و توانبخشی سازگاری حرفه ای و شغلی، ارتقاء تحصیلی آموزشی و فعالیتهای اجتماعی و به نسبت تفاضل امتیازات با ارزیابی اولیه میزان حق بازتوانی جانباز مشخص شد که تا دوره بعد از ارزیابی به صورت ماهانه در حساب جانباز واریز می شود و بدین ترتیب جانباز علاوه بر مستمری بابت معلولیت و از کار افتادگی، حقوقی نیز تحت عنوان حق بازتوانی تعلق گرفت و علاوه بر تشویق مادی و برای تقویت هر چه بیشتر جانباز و خانواده اش از پاداشهای دیگر همچون شرکت در اردوهای سیاحتی - زیارتی به نسبت همکاری با تیم توانبخشی بهره مند شدند.

روش ارزیابی و محاسبه امتیاز بازتوانی

برای اجرای طرح بازتوانی لازم بود تا فرم ارزیابی در پایان سال پر شود و جانبازان اعصاب و روان توسط تیم توانبخشی استان مورد ارزیابی قرار گیرند. بدین ترتیب اعضای تیم درمان که مرکب از روانپزشک و روانشناس و مددکاری و کاردرمانگر و پرستار روانی بودند، ضمن مشاوره و درمان و توانبخشی جانباز در طول سال با جمع آوری اطلاعات کافی و صحیح از روابط خانوادگی و

اجتماعی، سازگاریهای حرفه ای و پیشرفتهای شغلی، فعالیتهای تحصیلی و آموزشی و موفقیت‌های فرهنگی و اجتماعی نسبت به ارزیابی دوره ای جانباز اقدام نمودند

بدین ترتیب با ارزیابی جانباز به وسیله فرم مخصوص و با نمره گذاری دقیق اطلاعات پایه وضعیت موجود جانباز با نمره خاصی مشخص شد و با ارزیابی دوره بعد که یکسال بعد انجام پذیرفت تفاضل دو امتیاز میزان پیشرفت جانباز را در بازتوانی مشخص کرد و بر همین مبنا امتیازات مادی و معنوی از قبیل حق بازتوانی و شرکت در اردوهای سیاحتی و زیارتی به جانبازان گروه نمونه تعلق گرفت. در صورت یکسان بودن وضعیت جانباز در ابتدا و انتها هیچگونه تشویقی شامل حال جانباز نشد.

متدولوژی

- ۱- جمعیت هدف : کلیه جانبازان اعصاب و روان بالای ۲۵٪ کشور
- جمعیت مورد مطالعه : جانبازان اعصاب و روان استانهای کهگیلویه و بویراحمد و خوزستان
- ۲- حجم نمونه : تعداد ۲۰۰ نفر از جانبازان هر استان که به صورت تصادفی از لیست جانبازان اعصاب و روان هر استان تهیه شوند.
- ۳- استراتژی مطالعه : کار آزمایشی بالینی تصادفی
- ۴- معیارهای ورود و خروج در طرح

معیارهای ورود:

- الف) جانبازان اعصاب و روان بین ۲۵٪ تا ۵۰٪ از کار افتادگی مرد یا زن با هر سنی که یا به صورت خالص اعصاب و روان باشند و یا به نسبت — اعصاب و روان صرف از درصد جانبازی
- ب) جانباز می بایست در مدت یکسال اجرای طرح ساکن منطقه باشد.

معیارهای خروج:

- جانبازانی که به مدت بیش از — درصد از کارافتادگی آنان از ضایعات غیراز اعصاب و روان باشد.
- جانبازانی که از راههای دیگری بجز طرح بازتوانی امتیازات متغیر مستقل را دریافت می دارند.
- جانبازان معتاد به مواد مخدر
- به دلیل عدم امکان رعایت مسئله کورسازی مجریان طرح ممکن بود امتیاز ناتوانی جانبازانی بر مبنای معیارهای غیر از ملاکهای تعریف شده یعنی معیارهایی مثل حس انسان دوستی و ترحم (که بی شک اثراتی کوتاه مدت دارند) تعیین شود همچنین عدم کورسازی در مورد نمونه ها

(که اجتناب ناپذیر است) می توانست باعث شود که خود جانباز یا خانواده او اطلاعات سوگرایی در اختیار تیم بازتوانی قرار دهند.

که هر دو این مسائل باعث بروز سوگیری اطلاعات در طرح می گردد. که برای رفع آن شایسته بود افراد تیم پژوهشی را کاملاً با اهداف طرح که همانا حل دراز مدت مشکلات جانباز آشنا نمود و به آنان آموزش داد و در مورد جانباز و خانواده او تا آنجا که ممکن بود اطلاعات به صورت غیر مستقیم جمع آوری شد . مثلاً اطلاعات راجع به نظافت شخصی از همسایگان پرسیده شد.

نام و نام خانوادگی : .....

فرم ارزیابی شماره : .....

تاریخ ارزیابی : .....

جمع امتیازات : .....

تفاضل امتیاز نسبت به ارزیابی : .....

رتبه	عناصر توانبخشی ، عاطفی ، اجتماعی					عوامل	ردیف	
	۵ عالی	خیلی خوب ۴	خوب ۳	متوسط ۲	ضعیف ۱			نامطلوب ۰
						الف خودیاری و نظافت شخصی	۱ بهبود روابط خانوادگی	
					ب برخورد مناسب با فامیل و اطرافیان			
					ج حفظ شئونات خانوادگی در اجتماع			
					د حرکت فعال و رسیدگی به امور خانواده ،فرزندان وامور معیشتی			
					الف پیگیری جدی برنامه های توانبخشی روانی اجتماعی	ب پیشرفت در امور درمانی	۲	
					ب حضور بموقع در جلسات مشاوره درمان وتوانبخشی وانجام دستورات			
					ج تخفیف نارضایتی افراد خانواده و اطرافیان از علائم و اختلالات بیماری			
					د بهبود در علائم بیماری و کاهش در عود اختلالات عصبی روانی			
					الف حضور مرتب و منظم در محل کار	ب سازگاری رفتار و پیشرفت شغلی	۳	
					ب رضایت کارفرما از فعالیت شغلی وبهبود روابط بین فردی در محیط کار			
					ج رضایت کارفرما از فعالیت شغلی وارقاء سطح شغلی و مسئولیتی			
					د افزایش توانایی در ایجاد ارزش افزوده وافزایش حقوقی ودرآمدشغلی			
					الف ارتقاء سطح تحصیلی	ب ورود به دانشگاه	۴	
					ب کسب مراتب ممتاز دانشگاهی			
					ج فارغ التحصیلی از دانشگاه			
					د ابتکار و خلاقیت (تألیف، ترجمه،تحقیق، ابداع و اختراع)			
					ب شرکت فعال وموفقیت در مسابقات استانی ملی(فرهنگی، اجتماعی، قرآن)	ب موفقیت های اجتماعی	۵	
					ج حضور فعال و کسب مقام در مسابقات ورزشی			
					د کسب امتیازها و عناوین برجسته اجتماعی (کارگر، کارمند، پدر و ... ، نمونه)			
						جمع امتیاز		

نتایج:

بررسی آماری نتایج نشان می دهد که این طرح اثر بخشی خوبی در روند بازتوانی جانبازان اعصاب و روان داشته است و علیرغم وجود مشکلات اجرایی و اداری ، این طرح توانسته است چه در کل و چه در اجزاء و عناصر بازتوانی کمکهای شایان توجهی به جانبازان گروه نمونه بنماید. هر چند در این طرح بدلیل طولی بودن آن با مسائل و مشکلات زیادی روبرو بودیم که از جمله آن از دست دادن تعدادی از جانبازان در گروههای نمونه و گواه ، لکن گروههای نمونه و گواه در هردو استان در روند یکساله پژوهش همواره در دسترس گروه درمان بود و کلیه برنامه های از پیش تعیین شده در منشور بازتوانی اجرا شد .

نتای حاصله از انجام تست های آماری این واقعیت را نشان می دهد که جانبازان گواه نمونه در طی یکسال فعالیت توانبخشی توانسته اند در محورهای مختلف بازتوانی به موفقیتهای خوبی دست یابند و این تفاوتها در کل معنی دار بدست آمد، که ذیلاً به شمه ای از نتایج آماری اشاره خواهد رفت.

۱) مقایسه گروههای نمونه و گواه در پایان طرح آزمایشی در استان کهگیلویه و بویراحمد نشان داد که گروه نمونه در این استان در کلیه محورهای بازتوانی تفاوت معنی داری را با جانبازان گروه گواه داشتند. ($T = 7/51$ و $p < 0/05$)

همچنین جانبازان گروه نمونه در انتهای طرح در مقایسه با وضعیت روانی، اجتماعی آنان در شروع طرح، پیشرفتهای قابل توجهی نشان دادند و تفاوت معنی داری را با وضعیت اولیه پیدا کرده اند. ($T = 10/24$ و $p < 0/05$)

در محورهای مختلف روابط خانوادگی، درمان، سازگاریهای حرفه ای، شغلی، آموزشی و تحصیل و فعالیتها اجتماعی نیز ارزیابی انجام شد که مختصری از نتایج آن در ذیل می بینیم: آزمون T، بین میانگین گروه نمونه در ارزیابیهای اولیه و نهائی در استان کهگیلویه و بویراحمد نشان داد که این گروه بصورت معنی داری در محور بهبود روابط خانوادگی نسبت به وضعیت اولیه پیشرفت کرده است. و به این ترتیب رابطه جانباز با خانواده و اطرافیانش در سایه فعالیتها تیم درمان و توانبخشی بهبود یافته است. ($T = 7/75$ و $p < 0/05$)

مقایسه میانگین عنصر پیشرفتهای درمانی در جانبازان گروه نمونه در این استان نشانگر پیشرفتهای معنی داری است و این مطلب پویایی طرح را در درمان و توانبخشی جانبازان گروه نمونه نشان می دهد. ($T = 6/36$ و $p < 0/05$)

شغل سازگاریهای حرفه ای از محورهای عمده در فعالیت توانبخشی است مقایسه وضعیت گروه نمونه با خودش پس از سپری شدن طول مدت پروژه تفاوت معنی داری را نشان می دهد.

استان کهگیلویه و بویراحمد با وجود کمبود فرصت‌های شغلی توانسته است در این محور بر میزان اشتغال و سازگاری شغلی و حرفه ای بیفزاید. ($T=۳/۲۶$ و $p < ۰/۰۵$)

آزمون T بین میانگین گروه نمونه با نمونه در عنصر ارتقاء تحصیلی و آموزشی استان کهگیلویه و بویراحمد تفاوت معنی داری را نشان داد این تفاوت حاکی از موفقیت تعداد قابل توجهی از جانبازان گروه نمونه است که در طی اجرای پروژه توسط مشاورین دلسوز در جهت آموزش و تحصیل هدایت شده اند. ($T=۵/۷$ و $p < ۰/۰۵$)

فعالیت‌های مفید و مثبت اجتماعی نیز از محورهای مهم بازتوانی است که گروه نمونه در استان کهگیلویه و بویراحمد تفاوت معنی داری را پس از اجرای طرح نشان داده اند. فعالیت هماهنگ و همه جانبه کلیه معاونت‌های تخصصی در بنیاد جانبازان زمینه را برای رشد و اعتلای فرهنگ جانبازی در اجتماع باز می کند و جانبازان بدین طریق در جایگاه شامخ خود قرار می گیرند.

بررسی وضعیت جانبازان در گروه گواه در استان کهگیلویه و بویراحمد از این است که در طی چند سال گذشته بنیاد جانبازان بطور فعال در جهت حل مشکلات جانبازان تلاش نموده است و آزمون T تفاوت معنی داری را در سازگاری روانی و اجتماعی جانبازان حتی در گروه گواه نشان می دهد هر چند تفاوت میانگینها بسیار زیاد نیست و در کل مقایسه دو گروه نمونه نشان می دهد که جانبازان گروه نمونه در کلیه محورهای بازتوانی تفاوت‌های فاحش را نسبت به وضعیت اولیه خود پیدا کرده اند و لی این تفاوت در گروه گواه بسیار اندک یافته شد. آنچه از این نکته قابل استنباط است اینکه سرعت حرکت و پیشرفت سازگاری روانی، اجتماعی هم اکنون و با فعالیت‌های جاری کند و یا ملموس نیست ولی اجرای برنامه های توانبخشی به این حرکت سرعت فوق العاده ای می بخشید.

۲) مقایسه گروه‌های گواه و نمونه در پایان طرح آزمایشی بازتوانی در استان خوزستان نشان داد که گروه نمونه در این استان نیز در کلیه محورهای بازتوانی تفاوت معنی داری را با جانبازان گروه گواه داشتند.

آزمون T در مقایسه گروه‌های گواه و نمونه استان خوزستان در ابتدای شروع طرح در این استان تفاوت معنی داری را نشان نداده بود. ($T=۱/۲۳$ و $p < ۰/۰۵$)

در حالیکه ارزیابی و مقایسه نتایج آن را در ابتدا و خاتمه طرح بر روی جانبازان گروه نمونه تفاوت معنی داری را در این گروه از جانبازان نشان داد و این مطلب روشن شد که اجرای طرح بازتوانی در این استان نیز موفق بوده توانسته است به مقدار زیادی به سازگاری روانی، اجتماعی جانبازان در این استان کمک نماید. ($T=۵/۴۲$ و $p < ۰/۰۵$)

در این استان نیز ارزیابیها در عناصر پنجگانه بازتوانی روابط خانوادگی، درمان، سازگاری شغلی و حرفه ای، آموزش و تحصیل و فعالیتهای اجتماعی انجام یافته که ذیلاً به نتایج آماری آن اشاره می شود:

آزمون T در مقایسه میانگین گروه نمونه با نمونه در بین ارزیابی اولیه ونهایی تفاوت معنی داری را نشان داد به این معنی که مشاوره و مددکاری و بازدید منزل و بطور کلی فعالیتهای بازتوانی گروه درمان بطور مؤثری در بهبود روابط خانوادگی جانبازان گروه نمونه تأثیر گذاشته است. ($T= 5/2$ و $p < 0/05$)

همین تفاوت و اختلاف معنی دار را در آزمون T بین میانگین گروه نمونه با نمونه در محور درمان می بینیم و آن نمایانگر فعالیتهای خوب و منظم گروه درمان و توانبخشی در رسیدگی درمانی اجرای این گروه از جانبازان است. ($T= 5/48$ و $p < 0/05$)

این آزمون در محور سازگاری شغلی و حرفه ای معنی دار نبود. در طی اجرای طرح هر چند تلاش شد تا با ایجاد رابطه ارگانیک بین دو معاونت در بعد اشتغال و سازگاری حرفه ای نیز به جانبازان نمونه استان خوزستان خدمات پیش بینی شده در منشور طرح ارائه شود ولی متأسفانه این موفقیت ناچیز بود. ($T= 1/86$ و $p < 0/05$)

تأثیر فعالیتهای آموزشی مثل اشتغال در حدی نبود که تفاوت معنی داری را در بین ارزیابی اولیه و نهایی که جانبازان گروه نمونه بوجود آورد. ($T= 0/059$ و $p < 0/05$)

همچنین آزمون T بین میانگین گروه نمونه در ارزیابی اولیه و نهایی نیز تفاوت معنی داری را در محور فعالیتهای اجتماعی و فرهنگی نشان نداد. ($T= 1/75$ و $p < 0/05$)

آنچه که از جدول آزمون در استان خوزستان بر می آید این نکته پیداست که با وجود تلاش مرکز بهداشت روانی برای هماهنگی معاونتهای تخصصی در این استان برای اجرای هماهنگ این طرح موفقیت ها کم بوده و معاونت بهداشت و درمان بنیاد استان خوزستان نتوانسته است از همکاری و مشارکت معاونتهای آموزش و اشتغال و فرهنگی و هنری برای بازتوانی روانی، اجتماعی و شغلی جانبازان گروه نمونه استفاده کند و این مطلب نکته مهمی است به این معنی که اگر هر کدام از معاونتهای تخصصی فعالیتهایی را بصورت جدا از هم و بدون مشارکت یکدیگر داشته باشند بعید بنظر می رسد جانباز اعصاب و روان که دارای مشکلات گوناگون روانی اجتماعی است خدمات لازم را از فعالیتهای درمانی - حمایتی بنیاد دریافت کرده و در راستای بازتوانی قرار گیرد.

در گروه جانبازان گواه که از طرح توانبخشی بهره مند نشد و صرفاً مطابق روال و مقررات بنیاد خدمات رفاهی دریافت نموده بودند. ارزیابیهای انجام شد که ذیلاً بصورت مختصر به آنها اشاره

می شود آزمون T بین ارزیابی اولیه و نهایی گروه گواه در عنصر روابط خانوادگی تفاوت معنی داری را نشان نداد. ($T=0/153$ و $p < 0/05$)

در محور پیشرفتهای درمانی نیز در این گروه از جانبازان که مطابق روال عادی و مقررات جاری خدمات دریافت می نمودند تفاوت معنی داری دیده نشد. ($T=0/86$ و $p < 0/05$)
 آزمون T بین میانگین گروه گواه در ارزیابی اولیه و نهایی برای سازگاری حرفه ای و شغلی تفاوت معنی داری را نشان نداد. ($T=0/83$ و $p < 0/05$)

این گروه در عنصر آموزش و پیشرفتهای تحصیلی نیز در طی دوره اجرای طرح پیشرفتی نداشتند و نسبت به ارزیابی اولیه تفاوت معنی داری را نشان ندادند. ($T=1/49$ و $p < 0/05$)
 تفاوت بارز و معنی دار گروه نمونه و گواه در استان خوزستان در پایان طرح نمایانگر رشد و پیشرفت جانبازان گروه نمونه در راستای اهداف بازتوانی است. ($T=4/39$ و $p < 0/05$)

بحث :

تجزیه و تحلیل آماری اطلاعات بدست آمده از اجرای آزمایشی طرح بازتوانی در دو استان کهگیلویه و بویراحمد و خوزستان حاکی از اثر بخشی این طرح در روند بازتوانی جانبازان اعصاب و روان است.

همانطوری که دیدیم تعداد ۴۰۰ نفر از جانبازان اعصاب و روان بصورت تصادفی در دو گروه گواه و نمونه قرار گرفته اند و طرح مطابق منشور مشخص در دو استان اجرا شد. نهایتاً نتایج طرح مؤید این مطلب است که هم بصورت نظری و هم عملی این طرح توانسته است که به توانبخشی روانی و اجتماعی جانبازان کمک نماید هر چند شاید لازم به ذکر نباشد که طرح بازتوانی بر خلاف راهبردهای جاری در سطح بنیاد جانبازان و حتی قوانین و عرف عادی و جاری کشور است چون تا بحال جانباز اعصاب و روان پی برده بود که هر قدر بر میزان معلولیت و آشفتگی روانی، اجتماعی خود بیفزاید و بدین طریق درصد از کار افتادگی را با روشهای مختلف بالابرد توانسته است زمینه دریافت تقویت کننده های مادی و معنوی را از بنیاد جانبازان و یا سایر سیستمهای حمایتی کشور برای خود همواره نماید لذا در خانه هر روز بیشتر از گذشته پرخاشگری می نمود و شئونات خانوادگی را از بین می برد به درمان خود اهمیت نمی داد تا هر روز بیمارتر و معلولتر شود و یا آشفته تر بنظر رسد و اگر زمانی بدنبال درمان می رفت از آن بعنوان ابزار برای حفظ و ارتقاء درجه معلولیت و ناتوانی استفاده می کرد. در محل کار حضور پیدا نمی کرد و در صورت حضور بعنوان عنصری غیر مولد و بعضاً مخل سیستم قلمداد می شد کارفرمایان نیز بطبع از پذیرش و بکارگیری این قشر مظلوم پرهیز می کردند. در بعد آموزش و تحصیل نیز وضعیت بهتر از این

نبوده است نه خود این عزیزان بصورت جدی دنبال آموزش و تحصیل می رفته اند و نه تشویق و تقویتهی در این زمینه ها وجود داشت. در ابعاد اجتماعی و فرهنگی نیز متأسفانه جانباز اعصاب و روان را نوعاً با طرح القاب منفی و بعضاً توهین آمیز خطاب می نموده اند و در ابعاد فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و ورزشی جایگاه شرکت و رشد برای این عزیزان وجود نداشت.

با این توصیف مظلومیت جانباز اعصاب و روان در ابعاد مختلف زندگی مبرهن و واضح است بدین ترتیب نه تنها این عزیزان در اجتماع مطرود بوده و جایگاه مناسبی نداشته اند بلکه حتی در بین خانواده خود نیز مورد قبول نبوده و حتی بعضاً مغبوض واقع شده اند.

طرح بازتوانی با نگرش جامعه و سیستمیک و با استفاده از کلیه امکانات در بنیاد جانبازان و سازمانهای حمایتی دیگر درصدد رشد و ارتقاء جانبازان اعصاب و روان در کلیه ابعاد زندگی اعم از روابط بین فردی و خانوادگی، درمان، سازگاری حرفه ای و شغلی، آموزش و تحصیل و ارتقاء جایگاه اجتماعی و فرهنگی است و همانگونه که ذکر شد در این زمینه ها به نتایج نظری و عملی و آماری قابل توجهی در روند اجرای آزمایشی طرح رسیده است که ذیل به طرح نتایج نظری اشاره خواهد رفت:

نتایج نظری طرح بازتوانی در دو استان کهگیلویه و بویراحمد و خوزستان :

۱- ارتباطات اداره کل امور جانبازان اعصاب و روان با جانبازان اعصاب و روان: با اینکه این اداره یک سازمان ستادی است و وظیفه آن سیاستگذاری و برنامه ریزی و در کل مدیریت بهداشت روانی در سطح کشور برای جانبازان علی الخصوص جانبازان اعصاب و روان می باشد، اجرای طرح بازتوانی و نظارت و کنترل آن باعث ارتباطات بیشتر این اداره با بنیاد استانها و علی الخصوص جانبازان اعصاب و روان می گردد.

متأسفانه جانبازان اعصاب و روان حاد بدلیل نداشتن بصیرت کافی دسترسی به بنیاد نداشته اند و بنیاد جانبازان استانها نیز حتی محل سکونت آنان را نمی شناسد و لذا تعدادی از این عزیزان در مناطق روستایی و دورافتاده از مظلومیت مضاعفی رنج می برند.

۲- توجه مسئولین بنیاد استانها به مشکلات جانبازان اعصاب و روان: بازخورد رفتاری منفی جانبازان اعصاب و روان بمرور ایام باعث ایجاد نگرش منفی در بین مسئولین بنیاد استانها شده است و این سیکل معیوب باعث خارج شدن این عزیزان از دریافت خدمات رفاهی و درمانی گشته و این مطلب حتی در رابطه با جانبازانی که بصیرت و بینش کافی ندارند و حتی بنیاد جانبازان را بعنوان سازمان متولی نمی شناسند و به آن مراجعه نمی کنند تسری پیدا کرده است. با اجرای طرح توانبخشی همه مسئولین بنیاد در رده های مختلف به مشکلات جانبازان اعصاب و روان آشنا شده و در جهت حل معضلات این عزیزان اقدامات ممکن را انجام می دهند.

۳- فعالیت گروهی تیم (گروه) تخصصی روانپزشکی بر روی مشکل جانباز اعصاب و روان : همانطوری که می دانیم کار درمان روانی، کاری است گروهی، که در آن روانشناس، روانپزشک، مددکار، اجتماعی کار درمانگر با دیدی پردامنه و همه جانبه و با در نظر گرفتن کلیه ابعاد زندگی به درمان و توانبخشی بیمار اعصاب و روان می پردازند و در این کار تیم را روانپزشک هدایت و رهبری می کند. ولی متأسفانه امروزه در کار پیچیده درمان و توانبخشی جانباز اعصاب و روان در استانها این همکاری و تعاون کمتر صورت می گیرد و درمان جانباز با دارو درمانی و یا پاره ای از خدمات دیگر انجام می پذیرد و نهایتاً چون مشکلات جانباز همه جانبه حل نمی شود به مزمین شدن بیماری عصبی - روانی جانباز منجر می گردد. طرح توانبخشی زمینه کار گروهی را در درمان و توانبخشی جانباز اعصاب و روان باز می کند و کلیه اعضای تیم درمان از زوایای مختلف درصدد حل و فصل و درمان معضلات اجتماعی روانی و خانوادگی جانباز بر می آیند.

۴- فعالیت سیستمیک معاونتهای تخصصی (اشتغال، فرهنگی و بهداشت و درمان) بر روی مشکلات جانبازان اعصاب و روان : برای تحقق بازتوانی بصورت عام در جانبازان اعصاب و روان و برای ایجاد زمینه و بستر مناسب برای توانبخشی روانی، اجتماعی و شغلی جانبازان لازم است تا کلیه معاونتهای تخصصی بهداشت درمان، آموزش و اشتغال و فرهنگی و هنری بصورت هماهنگ به حمایت جانباز اعصاب و روان پرداخته و همزمان با درمانهای دارویی و روان درمانی و مددکاری، مشکلات شغلی و تحصیلی جانباز نیز مرتفع شده و از حیثیت فرهنگی نیز تغذیه شود چه عدم پوشش فرهنگ و خلاء فرهنگی یکی از مبانای ایجاد نابسامانی روانی در جانبازانی می شود که روزی در جهت حفظ و اعتلای آن جانبازی نموده اند. طرح توانبخشی بصورتی عینی و عملی زمینه اجرای بازتوانی در جانبازان اعصاب و روان با کمک و مساعدت و هماهنگی کلیه معاونتها را فراهم آورده است.

۵- حل و رفع مشکلات جانبازان در ابعاد خانوادگی، درمانی، شغلی، تحصیلی و اجتماعی در محل: گروه درمان و توانبخشی با ارتباط مستمر و نزدیک با جانباز و خانواده او توانسته اند بسیاری از مسائل و معضلات درمانی روابط خانوادگی، شغلی و اجتماعی و تحصیلی جانبازان و خانواده آنان را مرتفع نمایند. حضور روانپزشک و سایر اعضای تیم درمان در محل زندگی جانباز تأثیر بسزایی در روشن شدن دامنه مشکلات جانباز و حل و فصل مناسب آن می گردد.

۶- مشخص شدن مشکلات غیر قابل حل در زمان اجرای طرح: بعضی از عزیزان جانباز پس از سپری شدن مدت زمان زیاد از ابتلا به بیماری و تحمل عوارض ناشی از آن دارای مشکلات روانی، اجتماعی و اقتصادی حادی هستند. گروه درمان در چنین مواردی تلاش نموده اند تا با استفاده از کلیه امکانات موجود در رفع آن و سامان بخشیدن به زندگی این عزیزان همت نمایند، لکن بعضی

از این مشکلات در حدی است که حل و فصل آن از حدود امکانات و اختیارات گروه درمان و توانبخشی خارج است، در چنین مواردی حداقل این معضلات شناسایی و به بنیاد اعلامی می شود. ۷- درمان و توانبخشی در محل زندگی جانباز اعصاب و روان: امروزه علم روانپزشکی بر این است که درمان و توانبخشی بیماران روانی در محل زندگی آنان از کیفیت و کارایی و اثر بخشی بهتری برخوردار است لذا اگر چنانچه با تداوم این طرح بتوانیم از ایجاد و گسترش مراکز نگهداری و بیمارستانی تمام وقت پرهیز کرده و درمان و توانبخشی را در اجتماع و محل زندگی جانبازان ببریم در درمان و توانبخشی این عزیزان قدم مهمی برداشته شده است.

۸- درگیر شدن کارشناسان امور بهداشت روانی با مشکلات جانباز اعصاب و روان: تاکنون برنامه ریزی درمان و توانبخشی در بنیاد جانبازان طوری نبوده است تا کارشناسان بهداشت روانی و گروه توانبخشی با کلیه مشکلات جانباز درگیر شده و از نزدیک با او درد آشنا باشند لذا در اغلب موارد مشکلات جانباز اعصاب و روان در یک سو و امکانات درمانی و پرسنل تخصصی در سوئی دیگر قرار داشته اند. تا حدی که در بعضی از موارد آدرس محل سکونت جانبازان حاد را نیز در اختیار ندارند. این طرح به کارشناسان و گروه درمان و توانبخشی کمک نموده تا درگیر در موضوع کار خود شوند در روند و سیر درمان و توانبخشی جانباز، اعصاب و روان قرار گیرند.

۹- احساس غرور و هویت برای جانبازان در محل زندگی و اجتماع و همسایگان: بدون شک سرکشی و بازدید منزل جانبازان اعصاب و روان روحیه آنان را تقویت می نماید و خانواده آنان نیز از داشتن چنین جانبازی در بین خانواده خود احساس خرسندی و غرور می کنند. متأسفانه در گذشته بعضاً بدلیل کم توجهی به این قشر مظلوم بعضی از افراد و همسایگان نیز بازدید ناپخته و خامی به جانباز اعصاب و روان و خانواده او می نگرستند. ولی با اجرای طرح و حضور مکرر و مرتب کارشناسان و مسئولین بنیاد در محل زندگی جانباز این مشکل برطرف شده و پس از مدتی فعالیت گروه درمان، حتی خانواده جانباز از داشتن چنین عضوی احساس غرور و افتخار می کنند.

۱۰- شناسایی ریشه ای هویت جانباز و گردآوری کلیه اطلاعات مردم شناسی، روانشناسی و روانپزشکی او: یکی از مشکلات مهم در بعد برنامه ریزی و هدایت خدمات درمانی و رفاهی جانبازان اعصاب و روان نداشتن اطلاعات دقیق از جانباز و نوع مشکلات او در ابعاد مختلف درمانی، شغلی، رفاهی، معیشتی، تحصیلی و اجتماعی است که تاکنون گردآوری آن بصورت علمی و دقیق و کارشناسی شده میسر نبوده است. اجرای طرح بازتوانی زمینه بسیار مساعدی را برای شناسایی دقیق جانباز از ابعاد مختلف می شود و بر اساس آن آمار و اطلاعات دقیق و علمی می توان برنامه ریزیهای کوتاه مدت و بلند مدت برای این عزیزان فراهم نمود.

۱۱- جهت دار شدن خدمات و حمایت‌های بنیاد جانبازان از جانبازان اعصاب و روان: بی شک اداره امور جانبازان از مشکل‌ترین کارهای جاری است و بنیاد جانبازان با بکارگیری نیروهای انسانی متعهد و متخصص درصد رسیدگی به جانبازان و حل معضلات زندگی آنان در ابعاد مختلف می‌باشد لکن این خدمات و حمایتها بعضاً در جهت هدف و آرمان مشخصی نبوده و یا لاقلاً جانباز را در راستای اهداف عالی و بازتوانی روانی، اجتماعی قرار نمیدهید طرح بازتوانی با جهت‌گیری در راستای اهداف توانبخشی تلاش می‌کند تا جانبازان در جهتی تقویت شده و در طریقی حرکت نمایند که در آینده جایگاه شامخ خود را باز یابند ضمن اینکه به مزایای مادی و معنوی نیز در طول زمانی دسترسی پیدا نموده‌اند.

۱۲- به حداقل رسیدن هزینه‌های مالی و بیمارستانی: اجرای طرح‌های توانبخشی مبتنی بر جامعه از هزینه‌های سنگین بستری و درمان در بیمارستان‌های تمام وقت می‌کاهد و تعداد تخت‌های بیمارستانی و مرکز بازپروری و نگهداری مورد نیاز به حداقل می‌رسد و جانباز کلیه خدمات درمانی و توانبخشی و مددکاری را در محیط زندگی و محل کار دریافت نموده و کماکان سازگاری خود را با جامعه حفظ می‌نماید. سیر فزاینده تخت‌های بیمارستانی و مراکز نگهداری و بازپروری در طی سال‌های گذشته حاکی از هزینه‌های مالی و اقتصادی سنگینی است که البته در آینده با این روند برنامه ریزی بسیارسنگینتر نیز خواهد شد. طرح آزمایشی بازتوانی در دو استان گواه بر این مطلب بود که میزان نیاز به مراکز بستری و نگهداری در صورت اجرای طرح به حداقل ممکن می‌رسد و به طبع آن بار مالی و اقتصادی آن نیز سیر نزولی را طی می‌کند.

در نتیجه‌گیری نهایی گفتنی است طرح بازتوانی و فعالیت‌های هماهنگ و ارگانیک گروه درمان توانسته است تا جانبازان گروه نمونه را در محورهای مختلف بهبودی روابط خانوادگی، درمان و توانبخشی، سازگاری‌های شغلی و حرفه‌ای، آموزش و تحصیل و فعالیت‌های مفید و سازنده اجتماعی به پیشرفت‌هایی سوق دهد.

هر چند تفکر توانبخشی مقوله جدیدی است و تفکری سازنده و مفید احوال جانباز و جانبازی، و این گذشت زمان است که یک پدیده بهداشتی، درمانی و توانبخشی را در بین اقشار و آحاد ملت بازنموده و زمینه را در جهت رشد و اعتلای بیشتری در راستای اهداف آرمانی باز می‌کند.

با این وجود جای خوشحالی است که این طرح در طی یک مدت نسبتاً کوتاه از دیدگاه نظری و تئوریک و آماری و عملی نتایج مثبت و مفیدی داشته است هر چند مشکلاتی نیز اجرای طرح دیده شد لکن اجرای طرح‌های توانبخشی است که زمینه حضور فعال و جدی جانبازان انقلاب اسلامی را در صحنه فراهم می‌آورد و از آنان اسوه‌های به یاد ماندنی می‌سازد.

منابع فارسی :

- ۱- احمدی، علی اصغر، فطرت بنیان روانشناسی اسلامی ۱۳۶۲
- ۲- المستطرف ج ۲
- ۳- الکافی ۱
- ۴- المحجة البيضاء
- ۵- اتکینسون وهلیگارد، دکتر براهنی، محمدتقی، زمینه روانشناسی، ۱۳۷۰، انتشارات رشد.
- ۶- بحار الانوار، ج ۱۷، ۱۰۳ - ۷۴
- ۷- بست، جان، دکتر شریفی، حسن پاشا، دکتر طالقانی، نرگس، روشهای تحقیق و علوم تربیتی و رفتاری، ۱۳۶۹، انتشارات رشد.
- ۸- دکتر پورافکاری، نصرت ا.. فرهنگ معاصر روان پزشکی و روان شناسی، ۱۳۷۴.
- ۹- تاج لنگرودی، محمدمهدی، واعظ خانواده .
- ۱۰- تفسیر برهان
- ۱۱- تحف العقول
- ۱۲- جمالفر، سیاوش، روان شناسی یادگیری، ۱۳۷۱ .
- ۱۳- چهل حدیث در زمینه علم و بهداشت، ۱۳۷۲ .
- ۱۴- دکتر حجتی، سید محمد، روان شناسی اسلامی، ۱۳۶۸.
- ۱۵- حسینی بیرجندی، سید مهدی، اصول و روشهای راهنمایی و مشاوره، ۱۳۷۱.
- ۱۶- حیلۃ المتقین
- ۱۷- حجتی، سید محمدباقر، آداب تعلیم و تربیت در اسلام
- ۱۸- خلیلی، محمد، طب الصادق .
- ۱۹- ری شهری، میزان الحکمه.
- ۲۰- سلطانی، غلامرضا، تکامل در پرتو اخلاق .
- ۲۱- دکتر سیف، علی اکبر، تغییر رفتار و رفتار درمانی، ۱۳۷۴.
- ۲۲- دکتر سیف، علی اکبر، روان شناسی پرورش، ۱۳۷۰.
- ۲۳- سفینه، سیرج ۲ .
- ۲۴- دکتر شاملو، سعید، مکتبها و نظریه ها در روان شناسی شخصیت، ۱۳۷۰ .
- ۲۵- دکتر شاملو، سعید، روان شناسی بالینی، ۱۳۷۰ .
- ۲۶- شاهین، ماشاء. . حرکت درمانی، معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، چاپخانه دانشگاه اصفهان، پاییز ۱۳۷۱.

- ۲۷- دکتر شریفی، حسن پاشا، دکتر نجفی زند، جعفر، روشهای آماری در روان شناسی و علوم تربیتی و اجتماعی، نشر اشاره ۱۳۷۰ .
- ۲۸- دکتر شفیع آبادی، عبدا... ، نظریه های مشاوره و روان درمانی .
- ۲۹- صحیح بخاری .
- ۳۰- حجت السلام فلسفی، محمدتقی، حدیث تربیت.
- ۳۱- قرآن کریم.
- ۳۲- کاردرمانی، کاردرمانی در بیماران روانی، انتشارات دانشکده توانبخشی .
- ۳۳- کاپلان و سادوک، دکتر پورافکاری، نصرت...، خلاصه روانپزشکی، ۱۳۷۱.
- ۳۴- کلارس، ج، راو، دکتر وهاب زاده، جواد، مباحث عمده در روانپزشکی، ۱۳۶۶ .
- ۳۵- کولبه، فرخ و شهریرفر، محمدصادق، توانبخشی روانی (بازتوانی) ، سازمان منطقه ای بهداری آذربایجان شرقی، دیماه، ۱۳۶۴ .
- ۳۶- مستدرک، ج ۲.
- ۳۷- دکتر مصطفوی، سیدجواد، بهت خانواده، ۱۳۶۴.
- ۳۸- مجله نبض، سال پنجم، شماره چهارم، دی ۱۳۷۴.
- ۳۹- مجموعه مقالات اولین کنگره سراسری بازآموزی درمان جراحتهای ناشی از جنگ تحمیلی، ۱۵-۱۹ مهرماه ۱۳۷۴ .
- ۴۰- معانی الاخبار
- ۴۱- منیة المرید.
- ۴۲- نهج البلاغه فیض
- ۴۳- وسائل ج ۱۵
- ۴۴- هیلگارد، گوردن باور، دکتربراهنی، محمدتقی، نظریه های یادگیری، ۱۳۷۶ .

« اصلاح نگرش مردم نسبت به جانبازان زن »

دکتر سید جلال یونسی

جهت ایجاد هرگونه اصلاح در نگرشهای اجتماع در این زمینه باید موضوع را در مقوله کلی کم توانی مورد بررسی قرار داد و چنانچه تغییری مدنظر است باید به طور ریشه ای در این مقوله دنبال کرد .

تنها کم توانان فیزیکی دچار عارضه کم توانی نیستند که آنها را به وضعیت وحالت استیگما (*Stigma* - داغ زده گی و یا وصله ناجور بودن) سوق می دهد بلکه کم توانی تجربه ای است که هرکسی در مقطعی ویا مقطعی از زندگی خود ممکن است آن را داشته باشد . افراد کم توان معمولاً خود رابه صورت یک وصله ناجور می بیند وهمین امر باعث مشکلات مهمی درسازگاری های روانی و اجتماعی آنان می گردد بخصوص زمانیکه این افراد در سنین بالاتر با دیده های مردم بیشتر آشنا می شوند . البته تأثیر آسیب شناختی آن محدود به این گونه افراد نمی گردد بلکه این وضعیت آثار سوئی را بر روی خانواده های کم توان فیزیکی می گذارد : این خانواده ها فرزندان خود را به صورت افرادی خارج از نرم ویا حتی وصله ناجور می بینند (به خاطر نگرش منفی مردم وجامعه) و همواره سعی در پنهان کردن آنان از دید مردم و یا کمتر ظاهر شدن خود و این افراد در انظار عمومی می نمایند . اما از طرفی جامعه ما نیز به خاطر پایین بودن شناخت در رابطه با کم توانی و داشتن نگرش منفی نسبت به این پدیده نباید مورد سرزنش قرار گیرد . دراین صورت با این مشکل چگونه باید برخورد کرد؟

آنچه باید در این مقوله با دقت مورد بررسی قرار گیرد تعریفی است که درجوامع نسبت به کم توانی (*disability*) وجود دارد . بسیاری از مردم در کشورها تعریف و شناخت درستی از کم توانی را دارا نیستند . آنان چنین افرادی را کم توان ویا ناتوان نسبت به خود می سنجند . در حقیقت خود را توانا دیده و این افراد را کاملاً مستثنی از جامعه و کم توان ملاحظه می کنند . در حالیکه واقعیت امر این است که کم توانی و ناتوانی امری کاملاً نسبی است . هرکس در برهه ای از زمان و یا تمام طول زندگی خودش احساس کم توانی و ناتوانی را دارا است . یک فرد تحصیل کرده در مقابل یک نابغه احساس کم توانی ذهنی و یاهوشی را می کند . تمام انسانها در مقابل پیامبران و مردان الهی احساس کم توانی می کنند مقداری به کلمه معجزه توجه شود . معجزه یعنی آنچه پیامبر و ولی خدا در مقابل مردم انجام می دهد بطوریکه تمام آنانکه شاهد وناظر آن هستند در حالت عجز و ناتوانی قرار می گیرند . پس همه ما در مقابل پیامبران و مردان خدا نوعی کم توانی را

احساس می کنیم هرکسی در مقابل یک فرد بالاتر و برتر از خود احساس کم توانی را داراست . ما در مقابل یک ورزشکار ماهر احساس کم توانی فیزیکی داریم . اصلاً رقابت های اجتماعی که به عنوان یک شالوده پویائی جامعه مد نظر است بر اساس احساس کم توانی و یا ناتوانی انسانها در عرصه رقابت شکل می گیرد . اگر کسی نسبت به فرد بالاتر از خود احساس کم توانی نکند در خود انگیزه رقابت با او را احساس نخواهد کرد . اگر همه خود را به طور یکسان توانمند ببینند رقابتی وجود نخواهد داشت زیرا که رقابت مستلزم تحرک است و حرکت در رابطه با هدفی مطرح می شود که ما احساس می کنیم به آن نرسیده ایم . گذاشتن مرز مطلق بین افراد کم توان و افراد توانمند در عرصه اجتماعی امری کاملاً غیر منطقی و موهوم است و باعث ایجاد مشکلاتی برای زندگی اجتماعی افرادی می شود که در جامعه موصوف به کم توانان جسمی شده اند .

امروزه روانشناسان سعی در تعریف کم توانی به صورت امری کاملاً نسبی دارند (پروفسور یول 1980 Yule) به گونه ای که همه افراد جامعه به نحوی در گیر نوعی کم توانی هستند . چنین تعریفی باعث می گردد که افراد کم توان خود را کاملاً مجزا از جامعه نبینند و مرزهای موهوم در جهت ورود آنها به جامعه رنگ خود را کاملاً از دست بدهد .

در پناه چنین تفکری روانشناسان سعی در دیدن کم توانی به صورت یک رفتار را دارند که می توان آن را تغییر داد (پروفسور جانسون ۱۹۹۶) چنانچه کم توانی نوعی رفتار باشد با شناسائی عوامل درگیر و تأثیر گذار بر آن می توان آن را شدت بخشید و یا کاهش داد لذا امید افراد را جهت اصلاح و مداخله درمانی در امر کم توانی افزایش می دهد و کم توانان را افرادی کاملاً جدا و تنها از جامعه معرفی نمی کند . این دیدگاه جدید در مقابل دیدگاه خطی است که سازمان بهداشت جهانی ارائه می دهد که کم توانی را نوعی نتیجه مستقیم نقص (Impairment) در ارگانیکسم می داند در حالیکه دیدگاه پروفسور جانسون تأکید بر وجود عوامل متعدد و تأثیر گذار (تشدید کننده و یا کاهش دهنده) بین نقص و کم توانی دارد این عوامل در بسیاری موارد در اختیار فرد کم توان و معلول می باشد . در این مدل سعی در تألیف عوامل پزشکی و روانشناختی می شود . یک فرد کم توان فیزیکی تنها قربانی نقص فیزیکی خودش نیست بسیاری از عوامل قابل تغییر وجود دارد که خارج از شعاع نقص فیزیکی در مقوله کم توانی تأثیر میگذارند .

چنانچه این عوامل به خوبی شناسائی شوند می توان به عنوان یک رفتار اصلاحات فراوانی را

انجام داد .

در اینجا سؤالی که مطرح می شود این است که چگونه می توان آحاد جامعه را به چنین نگرشی در رابطه با کم توانی جسمی رساند و بار منفی نگرش آنان را کاهش داد . به گونه ای که مردم نسبتاً عادی تر با این افراد برخورد کنند : کمتر رفتار تحقیر گونه داشته باشند ، کمتر این گونه افراد

و یا خانواده هایشان را مسخره کرده و با نگاه تحقیر آمیز بنگرند کمتر زنان جانباز با رفتارهای آزار دهنده مواجه شوند در این زمینه می توان راهکارهای زیر را ارائه کرد :

۱ - قبل از هر اقدامی باید حرکتی از طرف آموزش و پرورش در سطح جامعه صورت گیرد به گونه ای که کودکان در سنین ابتدایی و راهنمایی چند درس از دروس مربوط به فارسی و تعلیمات اجتماعی خود را در رابطه با تعریف کم توانی جسمی با دیدگاه نسبی مطرح شده فراگیرد و کودکان متوجه نسبیت امر کم توانی گردند در این دروس باید به کودکان تمریناتی عینی و ساده شامل نوعی تفحص و بررسی در حال یک کم توان جسمی و یک جانباز داده و از آنها خواسته شود که توانایی هایی را در یک فرد کم توان را شناسایی نمایند و از طرف دیگر به کم توانایی های خود در مقابل کودکان آگاهی حاصل کنند . نتیجتاً متوجه وجود کم توانی را شناسایی نمایند و از طرف دیگر به کم توانایی های خود در مقابل کودکان آگاهی حاصل کنند. نتیجتاً متوجه وجود کم توانی در همه افراد گردند .

۲ - صدا و سیما و رسانه های گروهی باید تبلیغات مناسبی در جهت جا انداختن چنین تعریفی از کم توانی در جامعه داشته باشند تا هرچه بیشتر آحاد جامعه متوجه نسبی بودن امر کم توانی ذهنی و جسمی گردند . از طریق برنامه هایی در صدا و سیما باید موضوع رفتار بودن کم توانی به طور واضح در ذهن مردم جا بیفتد . اگر ما موفق شویم که دیدگاه جدید (پروفیسور جانسون) در مورد کم توانی فیزیکی را در اذهان مردم ایجاد کنیم بطوریکه مردم و متخصصین امر کم توانی را یک رفتار ببینند و نه چیز دیگر گامی مهم در جهت اصلاح نگرش اجتماع برداشته ایم .

۳ - رهبران مذهبی و روحانیون محترم نقش مهمی در این رابطه دارند که می توانند نگرش مردم را نسبت به کم توانی تغییر داده و بهبود بخشند . تحقیقات در کشورهای دیگر نشان می دهد که رهبران و بزرگان جامعه می توانند نگرش مردم را نسبت به این امر بهبود بخشند .
(Westbroketal 1993) .

۴ - توسط برنامه های درمانی باید زنان جانباز را نسبت به تعریف کم توانی آشنا نمود تا آنان در مقابل رفتارهای آزار دهنده ناشی از جهالت بعضی از افراد جامعه بتوانند با جرأت فراوان واکنش نشان دهند . به نظر میرسد که داشتن جلسات در مانی در سطح گروه در جهت افزایش رفتار جرأت آمیز زنان جانباز در مقابل رفتارهای آزار دهنده بسیار ضروری می باشد . به طوریکه زنان جانباز با آموزش جرأت آموزی (Assertive Training) قادر به برخورد همراه با اعتماد به نفس در موقعیت های آزار دهنده باشند. چنین برخوردهای از موضع اعتماد به نفس بالا به نوبه خود در اصلاح نگرش مردم نقش به سزایی دارد .

۵ - تحقیقات نشان میدهد که یک فردی که دارای کم توانی فیزیکی است در رابطه با تعامل با دیگران چهار مرحله را میگذراند (*Kleck and strenta , 1980*).

- ۱ - انتظار اینکه چگونه فرد عادی (غیر معلول) رفتار خواهدداشت .
- ۲ - این امر ممکن است منتهی به تغییر در رفتار فردی شود که کم توان است .
- ۳ - این تغییر رفتار از طرف فرد کم توان واکنش و رفتار فرد عادی را اصلاح خواهد کرد .
- ۴ - هر نوع تغییر در رفتار فرد عادی به عنوان تأیید انتظارات فرد کم توان تلقی میشود و فرد کم توان چنین ملاحظه می نماید که انتظار وی درست بوده است .

در این فرایند چنانچه فرد کم توان دارای اعتماد به نفس بالا و مهارتهای لازم در جهت ابراز خواسته های خود و رفتاری جرأت آمیز باشد چنین مراحل نه تنها آسیب زا نیست بلکه باعث تغییر نگرش مردم و اطرافیان به طور مثبت نسبت به فرد کم توان خواهد شد این مراحل تأکید بر جرأت آموزی که باعث تقویت اعتماد به نفس یک فرد جانباز میشود را دارد .

۶ - با دادن آموزش های لازم برای زنان جانباز که دارای استعداد های بیشتری هستند و گماردن آنان در شغل های مهم جامعه و داشتن تبلیغات لازم در این زمینه میتوان گام مهمی در جهت اصلاح نگرش مردم نسبت به این قشر وفادار به کشور و انقلاب برداشت . در این مورد انتصاب یک کم توان فیزیکی در انگلستان به عنوان وزیر آموزش و پرورش از طرف حزب کارگر انگلستان نمونه بسیار جالبی است که توانسته نگرش مردم را نسبت به کم توانی و معلولیت تغییر زیادی دهد .

۷ - تحقیقات (*Mc Conkey 1994*) نشان میدهد که تعامل گرم و خوشایند بین افراد کم توان و مردم عادی میتواند تغییرات مثبتی در نگرش مردم ایجاد کند . تحقیقات تأکید دارد که کیفیت تعامل ها بسیار مهم تر از کمیت و تعداد تعامل هاست و چنانچه دارای شرایط و ویژگیهای ذیل باشند بسیار موفق تر خواهند بود .

۱ - اگر مردم در محل های عادی افراد کم توان را دیدار کنند به جای آنکه در محل خاص ویا مراکز چنین ملاقات ها و تعاملهایی انجام پذیرد .

۲ - مردم در فعالیتهای عملی با افراد کم توان مشارکت داشته باشند و هر دو گروه کم توانان و مردم عادی به طور عملی در فعالیتهای سهیم باشند به جای آنکه مکالمه تنها بین آنها وجود داشته باشد در این زمینه پیشنهاد تشکیل کلوپهایی میشود که زنان جانباز در کنار زنان غیر جانباز از عامه مردم درگیر انجام فعالیتهایی شوند .

۳ - در مراحل اولیه تماس باید تعامل های مردم با افراد معلول با درجه معلولیت پائین باشد و سپس این تماسها را به جانبازان با درجه جانبازی بیشتر تسری داد .

- ۴ - حضور یک میانجی که اشخاص کم توان را خوب بشناسد میتواند در معرفی اشخاص جانباز نقش بسزایی داشته باشد. تحقیقات نشان میدهد که چنانچه مردم عادی بدون هیچگونه پیش دهنی وارد تعامل با افراد کم توان شوند این امر باعث آشفته‌گی و ناراحتی مردم عادی میگردد. این معرفی باید شامل آشنایی دادن مردم به علائق و زمینه‌های فعالیتهای آنان باشد.
- ۵ - ترتیب دادن جلسات ملاقات با گروههای کوچک بسیار مرجح نسبت به گروههای بزرگتر است زیرا که افراد در گروههای کوچکتر احساس راحتی بیشتری دارند.
- ۶ - ملاقاتها باید با توجه به همتا بودن افراد از لحاظ خصوصیات سنی - محلی - زبانی - جغرافیایی و تحصیلاتی باشد.
- ۷ - اطلاعات داده شده به مردم باید تأکید بر توانمندی‌های شخصی یک فرد جانباز داشته باشد به جای آنکه بر کم توانی‌های وی اشاره کند. برای مثال در معرفی یک جانباز باید گفت خانم فرهمندی یک بافنده ماهر با درجه جانبازی ۷۰٪ است.
- موارد ذیل باعث ایجاد نگرش منفی نسبت به جانبازان خواهد شد.
- الف - چنانچه افراد جانباز رفتارهای غیر معمول و خشم آلود یا ضد اجتماعی در طول جلسات ملاقات با مردم عادی نشان دهند.
- ب - ملاقاتها بطور غیرمنتظره و بدون هیچگونه آمادگی قبلی صورت گیرد.
- ج - ملاقاتها با گروههای بزرگ جانبازان و با انواع مختلف کم توانی‌ها صورت گیرد.
- به نظر می‌رسد با این راهکارها بتوان زندگی را برعهده کثیری از زنان جانباز و خانواده‌هایشان که از وضعیت و حالت استیگما (وصله ناجور بودن) به شدت رنج می‌برند کمی شیرین‌تر نمود، شیرینی که ناشی از شکسته شدن مرزهای موهوم می‌باشد. زیرا که ما انسانها با چنین مرزهای موهوم بسیاری اوقات تلخی‌هایی برای خود و دیگران ایجاد می‌کنیم.

منبع جهت مطالعه بیشتر:

- Johston , M . (1996) Models of disability . The Psychologist , 9(5) , 205 – 210
- McConkey . R . (1994) Innovations in Educating communities about Learning disabilities . Lisieux Hall publications
- Kleck , R . and Strenta , A . (1980). Perception of the impact of negatively valued physical characteristics on social interaction . Journal of personality and social psychology . 39 , 861 – 873 .
- _ Westbrook , M.T . , Legge . V . and Penny , M . (1993) . Attitudes towards disabilities in a multicultural society . Social science and medicine . 36 (5) . 615 – 623
- YuLe w.(1990) Handicap In Feldman , P . and Orford , J . (Eds) . The social psychology of psychological problems (PP.219 – 247) . Willey . chichester

بررسی تبعات کاربرد سلاح های شیمیایی بر روی زنان و اثرات درازمدت آن بر روی اطفال آنان

فرنوش فتاحی (کارشناس ارشد شیمی)

عراق در اواخر ماه ژانویه ۱۹۹۱ به کویت حمله کرد که با حمله کشورها متحد به فرماندهی آمریکا در ۲۲ فوریه ۱۹۹۱ موضوع شکل دیگری گرفت و میلیونها بشکه نفت توسط نیروهای عراق از ذخایر شهرهای ساحلی و کشتی های پهلو گرفته این بنادر به محیط زیست آبی وارد شد . تقریباً چاههای مفید و قابل استفاده کویت به آتش کشیده شده یا صدمه دیدند . این حادثه بیش از ۳۰۰ روز طول کشید و بطور متوسط روزانه ۶ میلیون بشکه نفت می سوخت و یا وارد محیط زیست می شد . در اثر سوختن این حجم عظیم نفت بطور روزانه بیش از ۱۰۰ میلیون متر مکعب از گازهای بسیار سمی آلی ، مانند VOC (*Volatile Organic Compounds*) و هیدرو کربن آلکانی و آلکنی و PAH ها (*Polycyclic Aromatic Hydrocarbons*) و گازهای معدنی از جمله H_2S , SO_2 , CO_2 , NO_x وارد محیط زیست شد (برای مثال : ۴۰۰۰ تن خاکستر و دوده ، ۶۵۰۰۰ تن SO_2 و ۴۰۰۰۰ تن دی اکسید نیتروژن و ۲ میلیون متر مکعب گاز و بطور روزانه وارد اتمسفر می شده است !)

این فاجعه بی سابقه محیط زیست با خاموش شدن آخرین چاه در نهم نوامبر سال ۱۹۹۱ پایان گرفت SO_2 ولی ، اثراتش سالیان دراز باقی خواهد ماند . تمام تفسیرهای آمریکا و متدهای آن حاکی از اندک بودن اثرات محیطی است و در بعضی از تفاسیر خود ، آلودگی مشخصه های خود را از آلودگی هوای کویت بیشتر می دانستند !
باتوجه به اینکه خلیج فارس از ضریب آلودگی نفتی بالایی در دنیا برخوردار است ، موجودات زنده ای که در این منطقه ساکن هستند مثل ماهی ها و پرندگان نیز از آسیب های وارده بی نصیب نیستند .

اهمیت بیولوژیک خلیج فارس بویژه بعثت تهاجم آلودگی نفتی بر گیاهان و جانوران مطرح و مورد بررسی می باشد . همچنین با آغاز فصول مهاجرت ، پرندگان بیشتری در معرض انواع امراض ناشی از آلودگی های نفتی قرار گرفته ، همچنین برخی از هیدروکربن های نفتی اثر سمی بر روی انسان ها بویژه زنان باردار و جنین های آنان دارند .

CO_2

بنابراین منابع غذایی مردم این منطقه تحت تأثیر آلودگی های نفتی به خطر افتاده است که اثرات زیان باری بر رشد کودکان بویژه رشد اعصاب آنان بجا گذاشته است .

اثرات زیست محیطی جنگ خلیج فارس با تهاجم از جانب عراق به کویت خسارت جبران ناپذیری را به منطقه خلیج فارس وارد آمده است که این اتفاق غیر مترقبه نه تنها در کویت بلکه در کشورهای مجاور مثل ایران نیز باعث پدید آمدن مضراتی شده است .

« باران سیاه » و « برف سیاه » که در شبه قاره هندوستان گزارش شده است ، غلظت بسیار بالای ذرات قابل تنفس و ترکیبات وابسته به نسبت بالا در منطقه دارای اثرات گسترده ای در محیط زیست جانوران و انسان هایی است که در معرض این آلودگی ها قرار دارند . تضعیف عملکرد ریه ها، شیوع برونشیت های مزمن و سرطان ریه ، بیماری های حاد از جمله آسم و بیماریهای مزمن ، انسداد ریه ها و گرفتگی شدید بینی ، تحریک چشم ها (التهابات چشم) که بیشترین آمار بیماران را کودکان و زنان باردار تشکیل می دادند از جمله نتایج این بحران است .

با توجه به آمارهای گزارش شده (که بسیاری از نتایج هیچگاه گزارش نشد) و در دسترس ، در زمان های کوتاه امکان تعیین اثرات این آلودگی ها بر سلامتی انسان امکان ناپذیر است و تولدهای آینده بیانگر خوبی برای تغییرات و جهش های ژنتیک می باشند .

بررسی مشکلات معیشتی زنان جانباز

رسول کاظم الوندی

مقدمه

با درود به ارواح طیبه شهدای انقلاب اسلامی و روح بلند بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران وبا سلام به پیشگاه مقام معظم رهبری و جانبازان و آزادگان عزیز اینجانب باتوجه به فراخوان دفتر مشاورت عالی امور زنان بنیاد مستضعفان و جانبازان موضوع بررسی مشکلات معیشتی زنان جانباز (ردیف ۱۱ محورهای مورد بحث و بررسی) را انتخاب و مقاله خود را به شرح زیر به استحضار شرکت کنندگان در این همایش باشکوه و منحصر به فرد میرسانم:

تردیدی نیست که در یک اجتماع سالم و مبتنی بر تعالیم عالیه اسلام، زنان نیز در زمینه های گوناگون، با رعایت همه قیودات و تعهدات و پای بندیهای دینی و اخلاقی فعالیت میکنند و به خدمت سازمانها و مؤسسات جامعه اعم از دولتی و بخش خصوصی در میایند. کما اینکه از تاریخ پیروزی انقلاب اسلامی ایران شاهد این نگرش به احوال زنان و اشتغال و بهره گیری از قابلیتهای آنها بر اساس اولویت خاص اجتماعی بوده ایم.

بطوریکه اکنون حدود یک سوم از شاغلین دستگاههای دولتی یعنی متجاوز از ۶۵۰ هزار نفر زن در سازمانهای مختلف دولتی و اکثراً در وزارت آموزش و پرورش و وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی به خدمت اشتغال دارند.

$\frac{1}{3}$ دولت جمهوری اسلامی ایران فراهم سازی امکان دسترسی بیشتر زنان به فرصت های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و علمی و سیاسی و مدیریتی و حضور گسترده تر آنان را از طریق حمایت های قانونی و اداری و ترجیحات استخدامی، مطالعات و اعمال سیاستهای اشتغال برای تنوع بخشی به عرصه های مختلف شغلی، جزو اولویت های توسعه اجتماعی خود قرار داده است. نیازی به بیان این واقعیت نیست که درحال حاضر خارج از دستگاه دولت، تعداد کثیری از زنان در امور بهداشتی - درمانی بخش خصوصی و در کارگاههای تولیدی و صنعتی و مؤسسات خدماتی و کشاورزی به خدمت و فعالیت اشتغال دارند. زنان در دوران دفاع مقدس نیز در جنگ مشارکت و فعالیت قابل ملاحظه ای از خود بروز دادند.

بررسی مشکلات معیشتی زنان جانباز

بنا به اعتقاد مسئولین بنیاد مستضعفان و جانبازان، هنگامیکه سطح اشتغال جانبازان افزایش یافت، مسئولین بنیاد مذکور به نکته مهمی آگاهی یافتند. یعنی متوجه شدند که تعدادی از جانبازان بطور مؤثر وبا ظرفیت طبیعی قادر به کار کردن وانجام وظایف محوله نیستند وبا وجود اینکه به کار و شغل و حرفه خود علاقمند هستند، نمیتوانند آنطور که باید کار کنند و معیشت خود را تأمین نمایند.

از اینجا فکر حمایت از جانبازان مذکور پیدا شد. بدین معنی که اگر جانبازان به تشخیص بنیاد از کار افتاده کلی شناخته شوند، بتوانند از حقوق و مزایای زمان کار کردن مانند یک فرد شاغل استفاده نمایند. این پیشنهاد پس از بررسی و تکمیل تحت عنوان قانون حالت اشتغال در هیئت وزیران تصویب و به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد هدف این بود که جانبازانی که طبق ضوابط معین قادر به کار کردن نباشند، برابر قانون نظام پرداخت هماهنگ کارکنان دولت، حقوق و مزایا دریافت نمایند.

بنابراین می توان گفت که قانونگذار مشکلات معیشتی جانبازان را بطور اعم و زنان جانباز را بطور اخص با وضع قانون حالت اشتغال مستخدمین به جانباز از کار افتاده کلی و مفقود الاثر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی مصوب ۷۲/۶/۳۰ مجلس شورای اسلامی مورد توجه وامعان نظر قرار داده است. عبارت روشن تر فلسفه و هدف قانون حالت اشتغال این بوده است که جانبازان از کار افتاده کلی ضمن اینکه بطور رسمی به کار اشتغال نداشته باشند، مانند کارمند و کارگر شاغل حقوق و مزایا دریافت نمایند تا حتی الامکان مشکلات معیشتی آنان رفع شود.

طبق قانون حالت اشتغال ارقام زیر باید به جانبازان از کار افتاده کلی پرداخت گردد.

- ۱- حقوق مبنا با توجه به گروه شغلی
- ۲- فوق العاده شغل باتوجه به شغل مورد تصدی
- ۳- افزایش سنواتی باتوجه به سالهای خدمت
- ۴- تفاوت تطبیق درموردی که حقوق و مزایای زمان اشتغال جانباز بیشتر از رقم حقوق موضوع قانون حالت اشتغال باشد.

۵- کمک هزینه عائله مندی برای همسر و حداکثر ۳ فرزند.

۶- کمک هزینه مسکن در مورد جانبازان نیروهای مسلح

تقسیم بندی جانبازان بر حسب وضعیت استخدامی

قانون حالت اشتغال جانبازان از کار افتاده کلی را به دو دسته مشخص تقسیم و برای هر یک

بطور جداگانه و متناسب با وضعیت شغلی و استخدامی آنها تعیین تکلیف نموده است:

- ۱- جانبازان مشمول تبصره ۱ قانون که کارمند دولت نبوده یا مشمول قانون کار بوده اند .
- ۲- جانبازان مشمول تبصره ۶ قانون که کارمند دولت بوده اند .

همین جا لازم به توضیح است که تبصره ۶ قانون حالت اشتغال مصوب ۷۲/۶/۳۰ مقرر داشته بود حقوق حالت اشتغال شهدای گرانقدر انقلاب اسلامی توسط دستگاهها و صندوقهای مربوط پرداخت شود . لکن به موجب قانون اصلاح تبصره ۶ قانون مورد بحث مصوب ۷۴/۹/۲۶ مقرر گردید که حقوق و مزایای حالت اشتغال ، بازنشستگی و وظیفه و مستمیری مستخدمین شهید توسط بنیاد شهید انقلاب اسلامی و حقوق و مزایای حالت اشتغال ، بازنشستگی و وظیفه و مستمیری مستخدمین جانباز از کار افتاده کلی توسط بنیاد مستضعفان و جانبازان پرداخت شود .

بنابراین در این مقاله وضعیت جانبازان از کار افتاده کلی که شامل زنان جانباز نیز میشود مورد بحث قرار خواهد گرفت . بنا به مراتب فوق الذکر تقسیم بندی بالا درمورد زنان جانباز نیز کاملاً صادق است و لذا ضمن بیان آمار و اطلاعات مربوط به آنان ، مسائل و مشکلات ونحوه اجرای قانون حالت اشتغال نیز تشریح خواهد شد .

از مجموع ۳۳۴۵۵ نفر جانباز مشمول قانون حالت اشتغال تعداد ۲۴۶۶۹ نفر آنها مشمول تبصره ۱ قانون و مابقی مشمول تبصره ۶ قانون هستند یعنی فقط تعداد ۸۷۸۶ نفر از جانبازان کارمند دولت بوده اند که تعداد ۱۱۴۰ نفر آنها جانباز زن می باشند . احکام حقوقی این عده از زنان مانند مردان جانباز باید توسط دستگاههای ذیربط صادر و حقوق و مزایای تعیین شده باید توسط بنیاد مستضعفان و جانبازان پرداخت گردد .

روی هم رفته از لحاظ مراجعی که باید به کار زنان جانباز کارمند دولت رسیدگی نمایند - یعنی مرجع صدور حکم (دستگاههای ذیربط) و مرجع پرداخت حقوق (بنیاد مستضعفان و جانبازان) مشکل خاصی وجود ندارد و تکلیف برای هریک از مراجع فوق کاملاً روشن است . هرچند که هنوز عدم آگاهی و ناهماهنگی در این خصوص در سازمانهای دولتی مشاهده می شود و متأسفانه تا زمان نگارش این مقاله هنوز احکام حقوقی جانبازان به طور کامل صادر نشده و در رابطه با تأمین بودجه واقعی آنها مشکلات کاملاً رفع نشده است .

اما برای جانبازان مشمول تبصره ۱ قانون که کارمند دولت نبوده یا مشمول قانون کار بوده اند ، مسائل و مشکلاتی وجود داشته و دارد که لامحاله زنان جانباز را نیز در بر می گیرد . تعداد کل جانبازان مشمول تبصره ۱ قانون همانطور که گفته شد ۲۴۶۶۹ نفر میباشد که ۱۰۹۲ نفر آنها را زنان جانباز تشکیل می دهند تبصره ۱ قانون برای این عده از جانبازان زن اعم از زن و مرد مقرر نموده است که باتوجه به میزان تحصیلات و تخصص آنها حقوق و مزایای همپراز نظام هماهنگ تعیین و مطابق احکامی که رأساً توسط بنیاد صادر خواهد شد ، پرداخت شود. تاکنون به

کلیه ۲۴۶۶۹ نفر جانباز از کار افتاده کلی و از جمله ۱۰۹۲ نفر زنان جانباز پرداخت حقوق بطور علی الحساب صورت گرفته و بقرار اطلاع احکام حقوقی آنها نیز در شرف صدور است . اما در ارتباط با صندوق بازنشستگی آنها و تأمین حقوق بازنشستگی جانبازان مذکور و همچنین حقوق وظیفه وراث قانونی آنها در صورت فوت مشکلات زیر کما کان وجود دارد و تمام کوشش مسئولین بنیاد مصروف آن می شود که این مشکلات هرچه زودتر حل و فصل شود زیرا که این موضوع از اهم مسائلی است که مستقیماً در معیشت جانبازان خصوصاً آینده آنها تأثیر بسزا دارد.

به منظور اینکه مشکلات پیش گفته شکافته شود لازم به توضیح و تشریح نکات قانونی و حقوقی است :

ماده ۳ آئین نامه اجرائی قانون حالت اشتغال مصوب ۷۳/۶/۱۲ هیئت وزیران در جهت روشن کردن وضعیت و تعیین تکلیف مشمولین تبصره ۱ قانون مقرر نموده است که حقوق و مزایای حالت اشتغال آن دسته از جانبازان و آزادگان جانباز از کار افتاده کلی و مفقود الاثرهایی که مستخدم دولت نبوده یا مشمول قانون کار هستند پس از کسر حق بیمه مقرر و واریز آن به صندوق تأمین اجتماعی باید برقرار و پرداخت گردد . در تبصره همین ماده نیز تأکید گردیده است که حقوق بازنشستگی ، وظیفه یا مستمری افراد یاد شده یا بازماندگان آنها باید توسط سازمان تأمین اجتماعی برقرار و پرداخت گردد.

از ماده ۳ آئین نامه اجرائی مذکور و تبصره آن چنین مستفاد میشود که برای اینکه مشمولین تبصره ۱ قانون حالت اشتغال بتوانند از مقررات تأمین اجتماعی منتفع شوند ، حق بیمه آنان باید در دو مرحله دقیقاً محاسبه و به حساب سازمان تأمین اجتماعی واریز گردد . الف - حق بیمه مدت کار با خدمت احتساب شده که از بابت آن گروه و افزایش سنواتی تعیین و پرداخت میشود اعم از سهم جانباز و سهم بنیاد از تاریخ شروع به کار تا تاریخ ۷۲/۶/۳۰ بعنوان مثال اگر برای جانبازی ۱۰ سال تجربه و تخصص محاسبه و حکم همطراز نظام هماهنگ وی با احتساب ۱۰ سال تجربه و تخصص صادر میشود ، باید حق بیمه مربوط به وی محاسبه و به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت شود و بنیاد نیز سهم خود را پرداخت نماید .

ب - حق بیمه مقرر از تاریخ ۷۲/۶/۳۰ (تاریخ اجرای قانون) به بعد به میزان ۷ درصد سهم جانباز و ۲۰ درصد سهم بنیاد تا زمان بازنشستگی یا فوت .

ضمناً طبق ماده ۱۲ آئین نامه اجرائی قانون حالت اشتغال جانبازان از کار افتاده کلی که قبل از تاریخ ۷۲/۶/۳۰ بازنشسته شده اند با امتیاز ۲ گروه بالاتر همچنان بازنشسته تلقی می شوند .

بنابراین در صورتیکه مقررات فوق الذکر کاملاً اجرا شود به جانبازان از کار افتاده کلی وزنان جانباز مانند سایر مضمولین قانون تأمین اجتماعی از مزایا و امتیازات موضوع ماده ۳ قانون تأمین اجتماعی از جمله از مقررات حقوق بازنشستگی و حقوق وظیفه بهرمنند خواهند شد .

نتیجه گیری

از آنجاکه زنان جانباز نیز مانند مردان جانباز طبق مقررات قانون حالت اشتغال باید با رسیدن به سن و سابقه خدمت معین یعنی با حصول شرایط بازنشستگی ، بازنشسته شده و از آن پس از حقوق بازنشستگی استفاده نمایند ، این موضوع از مهمترین مسائل معیشتی آنان محسوب می شود که متأسفانه هنوز پس از چند سال از تاریخ تصویب آئین نامه اجرائی و با وجود تلاشهای مسئولین بنیاد مستضعفان و جانبازان و علیرغم مذاکرات مکرر و مکاتبات متعدد با سازمان تأمین اجتماعی مشکلات مذکور حل و فصل نگردیده است . و لذا جا دارد هرچه زودتر فیما بین بنیاد و سازمان تأمین اجتماعی مذاکرات جدی در سطح تصمیم گیرندگان انجام و توافق قطعی حاصل شود .

آنچه تاکنون مورد بحث قرار گرفته این بوده است که سازمان تأمین اجتماعی باتوجه به ضوابط مورد عمل خود از پذیرش جانبازانی که سابقه پرداخت حق بیمه ندارند به عنوان مشترک صندوق تأمین اجتماعی بدلیل عدم وجود مجوز استنکاف میورزد .

نکته بسیار مهمی که در این مقوله بعنوان استدلال حقوقی باید مورد توجه مسئولین سازمان تأمین اجتماعی قرار گیرد این است که قانون حالت اشتغال وارد بر قوانین و مقررات قبلی است و بعبارت دیگر مؤخر بر سایر قوانین مورد استناد سازمان تأمین اجتماعی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و از این رو باید مقررات و ضوابط موجود را با دقایق قانون حالت اشتغال منطبق و اجرا نمود و برعکس انطباق قانون حالت اشتغال با قوانین قبلی فاقد معنا و عاری از استدلال حقوقی است .

لذا تأمین معیشت زنان جانباز آن طور که قانون حالت اشتغال معین کرده در گرواجرای دقیق ماده ۳ آئین نامه اجرائی قانون مورد اشاره میباشد .

علاوه بر این کمکها و مساعدت و حمایت هایی که جداگانه توسط بنیاد مستضعفان و جانبازان در حق زنان جانباز معمول شده و میشود کما کان ادامه خواهد داشت .

زنان جانباز به دلیل صدمات جسمی و روحی شدیدی که در طی دفاع مقدس متحمل شده اند وای بسا تعدادی از آنان از خانواده و وابستگان شهدای انقلاب اسلامی نیز باشند ، استحقاق حمایت های قانونی بیش از این را دارند و گذشته از جنبه های مادی کمکها ، مسئولین میتوانند

ترتیبات و امکاناتی ایجاد کنند که زنان جانباز هریک فراخور ظرفیت ها و قابلیت های موجود، از لحاظ حفظ روحیه و تقویت احساس مفید بودن به نوعی از کارها و فعالیت های متناسب با وضعیت جسمی خود اشتغال داشته باشند. در واقع هرچند زنان جانباز میتوانند با تصویب کمیسیون پزشکی بنیاد از مزایای قانون حالت اشتغال بهره مند شوند لکن همانطور که گفته شد ارجاع بعضی از مشاغل به آنان مغایرتی با مقررات موضوعه نخواهد داشت و موانع اشتغال آنان فقط منحصر به محدودیت های جسمی و روحی خود آنها خواهد بود. بنابراین، برنامه ریزی و ترتیب اجرای امور مربوط در جهت نیل به این هدف چندان مشکل به نظر نمی رسد.

در خاتمه این مقاله که مسائل و مقررات قانون حالت اشتغال و آئین نامه اجرائی آن در حد وقت و مهلت تعیین شده مورد بررسی قرار گرفت، نگارنده خالی از فایده نمی بیند که نکاتی را درباره سایر محورهای غیر پزشکی بحث این همایش نیز به سمع حضار و شرکت کنندگان محترم برساند انشاء... که بیان کردن نکات مورد نظر (اگر البته عنوان شدن آنها سابقه ای نداشته باشد) فتح بابی برای شروع بررسی واقدامات بعدی باشد و در هر حال مورد توجه مسئولین محترم بنیاد جانبازان قرار گیرد.

۱- تهیه و تدوین و برگزاری دوره های آموزشی خاص زنان جانباز سه هدف مهم و اساسی زیر را تحقق خواهد بخشید:

الف - موجب شناخت و آگاهی و دانش بیشتر خواهد شد.

ب - موجب ارتقاء سطح مهارتها خواهد بود.

ج - زمینه تغییر رفتارهای شغلی و حرفه ای آنان را فراهم خواهد آورد.

۲- صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران که برد وسیع و فراگیر دارد میتواند با استفاده از سوابق این همایش و با اختصاص برنامه خاصی و ویژگیها و اشتغالات ادبی، هنری و ذوقی زنان جانباز را به جامعه معرفی و از این طریق شأن و منزلت آنان را بیش از پیش بیافزاید و راههای تصحیح نگرش اجتماعی به زنان جانباز را بنمایاند. تردیدی نیست که این برنامه همچنین پاسخ مناسبی برای نیازهای روحی و روانی زنان جانباز خواهد بود.

۳- انتشار نشریه خاص زنان جانباز ضمن درج آثار ادبی و ذوقی آنان. مانند شعر و داستان کوتاه و مقالات سیاسی، اجتماعی و تحقیقی با مطرح کردن مباحث خانوادگی میتواند گام مؤثری در جهت تحکیم بنیادهای خانوادگی آنان بردارد.

۴- مراکز درمانی موظف شوند برای پذیرش و تجویز درمانهای خاص مناسب برای زنان جانباز حق تقدم و اولویت قایل شوند.

- ۵ - با اتخاذ تدابیر لازم و اعمال روشهای منطبق بر تشخیص و تعیین نیازهای زنان جانباز میتوان برنامه های سرگرم کننده و در عین حال مفید و امید بخش برای گذران اوقات فراغت آنان تهیه و تدوین نمود تا بدانوسیله قادر شوند حسب علائق و انگیزه های خود از کتابخانه ها ، باشگاههای ورزشی ، مراکز تفریحی ، گردشهای دسته جمعی و سفرهای زیارتی استفاده نمایند .
- ۶ - نشان دادن رفتار های سنجیده از طرف همه کسانی که به نوعی با زنان جانباز در ارتباط میباشند و حمایت های معنوی مبتنی بر درک عواطف و احساسات زنان جانباز در سطوح انفرادی و اجتماعی در جهت احساس امنیت خانوادگی در آنان تأثیر بسزائی خواهد داشت .

طرح بررسی وضعیت روانی جانبازان زن در مقایسه با وضعیت روانی معلولین زن

مجید محمودی مظفر (کارشناس ارشد روانشناسی)

اطلاعات کلی شناخت طرح

۱- پرسش اصلی پژوهش :

۲- بیان مسئله :

تحقیقات نشان می دهند که جوانترها، زنان، مجردها، جدا شده ها و طلاق گرفته ها تمایل دارند که استرسهای زندگی را نسبت به گروههای دیگر با حساسیت بیشتری مورد ارزیابی قرار دهند.

به دلایلی که هنوز روشن نیست، درصد بیشتری از زنان دچار افسردگی می شوند و نسبت زنان به مردان در کشورهای صنعتی دوبر یک است (براون و هریس ۱۹۷۸) نظر به اینکه بانوان جانباز نقش بسیار موثری در ساختار خانواده و تربیت فرزندان خود دارند و با توجه به اینکه زنان بیشتر از مردان در معرض استرس قرار دارند و ممکن است به دلیل جانبازی تغییری در وضعیت روانی بوجود آید و دچار ناراحتیهای اعصاب و روان قرار گیرد و عوارض منفی آن گریبانگیر فرزندان، شوهر، خانواده، اجتماع و ... گردد سئوالی که مطرح است این است که زنان جانباز در چه مرحله ای از مشکلات روان شناختی قرار دارند و در جهت پیشگیری از بوجود آمدن عواقب بعدی چه راهکارهایی وجود دارد.

ضرورت طرح :

با توجه به اینکه زنان نقش بسیار مؤثری در کانون خانواده و همچنین اجتماع بعهد دارند و مشکلات روانی آنان می تواند باعث ایجاد مشکلات متعدد عاطفی در فرزندان شود و اختلافات زناشویی را باعث گردد از سوی دیگر معلولیت و جانبازی زنان می تواند در تشکیل خانواده مشکل ساز باشد به همین دلیل لزمت طی تحقیقی به بررسی مشکلات اینگونه زنان پرداخته شود و اینکه

جامعه می تواند چه نقشی در تخفیف مسائل روانی این قشر بعهدہ گیرد. در حالی که چنین تحقیقی تاکنون در سطح بنیاد انجام نشده است ضرورت آن بیش آشکار می گردد تا در جهت پیشگیری، آموزش و درمان راهگشا باشد.

۳- بررسی مختصر متون :

جنگ تحمیلی عراق و ایران تعداد زیادی معلول جسمی و روانی برجای گذاشته است. در مورد تاثیر جنگ در ایجاد اختلال روانی تاکنون تحقیقات بسیار زیادی انجام گرفته است. خصوصاً بعد از جنگ جهانی اول و دوم، جنگ ویتنام، کره و جنگ اعراب و اسرائیل تحقیقات وسیع و دامنه دار در کشورهای مختلف بر روی سربازان و افسران ارتش انجام گرفته است که همگی نشان دهنده تاثیرات مختلف جنگ و جبهه در واکنشهای رفتاری و روانی افراد می باشند. بطور خلاصه می توان گفت که پدیده جنگ بر همه افراد به یک میزان تاثیر نگذاشته است کما اینکه در جنگهای فوق الذکر تنها ۱۰٪ از افراد دچار اختلالات شدید روانی رفتاری و عاطفی شده اند.

بر اساس مطالعات انجام گرفته، اثرات روانی جنگ به سه صورت مشاهده می شود :

نخست تاثیرات کوتاه مدت بر اساس ترس، بی خوابی، افسردگی، احساس تنش و ...

دوم تاثیرات دراز مدت که تحقیقات جدید نشان داده اند که عوارض روانی جنگ گاهی اوقات تا چهل سال پس از جنگ نیز دوام داشته است. برای مثال تحقیقات لیک و راتریز (۱۹۸۱-۱۹۸۲) نشان می دهند که سربازان سالها پس از جنگ از لحاظ ایجاد روابط اجتماعی روابط دوستانه و صمیمی و نیز بیان احساسات و اعتماد به دیگران و کنترل تکانشهای عصبی تفاوتی معنی دار با جمعیت عادی از خود نشان داده اند و سوم تاثیرات تاخیر یافته که گاهی علائم روانی و استرس، سالها پس از جنگ بعلت مواجه شدن با یک محرک که یادآور جنگی است تشدید می گردد. بر اساس مطالب ذکر شده جانبازان جنگ تحمیلی به دو علت با مشکلات عدیده ای روبرو هستند این عزیزان از یک سو با مشکلات ویژه قشر خود دست به گریبان می باشند که می تواند در روابط جانباز در خانواده و اجتماع تاثیر منفی داشته باشد از سوی دیگر مانند جمعیت عمومی با مشکلات روزمره زندگی و معضلات اجتماعی و فقر اقتصادی قشر طبقاتی و ... روبرو می باشند.

بدون شک تا ملات درون خانواده یکی از مهمترین عوامل تامین کننده سلامت درونی فرد محسوب می گردد. رابطه درون خانواده، چنانچه به نحوی باشد که منتج به اضطراب برای اعضاء خانواده گردد، اینست درونی افراد را به خطر می اندازد و این خود می تواند سر منشاء بسیاری از مشکلات روانی، رفتاری و شخصیتی برای آنها بشود. تحقیقات نشان داده اند که جوانترها، زنان مجردها، جداد شده ها و طلاق گرفته ها تمایل دارند که استرسهای زندگی را نسبت به گروههای دیگر با حساسیت بیشتری مورد ارزیابی قرار دهند (کولبرگ و کوستوک)

۴- اهداف**هدف کلی :**

- ۱- آگاهی از وضعیت روانی جانبازان زن
- ۲- مقایسه بین وضعیت روانی جانبازان زن و معلولین زن

اهداف جزئی:

- ۱- تعیین رابطه درصد جانبازان با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۲- تعیین رابطه نوع جانبازی با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۳- تعیین رابطه شغل جانباز با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۴- تعیین رابطه سن جانباز با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۵- تعیین رابطه وضعیت اقتصادی جانباز (میزان درآمد) با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۶- تعیین رابطه تحصیلات جانباز با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۷- تعیین رابطه محل سکونت جانباز با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۸- تعیین رابطه وضعیت تاهل جانباز با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۹- تعیین رابطه وضعیت روانی خانواده جانباز با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۱۰- تعیین رابطه وضعیت رابطه جنسی جانباز با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۱۱- تعیین رابطه میزان حمایت دولت از جانباز با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۱۲- تعیین رابطه تعداد فرزند جانباز با وضعیت روانی فرد جانباز
- ۱۳- تعیین رابطه چند همسری (شوهر جانباز) با وضعیت روانی فرد جانباز

اهداف کاربردی :

- ۱- برنامه ریزی به منظور پیشگیری از مشکلات آتی جانباز مونث
- ۲- برنامه ریزی برای بهبود وضعیت خانواده های جانبازان مونث از نظر بهداشت روانی
- ۳- ارائه راهبردها و راهکارهای جلوگیری و درمان مشکلات روانی جانبازان مونث

فرضیه ها یا پرسش های طرح:

- ۱- میزان مشکلات روانی جانبازان زن در مقایسه با معلولین کمتر است.
- ۲- میزان مشکلات روانی جانبازان زن در مقایسه با زنان عادی بیشتر است.
- ۳- هر چه درصد جانبازی بیشتر شود میزان مشکلات روانی بیشتر است.
- ۴- نوع جانبازی در میزان مشکلات روانی موثر است.
- ۵- اگر ازدواج قبل از جانبازی صورت پذیرفته باشد، میزان مشکلات روانی درصد بالاتری را نشان خواهد داد.
- ۶- در محدوده سنی خاصی میزان مشکلات روانی در جانبازان بیشتر است.
- ۷- میزان درآمد (وضعیت اقتصادی) با مشکلات روانی جانبازان زن رابطه معکوس دارد.

۵- متغیرها :

الف - در مورد طرح های صرفاً توصیفی :

- ۱- **متغیر اصلی (تعریف و شیوه اندازه گیری)**
افسردگی، اضطراب، وضعیت روانی - میزان سازگاری
- ۲- **متغیرهای زمینه ای**

ب- در مورد طرح های تحلیلی :

۱- متغیرهای مستقل (تعریف و شیوه اندازه گیری)

- ۱- درصد جانبازی - کمی - پیوسته
- ۲- نوع جانبازی - کیفی - اسمی
- ۳- سن جانباز - کمی - پیوسته
- ۲- **متغیرهای وابسته پژوهش (تعریف و شیوه اندازه گیری)**
وضعیت روانی شامل : اضطراب، افسردگی ، سازگاری
- ۳- **متغیرهای مخدوش کننده (تعریف و شیوه اندازه گیری)**
  - ۱- میزان صداقت در پاسخگویی
  - ۲- آگاهی جانباز از هدف پژوهش

۴- متغیرهای کنترل (تعریف و شیوه اندازه گیری)

۴- تحصيلات جانباز	کیفی - رتبه ای
۵- شغل جانباز	کیفی - اسمی
۶- تعداد همسر (شوهر جانباز)	کمی - گسسته
۷- ازدواج قبلی جانباز یا همسرش	کمی - گسسته
۸- میزان رضایت خاطر جانباز با شغل خود	کیفی - اسمی
۹- وضعیت اقتصادی جانباز	کمی - پیوسته
۱۰- میزان رضایت جنسی	کیفی - رتبه ای
۱۱- وضعیت محل سکونت	کیفی - رتبه ای
۱۲- وضعیت روانی (افسردگی، اضطراب، سازگاری)	کیفی - رتبه ای
۱۳- تعداد فرزند	کمی - گسسته
۱۴- میزان حمایت دولت از جانباز	کیفی - رتبه ای
- همگی این متغیرها بر اساس پرسشنامه بدست خواهد آمد.

۵- متغیرهای زمینه ای**۶- متدولوژی طرح :****۶-۱- نوع مطالعه :**

- الف- توصیفی   ب- آزمون تشخیصی   ج- مقطعی   د- مورد- شاهدی
 ه- همگروهی   و- مداخله ایی   ز- آزمایشگاهی   ح- سایر انواع

۶-۲- جمعیت هدف :

جانبازان زن که تحت پوشش بنیاد جانبازان شهر تهران و کرمانشاه قرار دارند.

۶-۳- جمعیت مورد مطالعه :

جمعیت مورد بررسی زنان جانباز کل کشور که دارای درصد بیشتر از ۲۵ می باشند همچنین معلولین زن که سعی می شود از نظر اقتصادی - اجتماعی با گروه زنان جانباز همگون باشند.

جمعیت هدف :

نظر به اینکه نوع تحقیق مقایسه ای - تشخیصی می باشد و هدف فهم تفاوت‌های گروهها می باشد در صورت وجود تفاوت می توان آنرا به کل جمعیت مورد بررسی تعمیم داد. در اصل جمعیت هدف جانبازان زن که تحت پوشش بنیاد جانبازان قرار دارند، می باشند.

۴-۶- معیارهای انتخاب و عدم انتخاب (Exclusion , Inclusion) افراد مورد مطالعه :

از آنجائیکه اختلالات روانی ملاک‌هایی که پژوهش را دچار خطا خواهند نمود، لذا جانبازان زن اعصاب و روان در این پژوهش گنجانده نخواهند شد.

۵-۶- شیوه نمونه گیری :

برای نمونه گیری از معلولان غیرجانباز به سازمان بهزیستی مراجعه خواهد شد که سعی می شود نمونه های بدست آمده نمونه های همتا با جانبازان زن باشند.

با توجه به فهرست کامل و آدرس دقیق جانبازان با همکاری بنیاد جانبازان به نمونه های مورد نیاز دست خواهیم یافت .

۶-۶- حجم نمونه و شیوه محاسبه آن :

با توجه به اینکه اطلاعی از واریانس ویژگیهای روانی زنان جانباز و معلول نداریم خطای استاندارد نمونه گیری و واریانس گروهها را برآورد کنیم تا از طریق فرمولهای رایج را محاسبه نمائیم لذا پس از انجام pilot ابزار اندازه گیری محاسبه پراکندگی این ویژگی در آزمودنیها انجام خواهد گرفت تا بتوان دقیقی را محاسبه نمود اما بهر حال احتمال می رود محاسبه مبتنی بر احتمالات ضمن برآورد تقریبی انتظار می رود که N برابر با بین ۵۰۰ تا ۶۰۰ نفر باشد.

۷-۶- شیوه جمع آوری اطلاعات:

پس از انتخاب پرسشنامه ضمن شناسایی مشکلات جانبازان زن (به شکل مصاحبه حضوری) و اجرای مقدماتی pilot آن ابزار را اندازه گیری توسط پژوهشگران روی نمونه های گرفته شده اجرا خواهد شد و پس از اجرای کامل داده ها جهت بررسی و نتیجه گیری تحلیل و استخراج خواهند شد . قابل ذکر است مصاحبه کاملاً سازمان یافته و یکنواخت بر اساس خط پرسشنامه خواهد بود.

۸-۶- ابزارهای سنجش :

از آزمون scl 90-R لازم به ذکر است که مقیاس بررسی حالات روانی، فرهنگی، اقتصادی و خانوادگی در این آزمون قید کرده است، همچنین با این مصاحبه و دریافت شرح حال به پرسشنامه نهایی خواهیم رسید.

۹-۶- پروتکل های عملیاتی طرح (نام ببرید) با ساخت ابزار اندازه گیری در فازهای آغازین و تدوین راهنمای اجرای پرسشنامه برای پژوهشگران.

۱۰-۶- مشکلات اجرایی، خطاهای مطالعه و چگونگی مقابله با آن :

۱- مشکل دسترسی به گروههاست که امید می رود این مسئله از طریق مکاتبه با بنیاد جانبازان و سازمان بهزیستی کشور مراکز استانها حل شود.

۲- صداقت در پاسخگویی به پرسشنامه مسئله مهمی است که سعی می شود در مقدمه اجرا با جانباز همدلی ایجاد گردد و سعی شود کار تحقیق را به عنوان یک کار تحقیقاتی دانشجویی عنوان نمود زیرا در صورت آگاهی جانباز از موضوع پژوهش و ارگان دستور دهنده رفتاری غیرعادی و پاسخگویی غیرطبیعی به پرسشنامه خواهد داد.

۱۱-۶- پیش آزمون:

چون این طرح یک پژوهش آزمایشی نیست لذا نیازی به اجرای پیش آزمون نیست و با اجرای تست و تعیین پایایی و اعتبار پرسشنامه به یک آزمون دقیق و بدون خطا برای اندازه گیری متغیرهای پژوهش دست خواهیم یافت .

۱۲-۶- طرح کنترل کیفیت پروژه :

۱- تعیین ملاکهای دقیق برای انتخاب پژوهشگران .

۲- تدوین طراحی برای نظارت بر اجرای کار پژوهشگران و بازبینی عملکرد آنان.

۱۳-۶- طرح کلی آنالیز داده ها :

محاسبه شاخصهای آماری توصیفی برای تعیین دقیق وضعیت نمونه های مورد اندازه گیری و محاسبه آزمونهای آماری و استنباطی و نیز غیر پارامتریک برای تعیین وضعیت جامعه مورد پژوهش که نرم افزارهای مربوطه ما را در این مهم یاری خواهند داد.

تبعات ضایعات جسمی در زنان جانباز

هادی انسری

- اولویت بندی مسائل در خصوص مشکلات زنان علی الخصوص سنگربانان صبور و گمنام:
- ۱ - بررسی حضانت فرزندان پس از وقوع طلاق ، فوت شوهر یا عدم صلاحیت اخلاقی شوهر
  - ۲ - بررسی وضعیت نفقه همسر و افراد واجب النفقه وی
  - ۳ - بررسی حقوق وضعیت اقتصادی زنان جانباز
  - ۴ - بررسی وضعیت حقوق زن در مالکیت بردارائیهای زندگی مشترک خواه در طول زندگی زناشویی یا پس از طلاق (اجرت المثل)
  - ۵ - مطالعه وضعیت ضرب و شتم و آزار روحی و روانی زنان و جایگاه قانونی آن
  - ۶ - مطالعه نحوه تأمین مخارج تحصیل یا بیماری زن در صورت امتناع شوهر از پرداخت آنها
  - ۷ - بررسی چگونگی احقاق حق زنان در دعاوی حقوقی و معاضدت واحد حقوقی بنیاد از آنان
  - ۸ - بررسی در خصوص چگونگی سواد حقوقی زنان جانباز در سطح کشور
  - ۹ - مطالعه و بررسی ایجاد مراکز مشاوره حقوقی و قضایی برای جانبازان در دعاوی حقوقی و تعیین وکیل مورد تأیید بنیاد برای آنان
  - ۱۰ - بررسی موانع حقوقی موجود کشور در امور آموزشی زنان
  - ۱۱ - بررسی رفاه محدودیت بانوان جانباز در اشتغال به حرفه هائی که توانائی دارند
  - ۱۲ - بررسی مشکلات مربوط به اشتغال ، استخدام و تأمین اجتماعی زنان جانباز معظم
  - ۱۳ - بررسی فرهنگ نگرش به زنان جانباز از ابعاد مختلف اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی ، سیاسی در جامعه
  - ۱۴ - بررسی چگونگی ایجاد تشکلهای مردمی جهت اجرای برنامه های فرهنگی در خصوص بانوان جانباز
  - ۱۵ - شناسائی و مطالعه وضعیت جانبازان موفق کشور در جهت ارائه الگوهای مناسب برای عموم بانوان
  - ۱۶ - ایجاد مرکز تحقیقاتی ، مطالعاتی در زمینه های مختلف
  - ۱۷ - بررسی نگرش شوهران نسبت به حق و حقوق بانوان جانباز
  - ۱۸ - جمع آوری دقیق آماری از جانبازان زن و وضعیت آنان

- ۱۹ - جذابیتها وعوامل مؤثر در پذیرش ارزشهای فرهنگی ، اسلامی در سطح جامعه نسبت به بانوان جانباز
- ۲۰ - تشکیل محلی برای نمایش کارهای بانوان جانباز وارائه راهکار جهت ادامه فعالیت های آنان
- ۲۱ - بررسی وضعیت امکانات آموزشی برای آنان در سطوح مختلف تا سطح دانشگاه و استفاده فرزندان از تسهیلات ورود به مراکز عالی و خوابگاهها
- ۲۲ - تشکیل بانک جانبازان و استفاده بانوان جانباز از تسهیلات آن به جهت مسائل شخصی و ازدواج و جهیزیه ودانشگاه فرزندان
- ۲۳ - بررسی رشد ، کارایی و حضور زنان موفق در عرصه های رقابتهای علمی ، پژوهشی ، تخصصی
- ۲۴ - بررسی وضعیت دانش حقوقی ، بهداشتی ، تربیتی بانوان جانباز و فرزندان آنان
- ۲۵ - بررسی چگونگی اعطای تسهیلات ویژه ، رایگان یا نیمه رایگان از امکانات عمومی، مراکز تفریحی ، آموزشی و... جهت بانوان جانباز وفرزندان آنان
- ۲۶ - ساخت فیلم از زندگی بانوان موفق وپخش از سیما و برنامه رادیویی در خصوص آنان
- ۲۷ - بررسی آثار اشتغال بانوان جانباز بر توسعه اقتصادی کشور وزندگی شخصی آنان
- ۲۸ - بررسی ساختار کیفی کار زنان جانباز
- ۲۹ - بررسی تنگناهای اشتغال آنان:

- ۱) مسائل فیزیکی آنان
- ۲) مسائل محیط کار
- ۳) مسائل محیط خانه
- ۴) مسائل عرف و سنت اجتماعی
- ۵) مسائل نحوه نگرش عموم جامعه به آنان
- ۶) مسائل سطح تحصیلات و کار آمد بودن آنان
- ۷) مسائل تبعیض یا ترحم در محیط کار
- ۸) تبعیض از لحاظ نوع شغل در رابطه با خصوصیات و وضعیت آنان
- ۹) بررسی حقوق و مزایای آنان
- ۱۰) ساعت کار آنان
- ۱۱) مرخصی زایمان
- ۱۲) ایجاد امکانات رفاهی محیط کار (مهد کودک ، شیر خوارگاه و...)

بررسی آثار مثبت و منفی اشتغال بانوان جانباز در خانواده

- ۱ - زندگی زناشویی
  - ۲ - در ارتباط با فرزندان
  - ۳ - تغذیه خانواده
  - ۴ - مشکلات خانه داری
  - ۵ - وضعیت روانی
  - ۶ - در خصوص سازندگی خود او
  - ۷ - استقلال مالی و استحکام بافت خانواده
- مطالعه طرحهای خود اشتغالی زنان ، توسعه صنایع دستی به عنوان منبع درآمد ، اشتغال بانوان -
 - جانباز در بخش تعاونیهای تولید والگوی خاص مدیریت تعاونی برای زنان جانباز
 - پیش بینی های قانونی جهت حمایت اقتصادی از زنان جانباز
 - بازنشستگی زنان جانباز خانه دار
 - بیمه زنان خانه دار در ایام کهولت ، پیری ، بیوگی ، ترک همسر

بررسی جنبه های مختلف حمایت های اجتماعی

- ۱) تأسیس مهد کودک ، شیرخوارگاه ، مدارس تمام وقت
- ۲) امکانات رفاهی همانند تعاونیهای کارمندی ، مسکن
- ۳) ساعات کار و مرخصی ها (زایمان ، استعلاجی)
- ۴) کارنیمه وقت آنان

بررسی چگونگی افزایش کیفیت نیروی کار آنان

- ۱- آموزش آکادمیک ۲- حین کار ۳- کارآموزی ۴- دوره تخصصی
- بررسی چگونگی ارتقاءدانش سیاسی ، اجتماعی ، فرهنگی زنان جانباز (اختصاص روزنامه ، هفته نامه ، مجلات) برای زنان جانباز .
 - بررسی ارتباط بین زنان جانباز ایران با کشورهای دیگر و استفاده از طرحهای آنان
 - مطالعات در زمینه روشهای تأمین منابع مالی وامکانات کمک رسانی دولتی ، خصوصی به زنان جانباز ، بیمار بی سرپرست و یا سرپرست زن خانوار
 - بررسی حق بیمه بعنوان یکی از مجراهای کاهش آسیب های اجتماعی ناشی از ناامنیهای اقتصادی برای زنان جانباز

- بررسی روشهای ارائه خدمات بهداشتی ، مشاوره ای به آنان
 وتوجه به این نکته عمیق قرآنی که خداوند می فرماید :
 لایكلف... نفساً الاّ وسعها تکلیف هرکس به اندازه توانائی اوست (سوره بقره ۲۸۶)

توجه جامعه به ارزشهای اصیل اسلامی

- ۱ - نقش زنان در نهضت های اسلامی
- ۲ - نقش زنان در دفاع از مملکت
- ۳ - نقش زنان در دفاع از انقلاب اسلامی
- ۴ - نقش زنان در جوامع غیر اسلامی
- ۵ - نقش زنان در تحقق جامعه مدینه النبی که برخاسته از فرهنگ ریشه دار واصلی اسلامی است
- ۶ - نقش زنان در پرورش فرزندان برومند و پاک که آینده سازان کشور هستند .

عرصه های مهمی که با برنامه ریزی می توان ضمن ارائه راهکار و راهبرد به جامعه ،
 زنان جانباز و فرزندان آنان باعث تعالی و پیشرفت آنان باشیم.

- ۱ - درعرصه خانواده و ازدواج
- ۲ - درعرصه تعاون و تعهد اجتماعی
- ۳ - درعرصه علوم و فنون
- ۴ - درعرصه اجتماعی
- ۵ - درعرصه هنر
- ۶ - درعرصه روابط و مناسبات انسانی
- ۷ - درعرصه تلاش و سازندگی
- ۸ - درعرصه تدبیر و سیاست
- ۹ - درعرصه اخلاق و معنویت
- ۱۰ - درعرصه خلاقیت و ابتکار
- ۱۱ - درعرصه تعلیم و تربیت
- ۱۲ - درعرصه ایمان و معرفت
- ۱۳ - درعرصه ورزش و تحرک
- ۱۴ - درعرصه فرهنگ و تمدن

۱- «عرصه خانواده و ازدواج سرلوحه برنامه های مدون تشکیلاتی»

اصل - بهداشت بلوغ

آگاهی و شناخت نسبت به بهداشت تن و سلامت روان و تغییرات جسمی و روحی دوران بلوغ و کنترل و هدایت غریزه جنسی در تأمین رشادت جسم و تداوم نسل

اصل - آداب تشریف

فراگیری آداب تشریف و تکلیف در مرحله بلوغ شرعی و شناخت فلسفه عدم اختلاط دختر و پسر قبل از مرحله ازدواج

اصل - عفاف و پاکدامنی

التزام اخلاقی در مراعات عفاف و پاسداری از حریم عفت و شرف ، حفظ و حراست از حرمت ناموس و پرهیز از فساد اخلاقی

اصل - فرهنگ ازدواج

تعظیم سنت نبوی و اشتیاق و رغبت نسبت به امر ازدواج و تشکیل خانواده براساس تسهیل شرایط ، تعدیل توقعات و تحدید تشریفات و آگاهی از روشها و معیارهای شرعی انتخاب همسر

اصل - حقوق خانواده

شناخت آئین همسررداری و حقوق زوجین در امر تضمین بقا و تداوم کانون خانواده و مراعات مواضع حق و تکلیف (بقا و تداوم کانون خانواده و مراعات مواضع حق) و نیکی و احسان به والدین و تواضع و فروتنی نسبت به آنان

اصل - الگوی خانواده

توسعه دامنه شناخت و معرفت نسبت به الگوی خانواده سالم و مطلوب در معارف اسلامی براساس قرآن ، سیره و روش اسوه های متعالی

اصل - تحکیم خانواده

مراعات بهداشت ازدواج، تدبیر منزل، تنظیم خانواده، تربیت نسل رشید و تلاش در حفظ وصیانت از بنیان خانواده که در مسائل مربوط به زنان جانباز مهمتر و بیشتر باید مورد توجه قرار گیرد.

۲- «عرصه تعاون و تعهد اجتماعی»**اصل - تعهد اجتماعی**

فراگیری آیین مشارکت فعال در تعیین سرنوشت سیاسی و اجتماعی و تقویت روحیه مسئولیت پذیری و تربیت و تعالی شخصیت فردی در ایفای نقش اجتماعی و احساس تعهد انسانی در شؤون گوناگون زندگی (جا انداختن این اصل جهت همکاری و نزدیک نمودن زنان جانباز به هم مهم است).

اصل - حقوق و تکالیف

آشنایی با مواضع اصولی حقوق و تکالیف اجتماعی و انتظارات و مسئولیتهای فردی و اجتماعی و پرهیز و اجتناب از رفتارهای ناهنجار و برخوردهای غیر اصولی در روابط متقابل و مناسبات اجتماعی و آگاهی کامل از قانون اساسی و حقوق حقه فردی و اجتماعی هر فرد علی الخصوص بانوان جانباز

اصل - نظم و انضباط

پذیرش حاکمیت قانون بجای اعمال سلیقه در زندگی فردی و اجتماعی و عادت به نظم و انضباط و فراگیری قوانین و مقررات اجتماعی و قواعد شهروندی

اصل - مشورت و شورا

آشنایی با اصول و ضوابط شورا و مشورت و تقویت روحیه تعاون و تفاهم و پرهیز از شتابزدگی و استبداد رأی در تصمیم گیری های فردی و اجتماعی (مشاوره بانوان جانباز در همه امور با تشکیلات بنیاد)

اصل - همبستگی و همنوایی

تحکیم پیوند مودت و همزیستی و تقویت اتحاد و همبستگی پیرو جوان براساس توحید کلمه و کلمه توحید و تمسک واعتصام به حبل متین اسلام و مراعات همزبانی و همنوایی اجتماعی در تحقق جامعه ایمانی و آرمانی

اصل - خدمت و ایثار

تقویت روحیه خدمت و همکاری ، احسان و فداکاری و ایثار و از خود گذشتگی نسبت به همنوعان و مجاهدت و مداومت در کسب توفیق خدمت خلق و ادای شکر نعمت خالق (جهت ایجاد اعتماد و ثبات بانوان جانباز)

اصل - عدالت اجتماعی

سعی و مجاهدت نسبت به اقامه قسط و برقراری عدالت اجتماعی و تلاش در جهت تکوین و تحقق جامعه توحیدی بر اساس برادری در دین و برابری در آفرینش (هدف اصلی بعثت انبیاء و ائمه)

۳- «عرصه علوم و فنون»

(این اصول برای ارائه راهبرده زنان جانباز از وظائف بنیاد است)

اصل - شناخت مبانی و علوم و فنون جدید

آشنایی بازمینه ها و مبادی علم و حکمت و شناسایی دقیق و عمیق مبانی و اصول علوم و فنون و بکارگیری و ارتقای آن در بستر فرهنگ و ارزشهای اسلامی

اصل - تاریخ علوم

شناخت زمینه های تحقیق و تکوین و تکمیل علوم و شیوه های مداومت و ممارست طاقت فرسای دانشوران و دانشمندان در پژوهشهای علمی و صنعتی و اتساع ظرفیت و افزایش جدیت در گسترش و توسعه تحقیقات علمی

اصل - علوم پایه

درک اهمیت و نقش تحقیقات بنیادی و علوم پایه به مثابه یکی از قلمرو های اساسی دانش بشری و توجه به تحقیقات و تبعات بنیادی در زمینه توسعه علوم تخصصی و ارتقای تکنولوژی

اصل - روش شناسی

آشنایی عمیق با روشهای تحقیق نظری و عملی و شیوه های کاربرد آنها در حوزه های تحقیق علمی و توجه به اهمیت و نقش اساسی متدولوژی در تکمیل علوم ، تسهیل معرفت و کشف اسرار طبیعت

اصل - تحقیقات کاربردی

توجه به اهمیت و اولویت تحقیقات کاربردی در علوم و معارف بشری و استفاده از شخصیتها و تواناییهای علمی در خدمت جامعه و احساس تعهد به رفع موانع و تأمین آسایش عمومی

اصل - احیای صنایع ملی و سنتی هر منطقه

تقویت و گسترش صنایع سنتی در جهت تکمیل و تکامل صنایع بومی و احیای صنایع ملی در مناطق شهری ، روستایی و عشایری

اصل - علم و تکنولوژی معاصر

شناخت علوم و فنون و تجربه های مفید علمی جهان معاصر و استفاده از دستاوردهای جدید تکنیکی جوامع صنعتی و بهره گیری از روشها و ابزارهای مناسب علمی و زمینه ساز پیشرفت علمی و فرهنگی

۴- «عرصه اجتماعی»

(برای حضور نزدیک بانوان جانباز در اجتماع بکارگیری این موارد مهم است)

اصل - فرهنگ سیرو سفر

سیر آفاقی به امید کسب معرفت و شوق هجرت و گریز از سستی و رخوت ، ارضای حس کنجکاو و روح حقیقت جویی و عبرت آموزی از سرگذشت انسان در گذر زمان

اصل - انس با طبیعت

مؤانست با طبیعت سرشار از زیبایی و ظرافت و سرسبزی و طراوت و تدبر در خلقت آیات الهی و بهره مندی از مواهب طبیعی

اصل - زندگی جمعی

عادت به اقتضات زندگی جمعی در سفر و فراگیری آداب اجتماعی و تقویت روحیه مردمی و حسن سلوک و سازگاری با محیط و تفاهم با اطرافیان

اصل - تحمل مصائب

اتساع ظرفیت در تحمل مشکلات و مصائب سفر و دوری از خانواده و نزدیکان و مواجهه با سختی‌ها و دشواریهای زندگی به اقتضای حکمت بالغه الهی

اصل - خاطرات و مخاطرات

مطالعه و بررسی سفر نامه‌ها و یاداشتهای سفر جهانگردان و سیا حان مشهور و تلاش برای فراگیری آیین سفرنامه نویسی و ثبت و ضبط خاطرات و مخاطرات سفر و انتقال آن به آیندگان

اصل - شناخت سنتهای قومی

آشنایی با آداب و سنن اجتماعی و فرهنگی اقوام و قبایل بومی و نحوه معیشت و زندگی مردم و ارتباط مداوم با نهادهای مردمی و بومی مناطق مختلف کشور

اصل - یادگارهای ماندگار

مشاهده آثار باستانی و جلوه‌های میراث فرهنگی و زیارت اماکن مذهبی در تقویت احساسات ملی و مذهبی و خود باوری فرهنگی و شناخت اعتبار و شایستگی ملت ایران

۵- « عرصه هنر »**اصل - پرورش ذوق و قریحه**

تلاش و اهتمام در پرورش ذوق سلیم و تلطیف عواطف انسانی و تربیت استعداد و قریحه هنری در مسیر ارزشها و آرمانهای الهی و جهت دادن شور و شیدایی در مسیر هنرورزی و آفرینش هنری

اصل - زیبا شناسی و زیبادوستی

بهره گیری از زیباییهای جهان آفرینش به منزله مظاهر جمال و کمال الهی و پرورش و تقویت حس فطری زیبا شناسی و زیبا دوستی

اصل - معیارهای هنری

شناخت ضوابط و معیارهای هنر و کاربرد آنها و حفظ و صیانت فنون و مهارت‌های هنری و آثار زبده هنرمندان متعهد و ممتاز کشور (نه هر کار بی اصل و بی ریشه را بنام هنر تحویل جامعه داد)

اصل - زبان هنری

استفاده مناسب از زبان هنر برای بیان امیدها، آرمانها و ارزشها و دفاع از آرمانهای دینی و دستاوردهای انقلاب اسلامی (نشان دادن بانوان موفق جانباز به جامعه است)

اصل - فرهنگ گفتاری و نوشتاری

آشنایی دقیق با آثار برجسته معاریف و مضامین بلند ادبیات فارسی و کاربرد آنها در اصلاح فرهنگ گفتاری و نوشتاری و انتقال آسان مقاصد و اهداف انسانی

اصل - هنر اسلامی

توجه به هنرهای اسلامی و موارث هنری ایران و اهتمام در حفظ آثار و گنجینه های هنری و تلاش در جهت انتقال دقیق آن نسل به آینده (در صنایع دستی بسیار مهم)

اصل - تعهد هنری

استفاده از هنر به مثابه ابزاری مفید و مؤثر در تکامل روحی و معنوی و زیبا سازی مناسبات انسانی و اجتماعی و تقویت صفای باطن و جلای روح (هنر اصیل اسلامی با ظرافتهای خاص هنری)

۶- « عرصه روابط و مناسبات انسانی »

(در زمینه عقیدتی و فکری می بایست مسائل ذیل جهت بانوان و فرزندان جانباز تبیین شود)

اصل - تولی و تبری

پذیرش ولایت و محبت اهل بیت عصمت و طهارت والتزام به احکام ناب محمدی (ص)
وملاطفت با یکدیگر و برائت از دشمنان دین

اصل - دشمن شناسی

تقویت اندیشه و تحکیم اراده نسبت به شناخت دشمن در ابعاد گوناگون فردی ، اجتماعی ،
داخلی و خارجی و تنظیم رفتارها تجهیز نیروها در برخورد با دشمنان از مواضع قدرت

اصل - آیین دوستی

فراگیری آیین دوستی ومصاحبت ، رحمت و شفقت ، رفق و ملامت و تعارف وتعاطف
نسبت به یکدیگر و پرهیز از تندی و خشونت و اجتناب از کینه و خصومت .

اصل - صلح ونوع دوستی

گرایش به صلح و اصلاح اجتماعی و برقراری صلح و صفای جهانی وتأمین آرامش انسانها و
تضمین سلامت روانها و اجتناب و پرهیز از جنگ و خونریزی مگر به هنگام ضرورت ، در دفع
متجاوزو تنبیه متخاصم

اصل - امر به معروف و نهی از منکر

مداومت در دعوت به خیر و ممانعت از شر ، براساس فریضه امر به معروف و نهی از منکر و
اعمال روشهای تبلیغی براساس حکمت ، موعظه و حسنه و جدل احسن در حمایت از حقوق فردی
واجتماعی آحاد ملت

اصل - جهاد وشهادت

تعمیم فرهنگ مبارزه و جهاد و تقویت روحیه شهادت طلبی و حماسه آفرینی براساس
جغرافیای معنوی کربلا و تقویم روحی عاشورا

اصل - ارتباطات مردمی

تلاش در زمینه شناخت معیارها و شیوه های منطقی و اصولی درک وفهم دقیق و عمیق
فرهنگ مردم وروابط انسانی با آنان .

۷- « عرصه تلاش و سازندگی »

(خواهران جانباز باید بدانند غیر از استقلال مالی کارکردن، حضور آنان در تولید چه ارزش بزرگی دارد)

اصل - کار و ابتکار

تقویت روحیه شور و نشاط و امید و حرکت براساس تبلیغ و تعمیم فرهنگ کار فضیلت اشتغال و قداست کسب حلال و تلاش معاش

اصل - فرهنگ بسیجی

حفظ روحیه بسیجی و تقویت روحیه سادگی و ساده زیستی و استغنای روحی در مقابله با فرهنگ دنیا دوستی و تجمل گرایی .

اصل - جهاد ملی

ابتهاج روحی و اتحاد جمعی در عمران و آبادی میهن اسلامی با دستهای توانا و اندیشه پویای جوانان پرشور ایرانی و استعانت از غیرت ملی و نصرت الهی

اصل - خود اتکایی

تقویت حسن خود اتکایی و اعتماد به نفس با اغتنام فرصتهای شغلی موقت و دائم و تقلیل اوقات بیکاری و پرهیز از بزهکاری و انحراف اخلاقی

اصل - مهارتهای شغلی

تلاش در جهت بکارگیری تکنولوژی پیشرفته و افزایش مهارتهای فنی و شغلی در تحقق امر توسعه اجتماعی و کسب استقلال اقتصادی کشور و آشنا نمودن دانش آموزان با حرفه ها و مشاغل موجود در جامعه

اصل - فرهنگ تولید

پایبندی به فرهنگ تولید و وارستگی به جای مصرف و وابستگی و عادت به اقتصاد و میانه روی در قبال اسراف و زیاده روی و استفاده از تولیدات داخلی

اصل - قناعت و مناعت

تلاش به قدر بضاعت و توانگری در قناعت و حفظ مناعت طبع و عزت نفس حاجت و نیازمندی و فراهم ساختن وسیله طاعت خداوندی

۸- « عرصه تدبیر و سیاست »**اصل - ولایت و رهبری**

پذیرش ولایت و اطاعت از رهبری در تشیید مواضع سیاسی و همراهی با امت اسلامی در تحکیم آرمان وحدت، تثبیت ارکان حکومت و تضمین آینده نهضت

اصل - بینش سیاسی

تقویت دانش و تعمیق بینش در شناخت آرا و مکاتب و بررسی مسائل سیاسی و آشنایی با شیوه های تحلیل سیاسی و روشهای اعمال مدیریت به اقتضای تدبیر و سیاست

اصل - دیانت و سیاست

فهم عمق سیاست اسلامی بر مبنای حاکمیت مطلق الهی و شناخت روشهای سیاسی مشروع در نحوه اداره جامعه اسلامی و اجرای عدالت اجتماعی و شیوه های عملی احقاق حق و ابطال باطل

اصل - آزادگی و آزادی خواهی

پرورش و تقویت روح آزادگی و آزادی خواهی و ایجاد حساسیت نسبت به نفی هرگونه ستمگری و ستم پذیری در روابط متقابل انسانی بر اساس معیارهای الهی

اصل - پاسداری از آرمانها

حراست و پاسداری از ارزشها و آرمانهای مقدس انقلاب اسلامی، تلاش در حفظ و تقویت روحیه انقلابی و اهتمام نسبت به معرفی نهضت اسلامی ایران به تشنگان آزادی و عدالت

اصل - روحیه نقّادی

تقویت روحیه انتقادی و انتقاد پذیری در تحلیل وقایع سیاسی و تعدیل شرایط اجتماعی و تسهیل امر آزادی بیان و اندیشه در حوزه اختیارات فردی ، ابتلائات جمعی و اقدامات ملی و میهنی

اصل - سیاست جهانی

آشنایی با فرهنگ متعارف سیاسی ، مواضع سازمانهای جهانی و مبانی حقوقی و روابط و برقراری مناسبات انسانی با عنایت به حفظ استقلال سیاسی و استکبار جهانی

۹- « عرصه اخلاق و معنویت »

(ارزشها و اقلام ناب اسلامی می بایست بعنوان ملکه اخلاقی با ارائه جزوات و کلاسهای درس اخلاق و یا بازبان هنر به خانواده جانبازان توضیح داده شود)

اصل - معرفت نفس

آگاهی نسبت به کرامت ذاتی و شرافت وجودی انسان و شناخت مراتب تکامل و تنزل نفس در مسیر رهایی از وسوسه های شیطانی و دستیابی به کمال انسانی

اصل - تزکیه و تقوا

تکوین عادات مفید انسانی و تکمیل مکارم اخلاقی با تأکید بر رعایت مراتب تزکیه و تقوا و تمرین ورع و سداد و اجتهاد

اصل - رشد و خودسازی

تعدیل غرایز ، تلطیف عواطف ، سلامت عقل و نفس ، آرامش روح و روان در مسیر تکامل اخلاقی و مقام قرب و رضوان الهی

اصل - آداب و معاشرت

توجه و تعمق در آداب مطلوب معاشرت و آیین مصاحبت ، تکریم فضیلت و یکرنگی و تقویت روحیه اجتماعی

اصل - اغتنام فرصت

اغتنام فرصت جوانی در مسیر کوتاه زندگی و مجاهده در کسب کمال و رفع ملال بر مبنای اتکال به خدا، اعتماد به نفس، توفیق عبادت و تحصیل سعادت

اصل - الگوها واسوه ها

بازشناسی سیره و روش الگوهای متعالی و اهتمام در تأسی به اسوه های حسنه و فضیلت‌های رفتاری و علمی مکتب اهل بیت (ع)

اصل - تألیف قلوب

تقویت و پرورش روحیهٔ سلم و صفا، صداقت و صمیمیت و همدلی، همراهی و همنوایی در تحقق امر تألیف قلوب و تحکیم اخوت

۱۰- «عرصه خلاقیت وابتکار»**اصل - شگفتی های آفرینش**

تقویت استعدادهای فطری وهدایت نبوغ وبلوغ ذاتی در جهت کشف شگفتی های آفرینش و بهره گیری از مواهب طبیعی

اصل - استعدادهای درخشان

تأمین و تنظیم برنامه های متناسب با نبوغ و تواناییهای بالقوه در عرصه های گوناگون علمی و فرهنگی با توجه به شناسایی و کشف استعداد های نهفته انسانی

اصل - خلاقیت ونوآوری

اهتمام یه امر پرورش روح خلاقیت، نو آوری وابتکار وتلاش در جهت رشد ذهنی و دماغی وتقویت پویایی و بالندگی

اصل - تعمیم ابتکار

استفاده از روشهای ابتکاری در ابداعات علمی و اختراعات صنعتی و تعمیم اشاعهٔ این روشها در سطوح گوناگون مراکز علمی کشور

اصل - جوشش و کوشش

در آمیختن دانش و تجربه و جوشش و کوشش برای رشد و شکوفایی استعدادهای ذاتی و بروز و ظهور تواناییهای فطری و ایجاد زمینه حرکت انسانی برای نزول برکات الهی

اصل - آفرینش های علمی

تلاش و کوشش در هدایت صحیح فعالیتهای ابداعی و ابتکاری و آفرینشهای علمی و صنعتی به سوی تأمین نیازها و تسهیل زندگی اجتماعی

اصل - استقرار مغزها

توجه و عنایت به اهمیت استقرار مغزها و ثمر بخشی استعداد های درخشان در داخل کشور استفاده از خلاقیت نوابغ در پیشبرد اهداف ملی و توجه به نخبگان دانش آموزش شامل المپیادها ، دانشگاهیان

۱۱- « عرصهٔ تعلیم و تربیت »**اصل - فلسفهٔ تعلیم و تربیت**

تلاش در جهت احراز صلاحیت و قدرت تشخیص و تمییز خیر و درک و استنباط ارزشها و برخورداری از بینش و قضاوت درست در مظاهر زندگی فردی و اجتماعی

اصل - تفکر و تذکر

اهتمام به پرورش فکری و تربیت عقلانی و تقویت روحیهٔ تفکر و تعقل و تذکر و تنبیه فردی در رابطه با مبدأ خلقت و اسرار آفرینش

اصل - حیات طیب و معقول

تقویت اراده و تعدیل مواضع در مسیر تحقق حیات طیب و معقول و اعتدال در جنبه های عقل و نفس ، احساس و عاطفه و طبیعت و غریزه

اصل - ارتقای معرفت

اهتمام به پرورش استعدادها ، استکمال روحی و استحصال گنجینه های عقلی و ذخایر وجودی و تقویت بنیه علمی و تسهیل امر رشد و معرفت

اصل - فرهنگ مطالعه

انس و عادت به کتاب و مطالعه و تحقیق متون در تعمیم فرهنگ کتابخوانی و نکته دانی و اشاعه فرهنگ دانشوری و فرهیختگی

اصل - تضارب آراء و تعاطی افکار

شناخت روشهای مطالعه ، تحقیق و نقد بررسی آثار فکری و فرهنگی و شیوه های علمی عملی تضارب آرا و تعاطی افکار در تکمیل و تکامل معارف انسانی

اصل - دانش و ارزش

فراگیری و ارتقای بینش و بکارگیری علم نافع و مطبوع در جهت خدمت به هم‌نوع و پایبندی به ارزشها در فهم معارف بشری ، کشف مواهب طبیعی و شناخت حکمتهای الهی

۱۲- « عرصه ایمان و معرفت »**اصل - بینش توحیدی**

تقویت تفکر دینی و هدایت گرایش فطری و تفسیر فلسفه حیات و تبیین جایگاه رفیع انسان درعالم هستی براساس بینش توحیدی

اصل - دین شناسی و دینداری

گسترش آگاهی و معرفت در زمینه وحی و نبوت ، ولایت و امامت و ایمان و ایقان به عدل و حکمت الهی و تقویت جوشش عرفانی و تکاپوی درونی در تحکیم اصل دین شناسی و تسهیل امر دینداری

اصل - بینش معادی

اعتلای بینش معادی در عرصه علم و عمل، وظیفه و فریضه، هدف و وسیله، طلب و اراده و مسئولیت و تکلیف اجتماعی

اصل - تعبد و تقدس

تلاش و کوشش در جهت پرورش روحیه تعبد آگاهانه و تقویت ایمان و تحکیم عمل صالح و قداست بخشیدن به شیوه های زندگی در پرتو هدایت معنوی و ادای فرایض دینی

اصل - اسلام ناب محمدی

تمسک به مبانی اسلام ناب محمدی در برابر القای شبهات و مواضع التقاط و مبارزه دایمی با تحجر و جمود فکری و بدعت و تحریف و تشتت در امور اعتقادی

اصل - انس با قرآن

احیای قلوب و تطهیر نفوس در مؤانست دایمی با قرآن و مداومت برفهم عمیق معارف و فرهنگ قرآنی براساس وصایای پیامبر وفاداری و ثقل اصغر

اصل - تعظیم شعائر و سنتها

التزام عملی نسبت به رعایت سنتها و آداب اسلامی و تعظیم شعائر مذهبی و مناسک عملی اسلام در تأمین قداست ارزشها و هنجارهای مذهبی جامعه اسلامی

۱۳- « عرصه ورزش و تحرک »**اصل - سلامت جسم و نشاط روح**

جدیت در تأمین سلامت جسم و نشاط روح و حفظ شادابی و طراوت جوانی و تجدید قوای جسمانی و ابتهاج روحانی در تداوم زندگی و استمرار سازندگی

اصل - هدفداری ورزش

تنظیم برنامه های ورزشی به مثابه وسیله ای برای سرگرمی های سالم و نشاط آور و پرهیز واجتناب از هدف ساختن ورزش در زندگی

اصل - فتوت و جوانمردی ، پهلوان بودن

تقویت روحیه جوانمردی و فتوت ، شهامت و شجاعت و پرورش حس حق طلبی و ستم ستیزی در گسترش ورزشهای سنتی و سازگار با فرهنگ ملی و باورهای مذهبی

اصل - دفاع شخصی و آیین رزمی

افزایش مقاومت جسمی و روحی در برابر شرایط سخت زندگی و آسیبهای اجتماعی و تلاش در جهت آموزش ورزشهای رزمی و دفاعی

اصل - وفاق و سازگاری

تقویت روحیه سازگاری و همکاری جمعی در ورزشهای تیمی و گروهی و عادت نمودن به اشتراک مساعی و وفاق اجتماعی و پرهیز از هرگونه تکروری و خود محوری در شئون زندگی

اصل - ورزش همگانی

توجه به ورزش همگانی برای حفظ نشاط و تندرستی و تحقق رشادت و درستی و دستیابی به اهداف عالی تربیت بدنی

اصل - افتخار آفرینی

حفظ صیانت اعتبار ملی در مجامع جهانی و مسابقات بین المللی و تلاش در کسب امتیاز و احراز مقام قهرمانی به مثابه وسیله ای برای تبلیغ ارزشهای الهی و انسانی

۱۴- « عرصه فرهنگ و تمدن »**اصل - وحدت ملی و مذهبی**

آگاهی از اساس و ارکان هویت اصیل ملی و مذهبی ایران اسلامی با تأکید بر روشهای کسب استقلال فرهنگی و تحکیم وحدت ملی و مذهبی و تقویت احساس میهن دوستی

اصل - مشاهیر و فرزندانگان

آشنائی با مشاهیر و فرزندانگان علم و حکمت خصوصاً متفکران و دانشمندان ایرانی مسلمان و شناخت شیوه های زندگی و تلاش علمی و عملی آنان در مسیر رشد تعالی فرهنگ و تمدن بشری

اصل - ملل و نحل

شناخت مبانی اعتقادی و مناسک فکری و عملی ملل و نحل ، مذاهب و مکاتب و تشخیص وجوه افتراق و اشتراک و موارد خطا و صواب اندیشه ها و باورهای مذهبی و غیر مذهبی

اصل - تبادل و تقابل فرهنگی

تلاش در جهت استخراج و تصفیه منابع فرهنگی اسلام و ایران و معرفی و تبلیغ آن به شیفتگان علم و فرهنگ جهان معاصر و نقد و تنقیح دستاوردهای فرهنگی جوامع بشری

اصل - اسطوره شناسی

آشنایی با مختصات فرهنگی و ظرفیتهای روحی و فکری و تجلیات ، آرزوها و آرمانهای بزرگ انسانی ملل و اقوام جهان در فرهنگ اساطیری

اصل - عبرت آموزی

بررسی و شناخت علل و عوامل ظهور و سقوط و اعتلا و انحطاط دولتها و ملت‌های گذشته و کشف سنتهای الهی و قانونمندی اجتماعی حاکم بر زندگی بشر به منظور عبرت آموزی و تجربه اندوزی

اصل - حاکمیت ارزشها و جلوگیری از تهاجم فرهنگی

اهتمام علمی و عملی نسبت به استقرار ارزشهای متعالی و استمرار حرکت تربیتی و فرهنگی اسلام و زوال تدریجی آداب و رسوم خرافاتی و انحرافی

بررسی تبعات کاربرد سلاحهای شیمیائی

بر روی زنان و کودکان آنها

دکتر ذبیح ا... حسن زاده

(مسئول مرکز تحقیقات طب رزم فرماندهی بهداری نیروی زمینی سپاه)

زنان جامعه ما در دوران دفاع مقدس همانند مردان در مناطق مسکونی منطقه جنگی و یا بطور غیر مستقیم قربانی سلاح شیمیایی شدند.

تاریخچه و سیر تکاملی جنگ های شیمیایی در جهان

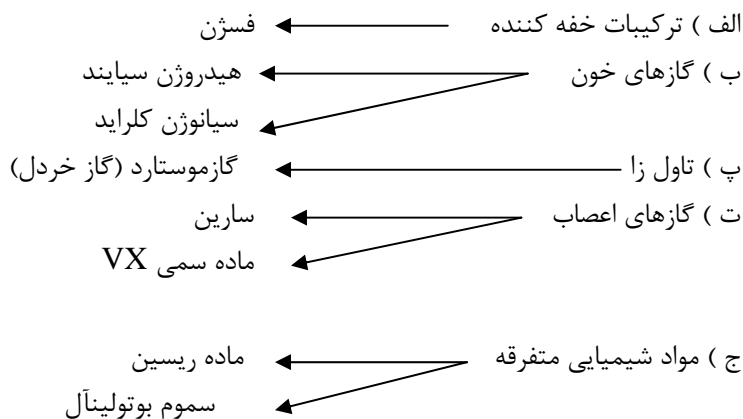
اولین حمله با سلاحهای شیمیایی را نیروهای هندی علیه چینی ها در قرن دوازدهم میلادی انجام دادند . در سال ۱۴۵۶ عثمانی ها با همین سلاحها به شهر بلگراد حمله کردند . در سال ۱۸۹۴ انگلیسی ها از دود و بخارهای سمی علیه دشمنانشان بهره گرفتند . در سال ۱۹۱۴ (۱۷ آوریل) با استفاده از گاز کلرین مایع به صف دشمنان تلفات عمده ای وارد ساختند و در سال ۱۹۱۵ آلمانها از گفسژن phosgene و در سال ۱۹۱۷ از گاز خردل در شهر (yperite) علیه بلژیکیها استفاده نمودند .

در سال ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۸ رژیم بعث عراق با حمایت تکنولوژیک و جنگ افزارهای آلمان و آمریکا از سلاحهای شیمیایی علیه مردم و رزمندگان اسلام استفاده وحشیانه نموده است .

تنوع:

ترکیبات شیمیایی مرگبار شامل انواع متفاوت و آثار بالینی کوتاه مدت و بلند مدت مختلفی

می باشند .

آثار و تظاهرات عوامل شیمیایی

- ۱- آثار کشنده - عواملی دارای آثار کشنده می باشند که در همان دقایق و ساعات اولیه باعث مرگ شوند مانند: سیانیدها و عوامل اعصاب و برخی گازهای خفه کننده
- ۲ - آثار آسیب رساننده - باعث بروز آسیب هایی در بافت های بدن شده و دخالت کادر پزشکی در درمان آنها ضروری می باشد : خردل و لوپزایت
- ۳ - آثار ناتوان کننده - مواد شیمیایی که در دراز مدت آثار ناتوان کننده خواهند داشت: بسیاری از مواد شیمیایی

عوامل شیمیایی بر محیط ، گیاه ، انسان و خاک تأثیر می گذارند . دراکو سیستم تأثیرات جدی بر روی ترکیبات خاک ، پوشش گیاهی ، نزول آسمانی ، تغییرات برفتوسنتز، شیوع نوسانات حرارتی و نابودی حیوانات دارند .

انسانها هدف اصلی و عمده جنگ های شیمیایی می باشند . زنان جامعه ما از چند طریق در معرض مواد شیمیایی قرار می گرفتند . متأسفانه مظلومیت زنان مسلمان جامعه ما در این وادی نیز قابل ملاحظه و جدی می باشد کمتر پروژه ای تحقیقی و پژوهشی بر روی زنان جانباز صورت گرفته است.

۱ - حضور بعنوان عناصر محلی و سکونت در منطقه بعثت تأثیر مستقیم یا غیر مستقیم جریانات هوا و انتقالات آن

۲ - زنان جامعه ما در بسیاری از موارد در بیمارستانهای صحرایی یا امداد و انتقال با آمبولانس و یا عناصر امدادگر در تماس با جریانات شیمیایی قرار گرفته اند .

۳ - زنانی که در پشت جبهه در بعد خدمات رسانی به شستن لباس و ملحفه و لوازم بهداشتی رزمندگان مشغول بوده اند

۴ - زنانی که همسران جانباز در معرض شیمیایی قرار گرفته اند . که اغلب تأثیرات روانی این عوامل شیمیایی بعنوان یک عامل استرس را در زندگی آنها عمل نموده است .

آثار و عوارض عوامل شیمیایی :

علائم بالینی اولیه:

علائم تنفسی : احساس غلظت مواد خفه کننده - تاکی پنه و سوزش مجاری هوایی

علائم چشمی : میوزیس نقطه ای - کنژکتیویت - تاری ریه و التهاب

علائم عصبی : کاهش سطح هوشیاری - ضعف عضلانی - تشنج - کوما

علائم گوارشی : تهوع - استفراغ و اختلال سیستم G_2

اما بطور جدی عوارض بعدی برای رزمندگان و عناصر حمایتی و پشتیبانی کننده بستگی به نوع عامل شیمیایی دارد .

عمده ترین عاملی که در جنگ ۸ ساله ایران از سوی استکبار جهانی از آن استفاده شده است عامل «خردل» می باشد

اثرات تو کیک وحاد و مزمن گاز خردل (سولفورموستارد) متنوع بوده ولی در دوبخش عمده خلاصه می شود .

low Doso : ارتیم - ادم و تاو لها و زیکولهای پوستی

در صورت استفاده کوتاه مدت

High Doso : اولسراسیون و ضایعات تنفسی

دیسترس های شدید تنفسی اینک آزار دهنده ترین و مرگبار ترین عامل علیه رزمندگان

اسلام می باشد جانبازان شیمیایی در حال حاضر بیش از همه از عوارض تنفسی و بلند مدت این

گاز خطرناک در رنج هستند کم نیستند زانی که بعلت تماس های مداوم در منطقه یا البسه

رزمندگان دچار آسیب های عمده تنفسی شده اند و شاید به شهادت رسیدند ...

علاوه بر ضایعات تنفسی تغییرات عمده ای در سیستم خونی - دستگاه ژنیتال و سیستم

ژنتیکی افراد ایجاد می گردد .

در این مختصر به عوارض ایجاد نقایص مادرزادی بر روی کودکان قربانیان گازهای شیمیایی

اشاره می کنیم :

گاز خردل موجب

۱ - تغییرات عمده ای در DNA سلولی می گردد

جفت شدن گوائین با تایمین

عدم تولید MRNA

از بین رفتن گوانین و ...

۲ - آسیب در چرخه طبیعی پروتئین ها و آنزیم ها در سطوح مولکولی دانشمندان براساس قرابت و شباهت جدی ژنتیکی بر روی نسلی از موش سفید به نتایج جالبی پیرامون آثار معلولیت زای گاز خردل پی برده اند :

M. Muscolss

N.MERI

هرچند می بایست در مورد مرحله آسیب و احتمال حاملگی همزمان را نیز مورد بحث جدی قرار داد .

عمده عوارض و آنومالی ها :

۱ - مرگ جنین	۲ - سقط
۳ - تظاهرات چشمی در جنین	۴ - شکاف کام و لب
۵ - آنومالی اندام ها	۶ - ناهنجاری قلب و عروق
۷ - عقب ماندگی های عقلی	۸ - آژنری دیا فراگم
۹ - اکتویی کلیه ها	۱۰ - کلیه های نعل اسبی

این مطالعه در ۳۴ جنین از ۷۷ جنین مورد مطالعه پاسخ داده است :

- نقص رشد و عقب ماندگی رشد جسمانی
- پاهای کوتاه
- چسبندگی انگشتان دست و پا
- شکاف لب و کام
- ضایعات چشمی
- ضایعات مغزی

عوارض عمده یافته شده در مدل های آزمایشگاهی بوده اند .

بنابراین گاز خردل که عامل شیمیایی مورد استفاده در دفاع مقدس بوده با توجه به آمارهای دقیق و تجربیات جهانی می تواند توجه کننده تغییرات در سیستم تناسلی ، شیوع بالای عقیمی ها و عقب افتادگی عقلی باشد هرچند اثبات آن کار جدی تر و پژوهشی فراگیر تر را می طلبد .

براساس آمار در یافتی در سال ۱۳۷۷ از پرسنل نیروی زمینی سپاه شیوع عقب ماندگی عقلی و ناهنجاریهای اندام و بیماریهای صعب العلاج دیگر در پرسنل (رزمندگان) جانباز شیمیایی شیوع جدی تر و بالاتری داشته است.

Reference:

- 1 – Military medicie 98
- 2 – long man embrihy 1997 embriology
- 3 - Burnet F.M (1970)
- 4 – wod . s . and millin R.w (1968) Mustard gas .....
- 5 – Nishimota y . and _____ 1983 – longterm obseve . fa
- 6 – yanakido M. _____ 1986

۷- مقاله اثرات ترانوژنیک گاز خردل دکتر شجر موسوی

۸- مقاله دکتر غلامحسین ریاضی تحت عنوان تجزیه بیولوژیکی گاز خردل

۹- مقاله آثار حاد گاز خردل دکتر علی اکبر وثوق، دانشگاه اصفهان

۱۰- مقاله تظاهرات دیرس خردل دکتر حسین الیاسی، دانشگاه شهید بهشتی

راههای اصلاح نگرش اجتماعی به زنان جانباز

خانم دکتر تدین

اکنون که به حول و قوه الهی اولین همایش بررسی تبعات ضایعات جسمی و روانی در زنان جانباز تحت عنوان همایش سنگر بانان صبور برگزار می گردد. لازم می دانم که از برگزار کنندگان این گردهمایی که ضرورت آن همواره احساس می شده است تشکر کنم.

هر چند اطلاق عنوان سنگر بانان صبور نشان از اعتقاد و حسن نظر مجریان امر به جانبازان مؤنث و جریان جانبازی زن دارد ولی امیدوارم اجازه دهند که خود جانبازان در مورد مسئله صبر و حدود آن در مورد خویشتن به قضاوت بنشینند و اینجاست که شاید خود آنها عناوین دیگری را پیشنهاد نمایند که در پایان این نوشتار خواهد آمد. در ابتدا ذکر چند نکته ضروری به نظر می رسد:

اول اینکه در سالهای گذشته نشستهایی از طرف بنیادهای مسئول وقت برای بررسی مسائل جانبازان برگزار شده ولی هیچگاه مسائل اختصاصی زنان جانباز بررسی نشده است و بیشتر متکی بر حل مسائل روانی - درمانی مردان جانباز بوده است که باید پذیرفت حتی قوانین عرفی و حقوقی جامعه ما رفتار دل انگیزتری با آنان دارد.

دوم اینکه هر گونه برنامه ریزی و طرح در مورد بانوان جانباز می بایست متناسب با سیر تحولات اجتماعی، زمان، سن افزایش یافته جانبازان (نسبت به سالهای جنگ) باشد به عنوان مثال شاید دیگر تشکیل اردوهای دسته جمعی و صرفاً اتکاء به برنامه های فرهنگی برای خود جانبازان نه تنها مشکلی را از بانوان جانباز حل نکند بلکه آن را بصورت تجمعات ملالت آور در بیاورد.

سوم: موضوعات مطروحه در آگهی فراخوان مقاله در عین تعدد در بسیاری موارد قابل تفکیک نیستند به عنوان مثال نمی توان درباره مسائل درمانی، آموزشی، مشکلات معیشتی و ... صحبت کرد بدون این که به نقش نگرش اجتماعی که عامل مهمی در موفقیت برنامه های فوق است اشاره کرد و بالعکس.

چهارم: هنگام ارزیابی موارد فوق به ناچار باید نظری به عملکرد بنیادهای مسئول وقت (در ابتدا بنیاد شهید و سپس بنیاد جانبازان) در این مورد پرداخت و هر چند مشکلات و مسائل ارجاع شده به این بنیادها فراتر از توان اجرایی آنان بود و در این مورد باید به عدالت سخن گفت ولی نباید فراموش کرد که نیاندیشیدن به مشکلات اختصاصی جانبازان زن در تمام این دوران گویی به عنوان

یک اصل پذیرفته شده بود. شاید تصور شود که پرداختن به علل این بی توجهی و غفلت مسئله ای زائد و حشو است ولی به نظر اینجانب اگر تذکری در این باره صورت نگیرد:

- ۱- خطر تکرار این غفلت و تکرار سیاستهای گذشته وجود دارد.
- ۲- حتی خود این گردهمایی نیز بصورت برنامه ای موردی بدون نتیجه در این زمینه برگزار خواهد شد.

لذا ضمن ادای احترام به مجریان امور جانبازان طی سالهای گذشته و حال اعلام می شود که آنچه بیان می گردد از سر صدق و اخلاص است زیرا معتقدم با انگیزه ای غیر از این هیچ گره ای از کار گشوده نخواهد شد.

زنان جانباز و جامعه ما:

وجود ۴۰۰۰ زن جانباز در سراسر کشور نشان از درگیری گسترده بانوان در فراگرد جنگ تحمیلی دارد. طبق آمار ۸۰۷ نفر از جانبازان مؤنث یعنی $\frac{1}{5}$ کل جانبازان مؤنث کشور در استان خوزستان زندگی می کنند که ۴۰٪ آنان را جانبازان با بیش از ۲۵٪ آسیب دیدگی، ۱۸٪ بین ۳۵ تا ۵۰٪ آسیب دیدگی و ۸٪ را افراد بیش از ۵۰٪ جانبازی تشکیل می دهد.

عامل مجروحیت زنان فوق غالباً حمله دشمن به شهرها در طی بمبارانها و موشک بارانها بوده است و اگر تعداد بسیار قلیلی از بانوان جانباز را که بطور مستقیم در درگیری نظامی با دشمن در دفاع از شهرهای مرزی شرکت داشته اند را جدا کنیم تقریباً اکثر بانوان فوق شرح حال مجروحیت مشابهی دارند.

متأسفانه آمار دقیقی از پراکندگی سنی جانبازان مؤنث را در اختیار نداشتیم ولی همانگونه که بعداً خواهد آمد غالب جانبازان مؤنث با نقایص جسمی جدی یا نابینایی را دختران بین ۲۵ تا ۳۵ سال (در حال حاضر) تشکیل می دهند.

بدیهی است که اغلب زنان جانباز را ساکنین استانهای مرزی تشکیل می دهند و این استانها غالباً تسهیلات آموزشی، درمانی کمتری نسبت به استانهای غیر مرزی دارند و از طرفی روابط و باورهای سنتی از استحکام بیشتری برخوردار است.

ذکر این نکته ضروری است که در استانهای مرزی جانبازی زن می تواند جزئی از تراژدی تأثیر جنگ بر خانواده باشد زیرا ممکن است در طی جنگ پدر، مادر، یا همسر و فرزندان خود را نیز از دست داده باشند یا آنها نیز دچار نقص عضو شده باشند.

از بین رفتن پیشخوانه مالی و حتی از بین رفتن روابط عاطفی بر اثر شدت مشکلات جانبی جنگ چون جابجایی از شهرهای بومی به مکانها یا شهرهای دیگر، ازدست دادن شغل نان آور خانواده بر شدت تألمات جانبازی زنان در سالهای اول جنگ می افزود یا باعث می شد که به آنها به عنوان منبع تأمین و جبران خسارات مالی نگریسته شود، چنانکه شاهدیم اکثر خودروهایی که از طرف بنیاد به دختران جانباز ۷۰٪ در طی سالهای گذشته به قیمت دولتی واگذار شده بر اثر مشکلات خانوادگی به قیمت آزاد فروخته شده است.

دفاع مقدس پدیده نوین جانبازی زن را در عرصه فعالیت‌های اعتقادی به وجود آورد که به علت عدم وجود نمونه‌های مشابه تاریخی - مذهبی واژه ای که بتواند معرف چنین هویتی باشد وجود نداشت.

لذا توجیه اعتقادی وجود زنان جانباز بسان مردان به انجام نرسید و از طرفی این تفکر که زنان جانباز مجروحین غیر فعال و در واقع غیر مفید جنگ هستند و نباید از نظر ارزشی همسان مردان جانباز باشند، در سطوح تصمیم گیرنده و برنامه ریز بنیاد های مسئول وقت همواره وجود داشته است و باعث پیدایش آنچه که من پدیده مفقود الاثر شدن زنان جانباز می نامم شد.

مفهوم جانبازی زن - موضوعیت اجتماعی

در ابتدا باید به یک سؤال اساسی پاسخ گفت :

چه الزامی در تأکید بر حفظ هویت جانبازی زنان جانباز و صیانت از این مفهوم داریم؟ و اصولاً آیا کافی نیست که با حل مشکلات مادی زنان جانباز اعم از اشتغال مسکن و ... و با افزایش طبیعی سن آنها که لاجرم بسیاری از مسائل آنان را در خود حل می کند یا به دست فراموشی می سپارد، یا مثلاً با واگذاری آنها به یک سازمان دولتی که صرفاً بر اساس محور معلولیت افراد خدماتی را به آنان ارائه می دهد، مسئله را ختم نمود؟

شاید در نگرش اول و صرفاً با در نظر گرفتن مشکلات مادی زنان جانباز پاسخ این سؤال مثبت باشد هر چند معلوم نیست حجم کار و گستره تعهدات بنیاد در قبال جانبازان بتواند اجازه این امر را بدهد. ولی حتی در صورت وقوع این فضا به ما مرتکب یک خطای تاریخی نشده ایم؟ مگر در تاریخ هر ملت چند فرصت و چند امکان برای ظهور پدیده ها و هویت های مثبت، کارساز و هماهنگ با اعتقادات آن ملت به وجود می آید؟

در کدام یک از جنگهای این کشور زنان جانباز وجود داشته اند، حتی پدیده همسر شهید به علت وجود نمونه های مذهبی - تاریخی آن برای جامعه ملموس و توجیه پذیر بود ولی ما ۸ سال جنگ را پشت سر گذاشته ایم تا موجودیت جانبازی زن را اثبات کنیم و از انصاف بدور است

اگر همچنان اجازه دهیم این هویت پنهان بماند و اگر مثبت و کارساز نیست از کم اندیشی و کم کاری ما و دستگاههای تبلیغاتی ماست.

پنهان کردن یا از بین بردن این هویت یا عدم معرفی آن علاوه بر این که ظلم بزرگی به کسانی است که سلامتی و به تبع آن مزایای یک زندگی عادی را بخاطر اعتقاداتشان از دست دادند، حق مسلم دختران فردا را در الگو پذیری از حوادثی که وقوع آن در هر لحظه برای یک ملت ممکن است محروم می سازد و علاوه بر آن این وظیفه را مختص مردان می کند.

نباید گذاشت جامعه ما در این مسیر به راهی برود که سایر جوامع انقلاب کرده با زنان مبارز و مسلمان خود داشتند. سرنوشت غم انگیز اسطوره ای به نام جمیله بوپاشا و یافتن او بعد از جستجوی فراوان توسط یک نویسنده ایرانی علاقمند، در مخروبه های اطراف الجزیره باید درس عبرتی برای ما باشد برآستی چند درصد دختران امروز الجزایر او را می شناسند؟ کودکان فردای ما باید بتوانند جای پای مادران جانباز خود را در کتابها، قصه ها و ... بیابند و وقتی کتابهای امروز ما از این آثار خالی است چگونه می توان به فردا امید بست؟

زنان جانباز - مسائل آنان

۱- تحصیلات و اشتغال :

بدون تردید ایجاد امکانات تحصیلی بخصوص در سطوح عالییه برای دختران جانباز از اقدامات مفید بنیادهای مسئول وقت در سالهای گذشته بوده است ولی باید دانست که پراکندگی جغرافیایی زنان جانباز بیشتر مربوط به شهرهایی است که یا فاقد دانشگاه هستند یا اگر جانبازی ساکن شهرهای کوچک یا روستا است تحصیلات عالییه برای او گاه با مشکلات عرفی روبرو می باشد. در مناطق مرز نشین به علت امکان وجود مین های بجا مانده از زمان جنگ هنوز امکان جانباز شدن بعضی از زنان و دختران وجود دارد.

ضمن تأکید بر مفید بودن حمایت از تحصیلات عالییه جانبازان زن ابراز می دارم که این نباید بعنوان تنها راه حل ارتقاء زنان جانباز تلقی شود. زیرا مسلماً تمامی جانبازان زن از استعداد ادامه تحصیل برخوردار نیستند و می بایست با در اختیار قرار دادن امکانات شغلی به آنان، آنها را به مرز خود اتکائی رساند.

پیشنهاد می شود که بر اساس میزان تحصیلات این دختران و توانایی آنان بنیاد جانبازان سرمایه گذاری را جهت اشتغال جانبازان مؤنث با احداث مراکز تولیدی های کوچک، مهد کودکهای نیمه دولتی - نیمه خصوصی، ایجاد مراکز آموزش رانندگی به زنان معلول و سایر آموزشها انجام دهد. برنامه دادن وام اشتغال به زنان جانباز صرفنظر از این که در جای خود برنامه

مفیدی است اما بدون یک برنامه ریزی هدایت شده خطر تبدیل این سرمایه به اموال راکد یا استفاده افراد غیر جانباز و حتی خانواده دختران جانباز که اغلب مجرد هستند و در نهایت غیر مفید بودن آن وجود دارد و در کل مسئله اشتغال آنان را حل نکند باید بتدریج جانبازان مؤنث را از اتکا به مسئله مستمری ماهانه به طرف یک اشتغال مفید سوق داد.

زنان جانباز - نگهداری - ازدواج

این جانب آمار دقیقی از پراکندگی سنی زنان جانباز سراسر کشور را در اختیار ندارم ولی در استان محل سکونت من از مجموعه ۸۰۷ جانباز دارای کدشناسایی کامپیوتری از بین ۲۳۴ نفر از آنان که موفق به یافتن میزان سن آنان شدم، در میان جانبازان بالاتر از ۲۵٪، ۱۱۵ جانباز مجرد با میانگین ۲۷ سال سن و ۱۱۹ جانباز متأهل با میانگین سنی ۴۷ سال وجود دارد. از ۱۱۵ نفر مجرد فوق ۷۱ نفر بین ۲۵ تا ۳۹٪، ۱۹ نفر بین ۴۰ تا ۴۹٪ و ۱۵ نفر بین ۵۰ تا ۶۹٪ هستند. مواردی از جانبازی چند دختر از یک خانواده که خوشبختانه درصد بالایی ندارند به چشم می خورد. اکنون با گذشت زمان و با افزایش سن جانبازان زن ما با سه مسئله اساسی روبرو هستیم.

۱- مسئله نگهداری و حمایت از زنان جانباز مسن

۲- مسئله ازدواج جانبازان مجرد یا حمایت از زنان متأهل میانسال

۳- مسئله ازدواج دختران جانباز جوان

با توجه به اینکه در هر یک از این گروهها می توان با مسائل مختلفی روبرو بود، طرح و برنامه های مختص هر کدام باید تدوین شود.

در گروه اول شاید بیشتر مسائل عاطفی، خانوادگی، انگیزه و علت مشکلات زنان جانباز باشد به نسبت میزان معلولیت، حمایتهای مددکاری و یا در صورت از دست دادن شریک زندگی نگهداری اینگونه جانبازان به نحو محترمانه و متناسب با شخصیت آنان در میان خانواده می بایست مورد نظر باشد بررسی امکانات کمکی واگذار شده از طرف بنیاد به اینگونه افراد حتی قبل از مراجعه خود آنان به بنیاد امید آنان را افزایش می دهد.

واحدهای خانواده بنیاد می بایست رفتاری متناسب با سن این دسته از جانبازان با آنان داشته باشند زیرا ممکن است احساس سربار بودن که حتی در افراد مسن غیرمعلول با ظهور پیری ایجاد می شود در این افراد به نحو تشدید یافته ای ظهور کند.

در گروه دوم مسائل عاطفی - مادی می توانند مشکل ساز باشند بی تردید دخالت مستقیم یک ارگان اداری باید متکی بر ارزیابی وضعیت زنان جانباز در این رده باشد نگرانیهای خانواده های دختران جانباز خواه ناخواه به دختران آنها نیز منتقل می شود و گاه آنان را به اخذ تصمیم های

عجولانه وادار می سازد در یک جلسه دوستانه که با شرکت ۱۲ نفر از دختران جانباز استان انجام شد اهم نگرانی های آنها به شرح زیر است.

۱- دختران جانباز که عمدتاً دارای مدرک لیسانس تحصیلی بودند نگرانی خود را از عدم پذیرش عاطفی بعنوان یک زن کامل به علت معلولیت مطرح می کردند.

۲- مخالفت خانواده ها در ازدواج پسرشان با دختران جانباز

۳- عدم اعتماد به پایداری زندگی مشترک

۴- فاکتور جانبازی به عنوان یک عامل ارزشی نقش مؤثری در دلپذیر ساختن مسئله معلولیت آنها در زندگی مشترک ندارد.

۵- بعضی خانواده ها دختران را بخصوص دختران جوانتر را تشویق به ازدواج با افراد نامناسب می نمایند در یک مورد ازدواج دختر جانباز ۲۴ ساله با پیرمرد ۶۰ ساله که خوشبختانه به طلاق منجر شد مثال زدنی است.

۶- اهداف شدیداً مادی در ازدواج دختران جانباز مطرح است مسئله زمین، خانه، وسیله نقلیه احتمالی بعنوان عوامل و سوسه انگیز در اصرار به ازدواج با دختران جانباز از سوی متقاضیان با شرایط شدیداً نامناسب دیده می شود.

اگر برای حل مسئله به امید سنتهای جامعه نشسته ایم باید به صراحت گفت که این سنتها نه تنها قادر به حل مسائل زنان جانباز نیستند که خود به صورت عامل منفی عمل می کند.

واحدهای خانواده بنیادهای استانها نیز در سالهای گذشته به تبع سیاستهای کل بنیاد مشغول رتق و فتق مسائل آقابان جانباز، همسران و فرزندان آنان بوده اند در مورد بانوان مسائل بصورت موردی و در صورت مراجعه خود جانباز برای بیان مشکلاتش عمل می کردند.

در مناطق روستایی و اطراف شهر و در شهرهایی که سنتهای بومی به عنوان اهرم فشار عمل می کنند مسائل غم انگیزتر است در یکی از نشستها بایکی از خواهران جانباز ساکن یکی از شهرهای غرب کشور ایشان که از نظر ظاهری مشکل نقص عضو نداشتند ولی به علل دیگر جانباز ۳۵٪ بودند از حضور در برنامه تلویزیونی به عنوان جانباز امتناع می ورزید زیرا معتقد بود که صورت اطلاع همشهریانش از مسئله جانبازی شانس ازدواج خود را از دست می دهد.

جانبازی زن - مجاری فرهنگی جامعه

اگر بخواهیم به علل آنچه که من غفلت بزرگ از مطرح نمودن هویت مستقل و ارزشی به عنوان جانباز زن در جامعه می خوانم بطور مشروح به متن زیر از حوصله این مقاله خارج است.

امروزه با پایان یافتن سالهای جنگ این پرسش مطرح است که همراه با سیر تحولات اجتماعی مسئلهٔ جانبازی زن با کدام ارزش مطرح می شود حفظ این ارزش نیازی به زبانی هماهنگ با تحولات اجتماعی دارد. چرا در کتابهای درسی، نمایش نامه ها، متون ادبی و اشعاری که درستایش از عناصر مختلف فداکار در جنگ تحمیلی نوشته شده هیچ ردپایی از جانبازان زن دیده نمی شود. به نظر من بزرگترین عامل این مسئله "عوام زدگی" است. خطری که می تواند مسئولین و صاحبان فکر و قلم و حتی مروجین تفکرات مختلف را در برگیرد.

جالب این که در یک مراسم بزرگداشت دفاع مقدس یکی از مسئولین در حالیکه در کنار تابلوی نقاشی زن اسلحه به دستی ایستاده بود صریحاً اعلام کرد که نباید قاعده را فدای استثناء کرد.

اگر مفهوم این جمله این باشد که زنان جنگ استثناء هستند وقاعده اصلی جامعه وجود زنانی است که از هیاهوی جنگ مصون بوده اند باید گفت: هر چند در بین مسئولین هیچ کدام خواهر، مادریا همسر جانبازی ندارند ولی حفظ مفهوم ارزشی جانبازی زن از سرمایه های اعتقادی ملی - و از دست آوردهای دفاع مقدس بوده است. که اهمیت حفظ آن کمتر از تأکید بر روی مسائلی چون حجاب و ... نیست. مگر اینکه مطمئن باشیم که تاریخ دیگر به وجود چنین زنانی نیاز ندارد که در این مورد نمی توان تضمین داد. بسیار جای تأسف است که اگر فقط به دلیل دور شدن از سالهای جنگ و شرایط آن سالها، که بهر حال خاصیت طبیعی سیر زمان است اجازه دهیم نگرشهای ارزشی جای خود را به برخوردهای انفعالی و غیرارزشی بدهد.

عناصر فرهنگی تأثیر گذار را می تواند به دو گروه دولتی و غیردولتی تقسیم کرد.

عوامل دولتی

- ۱- مصوبات دولت و مجلس
- ۲- سیاستهای بنیاد های مسئول
- ۳- نقش صدا و سیما - وزارتخانه فرهنگی چون آموزش و پرورش و وزارت ارشاد

عوامل غیردولتی

- ۱- تشکلهای سنتی - مذهبی
- ۲- سیاستهای خانوادگی

- در مصوبات هیئت دولت و مجلس در طی سالهای گذشته ردپایی از فعالیت نمایندگان بخصوص نمایندگان، زن که نشان دهنده توجه خاص آنان به مسائل جانبازان مؤنث باشد دیده نمی شود. فقط در دوره اخیر که هم اکنون نیز ادامه دارد، مسئله اعطای وام اشتغال به جانبازان زن مطرح شده است که هنوز دستورالعمل اجرایی آن مشخص نیست علت این غفلت مسلماً بی اعتقادی نیست و شاید بی اطلاعی و مشغول شدن با مسائل معمول و شایع جامعه مشکل اول باشد. جالب این است که آن دسته از نمایندگان زن که در ارائه طرحهای مورد به زنان به عنوان مظلومیت زدایی از آنان، پیشرو هستند، در این مورد غفلت ورزیده اند. در این سالها جانبازان مؤنث به طور فردی مراجعاتی به نمایندگان مجلس داشته اند. ولی این موارد نتوانسته جرقه ای در ذهن نمایندگان برای ارائه طرحهای مربوط به جانبازان مؤنث ایجاد کند. افزایش حداقل ۱۰٪ به میزان جانبازی زنان در مقایسه با مردان با مصدومیت مشابه خواسته ای است که بارها از طرف جانبازان مطرح شده است. ولی هیچگاه در اجرا لحاظ نشده است.

بنیاد شهید - بنیاد جانبازان

این دو بنیاد به ترتیب از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۸ و از سال ۱۳۶۸ تاکنون متولی امور جانبازان بوده اند ارائه خدمات درمانی و تحصیلی در مورد بانوان طبق اطلاعات اینجانب در اغلب موارد مساوی بوده است. ولی در موارد مجروحیت شدید به خصوص مواردی که با زیبایی ظاهری زنان تعارض داشته جهت اعزام آنان به مراکز درمانی خارج از کشور با سختگیری بیشتری با آنها در مقایسه با مردان جانباز برخورد شده است .

ارائه خدمات بر اساس وابستگی به عنوان همسر شهید یا همسر جانباز در اولویت بالاتری نسبت به جانبازان مؤنث قرار داشته است. حتی فرمهای اداری این بنیاد تا یکسال بعد از جنگ جهت معرفی جانبازان مؤنث فاقد عنوان درج شده خواهد بود.

بنیاد جانبازان که در شرایط بعد از جنگ می توانست تحولی در این عملکرد ایجاد کند با روش حل موقتی مشکلات جانبازان مؤنث در اغلب موارد به کار خود ادامه داد. در سالهایی که همسران مردان جانباز جهت نگهداری یا به تعبیر بعضی فداکاری مورد تقدیر قرار می گرفتند، مادر یا اطرافیان هیچ یک از جانبازان مؤنث مورد تقدیر واقع نشده اند. عدم ارزیابی مهارتها ، دستاوردها و بررسی شرایط جانباز مؤنث که به طور سالیانه حتی بدون مراجعه جانباز به بنیاد انجام گیرد، می توانست از برنامه های پر ثمر بنیاد باشد، که متأسفانه نبود.

به نظر اینجانب علل زیر به عنوان عوامل کمکی در این عملکرد فاقد نتیجه مناسب مؤثر

بوده است.

۱- عدم درگیری گسترده بانوان در سراسر کشور با این پدیده (برخلاف مسئله شهادت همسر که تعداد بیشتری از بانوان را شامل می شد) و به بیان ساده تر محدود شدن این مسئله به بانوان مقیم شهرهای مرزی آنها را از حالت یک پدیده کلان بصورت پدیده ای محدود که گذشت زمان آن را حل می کند درآورده .

۲- مسئله جانبازی زنان به لحاظ ارزشی برای بنیادهای مسئول (در ابتدا بنیاد شهید و بنیاد جانبازان در مرحله دوم) نسبت به آقایان جانباز قرار داشت و بارها این مسئله که بانوان نیروهای مجروح جبهه نبوده اند از طرف مسئولین مطرح می شد خود این مسئله نشانگر غفلت از مسئله جنگ شهرها و اهمیت دفاع از شهرهای مرکزی بخصوص در اوایل جنگ می باشد.

۳- کمتر بودن تعداد زنان جانباز نسبت به مردان جانباز .

۴- وجود شرم و حیای سنتی در بانوان جانباز که آنها را از بیان نیازهایی چون تمایل به زندگی در آسایشگاه در صورت درصد بالای مجروحیت، عدم تفاهم با خانواده، مشکلات اجتماعی، تمایل به ازدواج و یا علل واقعی مشکلاتی که با همسران شان داشتند باز می داشت.

۵- عدم وجود ذهنیتهای خلاق و برنامه ریز در بنیادهای مسئول و یا بدون تعارف تبدیل شدن بنیاد بخصوص بعد از جنگ به اداره ای برای اشتغال افراد تا حل مشکلات جانبازان بطوریکه به مرور زمان ارائه خدمات به جانبازان تحت الشعاع مشکلات مادی بنیاد و سلیقه های مختلف قرار گرفت . بنیاد می توانست در این سالها بخشی از مستمری ناچیز جانبازان به نام خود آنان و با اطلاع آنان در جهت تأمین زندگی آینده جانبازان مؤنث سرمایه گذاری کند.

جالب این که بنیاد جانبازان خود را متولی امر ورزش همسران و خانواده مردان جانباز می داند ولی در مورد جانبازان مؤنث مسئولیتی را رسماً بعهده نمی گیرد.

سیاستهای صدا و سیما- وزارت ارشاد و سایر بخشهای فرهنگی

- مجاری فرهنگی رسمی جامعه نیز تابعی از سیاستهای مجلس- بنیادهای مختلف بوده اند هنوز یکسال از شروع جنگ نگذشته بود که جانبازان مرد و موضوعات مربوط به آنان اعم از ازدواج، توانائی مجدد آنان در بازگشت به فعالیتهای روزمره زندگی، توصیف مسائل اعتقادی آنان آسیبهای روانی ناشی از مجروحیت سوژه داستانها و فیلمهای مختلف حتی با سلیقه های صدد صد متعارض با یکدیگر شد مثلاً جانباز مرد و زندگی او سوژه فیلمی شد که به علل مختلف هرگز به اکران عمومی درنیامد^۱ و در عین حال همین موضوع سوژه محوری فیلمی بود که مورد تقدیر در جشنواره

^۱ - فیلم شهبای زاینده رود

فیلم فجر قرار گرفت^۲. صرف نظر از اختلاف دیدگاهها می بینیم که در تمام موارد جانبازان زن به دست فراموشی سپرده شده اند چگونه است که حتی بانوی شاعر متعهد مردان جانباز را "دیوان سرخ روزگاران" می خوانند ولی از بیان هویت جانبازی همجنسان خویش غافل است^۳. شاید اینان نیز مسئله جنگ را محدود به جبهه ها می دانستند. نکته جالب دیگر اینکه هنگامیکه در یک فیلم سینمایی نقش زن در هیبت مددکار هلال احمر حاضر در جبهه نشان داده شد یکی از سخنرانان این امر را تلاشی در جهت مخدوش کردن چهره اصیل زن تلقی نمود. حتی در کتابهای رمان که بر اساس موضوع فوق نوشته شده اند جای جانباز زن خالی است^۴. موارد مطرح شده در صدا و سیما محدود به معرفی چهره های موفق جانباز مؤنث در امور تحصیلی و اجتماعی بوده است که آن نیز محدود به ایام و روزهای خاص مانند سالگرد جنگ تحمیلی بوده و نمی تواند در معرفی هویت جانباز مؤنث مؤثر باشد.

در بخش غیردولتی

تشکل های سنتی - مذهبی

این تشکلهای که برنامه های خود را در غالب سخنرانی و تجمعات محلی و بعضاً خانگی اجرا می کنند از ذکر جانبازی زنان غفلت ورزیده اند. شاید علت این امر عدم وجود یک نمونه مشخص مذهبی باشد و مواردی نیز که به عنوان اسطوره های اعتقادی ما مطرح هستند حادثه آنان را تلقی به جانبازی نکردند و در نتیجه محلی از اعراب برای ذکری از جانبازان زن در این مراسم باقی نمی ماند. در حالیکه مردان جانباز و همسران شهدا با تشبه به اولیاء دین بارها مورد لطف و تقدیر قرار گرفته اند.

خانواده

بی تردید بخش اعظم مشکلات جانبازی دختران را خانواده ها، بخصوص مادران آنها به دوش می کشند. واگر به قول رهبر معظم جنگ هیچگاه برای جانبازان تمام نشود، این امر در مورد دختران جانباز و خانواده های آنان بیشتر مصداق دارد.

به دوش کشیدن بار معلولیت دخترانی که از سن ۳-۴ سالگی توانایی جسمی یا بینایی خود را از دست داده اند و سوق دادن آنها از مراحل کودکی به نوجوانی و بعد دانشگاه صرفاً

^۲ - فیلم آژانس شیشه ای

^۳ - شعری از خانم سیمین دخت وحیدی

^۴ - باغ بلو نوشته محسن مخملباف

امکانات مادی میسر نبوده است. ولی باید پذیرفت که در میان خانواده‌ها بعضی نیز امکانات مادی واگذار شده به جانباز مؤنث را به نفع خود مورد استفاده قرار داده‌اند بخصوص در مواردی که مادر خانواده به شهادت رسیده و هیچ کس برای دفاع از جانباز در خانواده حضور نداشته است. در مورد جانبازان زن متأهل در بسیاری از موارد خانواده‌ها و بخصوص همسران آنها برخورد مناسب و دلپذیری داشته‌اند به خصوص مواردی که مرد همراه با زن در اسارت بوده یا مجروح شده است، که در این موارد مرد نیز با تمام وجود علت و انگیزه جانبازی زن را می‌فهمد. ولی در مواردی که جانبازی قبل از ازدواج اتفاق افتاده یا مرد در حادثه حضور نداشته یا اعتقادی به آن ندارد می‌تواند مشکل ساز باشد.

طرح شکایات خانوادگی در ۹٪ و روحی روانی در ۲۲٪ و مسئله طلاق در ۶٪ یک جمع ۱۱۰ نفری باید برای ما مهم باشد.

راه حل چیست، اولویتها کدامند؟

افزایش شأن اجتماعی دختران جانباز :

شاید این مهمترین کمک به آنها باشد اولویتهای فرهنگی همراه با بهسازی بستر جامعه همراه با برنامه ریزی دراز مدت اهمیت دارد نباید گذاشت جانبازان زن همچنان قربانی لحظه نگری و بی برنامهگی شوند.

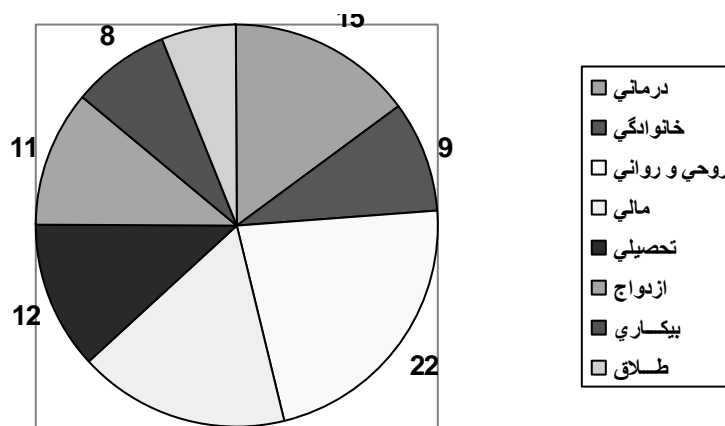
در مورد مسئله اشتغال خوشبختانه بسیاری از جانبازان مؤنث با مدرک تحصیلی قابل قبول، خود موفق به یافتن شغل شده‌اند و در این مورد نیازی به کمک بنیاد نداشتند ولی این مسئله در مورد دختران دیپلم و یا سطوح پائین تر همچنان وجود دارد همانگونه که قبلاً ذکر شد برای این مسئله تأسیس مراکزی دولتی - خصوصی به کمک بنیاد و بخشی از سرمایه جانبازان مؤنث می‌توان آنها را از بیکاری نجات داد.

اخیراً طرح واگذاری خودرو به جانبازان مورد توجه قرار گرفته. از آنجا که در واگذاری خودرو صرفاً ملاک درصد جانبازی بوده است لذا واگذاری خودرو به شکل قبلی نتوانسته در اغلب موارد مسئله تردد را که در این طرح مورد نظر بوده حل کند. زیرا یا مورد استفاده وابستگان قرار گرفته و یا جهت تأمین هزینه‌های دیگر به فروش رفته است.

پیشنهاد می‌شود بنیاد در ابتدا با معرفی جانبازان مؤنث به مراکز آموزش رانندگی معلولین و یا حتی تأسیس چنین مرکزی که چندان مشکل نیست، جانبازان مؤنث با نقص عضو را از مهارت رانندگی برخوردار کند و سپس به واگذاری خودرو اقدام نماید، و در صورت واگذاری آن را غیر قابل

نمودار فراوانی مشکلات مطرح شده از سوی جانبازان مؤنث براساس مراجعات آنها به واحد خانواده
(۱۱۰ نفر)

نقش مطبوعات در شناخت جایگاه زنان جانباز

مهندس محمود سلمانی

مجروح از روی ناچاری گفت من مرد نیستم و دخترم ، میل ندارد لباس از تن بکنم ، ستارخان منقلب و چشمانش پر از اشک شد و گفت : (دخترمن، من که هنوز زنده هستم، تو چرا به جنگ رفتی؟)

(دخترم در ستاد بسیج مقاومت مستقر در مسجد جودالائمه مشغول خدمت بود که مسجد مورد اصابت توپ قرار گرفت شصت شهید و بیست و شش مجروح از این حادثه باقی ماند . یکی از این مجروحین دخترم بود . او از ناحیه کتف ، دست و پا و زبان و صورت به طور کلی یک طرف بدن کاملاً صدمه دید ، حالا هم ازدواج کرده و از نظر عفت و پاکدامنی و حفظ ارزشهای متعالی به لطف خدا ، بسیار متعهدانه رفتار میکند)

یکی از دغدغه ها و ناراحتی هایی که در بعضی از خانواده های ایرانی به خصوص مرز نشینان مناطق غربی یا مناطقی که مورد هجوم وحشیانه هواپیما ها و موشکهای هوایی رژیم بعث عراق قرار می گرفتند . مجروح یا آسیب دیدن اعضای خانواده به خصوص خواهران عزیز و عفیف ماست .

در طول جنگ تحمیلی یا حتی قبل از آن در دوران مبارزات ملت ایران بر ضد نظام شاهنشاهی بسیاری از خواهران انقلابی و مبارز در اثر هجوم و وحشیانه قوای امنیتی شاه و بعد از آن حملات ارتش بعثی به مناطق مسکونی در دوران دفاع مقدس، به درجه رفیع جانبازی نایل آمده اند. در یک تقسیم بندی ساده و قابل فهم علت جانبازی خواهران در طول این مدت بر دو اساس است . البته لازم به توضیح است که ما در این نوشتار در مورد تجاوزگریهای قوای عراقی صحبت می کنیم. و تحقیق پیرامون خواهران جانبازی که در طول انقلاب از قوای طاغوتی ضربه و صدمه خورده اند، نیازمند نوشتار و تحقیقی دگرباره و جدا می باشد .

گفتیم که در مورد علت جانبازی خواهران یک تقسیم بندی وجود دارد بر این اساس می توان گفت که گروهی که گروه الف نامیده می شود آنانی هستند که مستقیماً در منطقه جنگی حضور داشته اند و در آنجا بر اثر گلوله ، توپ ، موشک و ... جانباز و مجروح گردیده اند .

گروه دوم یا گروه ب آن دسته خواهراانی هستند که در پشت جبهه بر اثر بمبارانهای مناطق مسکونی توسط هواپیماها یا موشکهای میان برد یا دور بردی چون آسادی مجروح و جانباز گردیده اند .

گرچه اجر و پاداش گروه الف بواسطه شرکت فعالانه و فراگیر آنها در مبارزه با دشمنان وطن نسبت به گروه ب بیشتر است، اما نمی توان از حق نیروهای پشت جبهه مایحتاج روزه مره نیروهای رزمی و نظامی جبهه و مناطق جنگی و عملیاتی را تأمین می کردند، غافل شد.

چه بسیار خواهران متعهد و مخلصی بودند که در هنگام دوختن لباس سربازان ارتش اسلام با تهیه کنسرو، پتو و ... بر اثر بمبارانهای هوایی دشمن به شهادت رسیده و یا مجروح می شدند. امروز که بیش از ده سال از پایان جنگ و پذیرش قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل می گذرد، متأسفانه بر اثر پدید آمدن قشری مرفه و بی درد (وبه قول حضرت امام «ره» کاخ نشین) فرهنگ جبهه و ایثار و از خود گذشتن رو به فراموشی است، طبقه قلم به دست و صاحب قلم وظیفه دارند پیرامون ابعاد جنگ و هشت سال دفاع جانانه از میهن متمدن ایران زمین، تحقیق و پژوهش نموده و عوام و خواص جامعه ایرانی را از تأثیرات جنگ هشت ساله آگاه نمایند.

اما یک سخن با هیأت حاکمه: و آن این که اگر روزی این مرز و بوم مورد هجوم قوای دشمن خارجی یا اعمال سرسپردگان داخلی مرفه و بی درد، قرار بگیرد، همین طبقه سوم جامعه یعنی پابرهنگان، کوخ نشینان، آنانی که بر اثر عدم توجه و برنامه ریزی مؤثر و عالمانه طبقه مسئولین صاحب در آمد سرشار، جز بیکاران محسوب می شوند، از کیان و آبروی و مرزهای فرهنگی و جغرافیایی ایران دفاع خواهند کرد.

مطبوعات به عنوان رکن چهارم دموکراسی و آزادی که هدف و غایت نظام مردم سالاری جمهوری اسلامی است، در این میان وظایفی مهم و سنگین به عهده دارند.

در خانواده هایی که خواهران جانباز به عنوان همسر، مادر و خواهر به زندگی آبرومندانانه خود ادامه می دهند متأسفانه مشکلاتی وجود دارد که جز با یاری عموم ملت به خصوص مسئولین فهیم از حل آن عاجز خواهیم ماند.

اکنون به طور فهرست وار و مفید به شناسائی برخی از این مشکلات و نقش مطبوعات در

حل آن خواهیم پرداخت.

۱ - ممکن است برخی از خواهرانمان بر اثر بمباران دشمن یا حملات شیمیایی در جبهه یا مناطق نزدیک، دچار نازائی و حمل بار گردند. این مشکلات که بحمدالله موارد آن نادر و کم سابقه است. با توجه به علاقه وافر مردان ایرانی به فرزند داشتن موجب می شود که اختلافاتی بین مرد و زن در خانواده مطرح گردد، که متأسفانه به ازدواج دوباره مرد و احیاناً طلاق خواهر جانباز منتهی میشود. یا در صورتی دیگر با توجه به گذشت و فداکاری خواهر جانباز که به ازدواج دوباره مرد، رضایت می دهد، در آینده شاهد انزوای خواهر جانباز از کانون گرم خانواده و ناراحتی های روحی و روانی ایشان خواهیم بود.

مطبوعات به عنوان زبان گویای مردم که خوشی ها تلخی های زندگی روزمره را به زبان ساده و گویا و بدون هرگونه افراط و تفریطی به گوش دیگر هموعان می رساند در این رابطه وظیفه در خور توجه به عهده دارند .

اول : تهیه تحقیقات و گزارشاتی پیرامون علل وقوع حوادثی که منجر به چنین ضایعاتی میشود . امروز حتی ممکن است وقوع برخی از حوادث غیر قابل پیشگیری مانع انفجار کپسول گاز یا شوکهایی قوی و مؤثر منجر به نازایی برخی از زنان گردد .

دوم : بررسی راه های درمان ضایعات و جراحتهای فوق با استفاده از متخصصین و پژوهشگران علم طب به خصوص کارشناسان زنان و انعکاس آن در مطبوعات و جراید کثیر الانتشار و همچنین مجلات تخصصی خانواده پزشکی.

سوم : ایجاد دفاتر مشاورت مانند آنچه در برخی از مجلاتی چون خانواده پاسخگوی خانواده های مراجعه کننده هستند .

چهارم : حمایت قضایی از زنان جانباز در برابر فشارهای غیر معمول و نا متعارف همسران و درج آن در مطبوعات ، به طوری که خواهران بتوانند با استفاده از مقالات و گزارش های فوق به حقوق خود در خانواده و اجتماع فائق شوند .

۲ - ممکن است مورد جانبازی برخی از خواهران جسمی و معلولیتی باشد . به طوری که درحین انجام خدمت یا نظایر آن بر اثر اصابت گلوله ، ترکش و... عضوی از اعضای بدن از کار افتاده و احياناً از بین رفته باشد .

این گونه از خواهران نیز در رابطه با خانواده و وظایفی که در مقابل فرزندان و همسر خود دارند ، احساس مسئولیت فرعی و شرعی می نمایند . حال چگونه مطبوعات می توانند در این رابطه به کمک آنان بشتابند .

گفتیم که مطبوعات در هر کشوری متعلق به آحاد ملت و اقشار گوناگون است . حال که عده ای از همین ملت مشکلی دارند که موجبات زحمت خود و دیگران را فراهم می سازد ، مطبوعات چگونه می توانند به کمک آنان بشتابند و یا احياناً و حداقل از شدت آلام و ناراحتی های آنان بکاهند .

در چند سال اخیر سنت حسنه ای درمیان مطبوعات و رسانه های دیگری چون رادیو و تلویزیون مطرح گردیده است که امید می رود ، با استقبال جانبازان عزیز از آن ، سنت مزبور ماندگار گردد .

درست است که جانبازان به خصوص خواهران جانباز قطع عضوی یا معلول از انجام دادن برخی امور مانند راه رفتن بواسطه قطع پا یا از کار افتادگی آن یا قطع دست رنج می برند ، ولی

برخی از همین خواهران عزیز با همین عضو های قطع شده یا از کار افتاده کارهایی می کنند که انسان در حیرت می ماند .

هنر خطاطی و نقاشی مینیاتور که از هنرهای ملی ایران بشمار می رود و توسط مطبوعات استقبال میشود ، مورد توجه خواهران جانباز است .

در جامعه جانبازان هنرمندی هستند که بواسطه قطع دست قلم به دهان گرفته و طرحهای زیبا و دلفریبی ترسیم می کنند . یا با همان دست از کار افتاده خطاطی نموده و آثار زیبایی فراهم می آورند .

چرا فقط به مصاحبه و درج گزارشی در یک روزنامه و مجله پیرامون هنرمند جانباز و آثار بدیع و دلکش آنها بسنده میشود و فردای از یاد آنها غافل میشویم ؟

مطبوعات باید توجه خود را به صورت مساوی و عدل گونه به تمامی آحاد جامعه توجه داشته و این گونه افراد مستعد و با استقامت را به مردم جامعه معرفی نمایند .

یک هنر ویا اثر هنری وقتی ارزش پیدا میکند که به مردم عرضه شود نه آن که در پستوی خانه ها خاک بخورد و اسم آن را اثر هنری بگویند ، ولی مردم از تماشای آنها محروم باشند .

متأسفانه برخی از تنگ نظران و عقب گراها از پیشرفت و ترقی خواهران جانباز در امور هنری ناراحت هستند و هرگاه صحبت از پیشرفت آنها به میان می آید ، مشکلات جسمی و برخی از ملاحظات را بهانه می کنند .

مطبوعات که سنگر دفاع از حقوق آحاد ملت هستند ، بنا به موقعیت بزرگ اجتماعی و فرهنگی خویش باید که دست یاری به خواهران جانباز بدهید . قدم اول در این راه خطیر ، شناسایی و مصاحبه با خواهران جانباز موفق و مستعد است .

دومین قدم ارایه آثار هنری آنها در گالری ها و نمایشگاههای داخلی و خارجی است . مطبوعات هم می توانند با انتشار تصاویر آثار هنری در لابه لای صفحات و بررسی منتقدانه آثار ارایه شده مردم را نسبت به رویدادهای هنری و پیشرفت خواهران جانباز آگاه سازند .

سومین قدم که به نظر بنده خیلی مهم است و روی آن تاکید میشود ، اعطای جوایز مخصوص توسط مطبوعات به بهترین آثار ارایه شده در نمایشگاه های هنری و مطبوعاتی است . گفتیم که یکی از علل جانبازی خواهران مربوط به جسم آنهاست و معمولاً یا دچار قطع عضو هستند یا دچار از کار افتادگی پیشرفته و غیر قابل علاج .

حال ممکن است خواهران عزیز در رابطه با اداره امور منزل و مدیریت آن دچار مشکل شوند که این مشکل باعث بوجود آمدن ناراحتی اعضای خانواده و احیاناً اختلافات خانوادگی میشود .

مطبوعات که در خدمت مردم هستند می توانند افراد جامعه به خصوص اعضای خانواده خواهر جانباز جسمی را در این رابطه آموزشهای غیر مستقیم بدهند .

اولین راه مصاحبه مطبوعاتی با خانواده های جانباز موفق است ، خانواده هایی که اعضای آن ملاحظه خواهر جانباز را کرده و به ایشان یاری و مساعدت می رسانند .

حتی دیده میشود که اعضای خانواده در نهایت ایثار و صداقت خود به امور منزل رسیدگی کرده واز جنبه نظارتی از ما در یا خواهر جانباز خود یاری می جویند .

البته میتوان اگر وضع مالی خانواده مساعد بود با استخدام کارگر منزل باری از دوش خواهر جانباز برداشت اعضای خانواده ایرانی که به مهربانی و صمیمیت معروف هستند،دیگر نیازی به توصیه های مطبوعات ندارند ، چرا که (وای اگر روزی که دل مادر بشکند دنیا به لرزه آید)

البته مطبوعات هم می توانند با تهیه گزارش هایی از وضع منزل و نحوه یاری اعضای خانواده به خواهر جانباز دیگر خانواده ها را با نحوه یاری کردن و کمک به خواهر جانباز آشنا نمایند.

۳ - حملات وحشیانه رژیم بعثی به مناطق مسکونی و خطوط درگیری در جبهه ها باعث میشود که برخی از خواهران دچار شوکهای روحی و روانی گردند . یا در اصطلاح عامیانه موج انفجار آنها را بگیرد .

در این صورت که یکی از بدترین نوع های آسیب دیدگی است ، جز با کمک گرفتن از متخصصین اعصاب و روان نمی توان به کمک آنها شتافت .

معمولاً موج انفجار که همراه با دریدگی پرده گوش است باعث میشود که فرد تا مدتها دچار شوک و عواقب آن باشد . بحمدالله که مردم توصیه های ایمنی را اجرا می کردند و مادر این مورد مشکل چندانی نداریم .

اما بنا به تحقیقاتی که صورت گرفته است، موارد موج گرفتگی و اختلال روحی در میان مردان بیشتر از زنان است چرا که مردان بیشتر با خطوط درگیری در تماس بودند .

حال حفظ بهداشت روانی خانواده هایی که یکی از اعضای آنها خصوصاً خواهری دچار موج گرفتگی و اختلال روحی باشد واجب و ضروری است .

مطبوعات میتوانند با تهیه گزارش هایی از آسایشگاه های بیماران روحی ناشی از جنگ ، مردم را با نحوه برخورد با آنها و همچنین یادی از شهیدان زنده که به حق بر مامنت نهاده و روح و جسم خود را تقدیم وطن و عقیده کردند ، آشنا سازند .

گفتگو با متخصصان و پزشکان اعصاب و روان که مسلماً دارای تجربیاتی ارزنده و مفید در این رابطه هستند، مفید به نظر میرسد .

همچنین مطبوعات میتوانند با تهیه داستانهایی که حاوی زندگی روزمره جانبازان اعصاب و روان و همچنین دیگر جانبازان جسمی، حرکتی و بالاحص شیمیایی باشد، و درج آن به صورت پاورقی به کمک دولت در ساختن زندگی بهتر برای این گونه عزیزان باشیم.

وکلام آخر آن که ثمره عشق و ایثار زیننده شاخسار سترگ همت خالصانه و مجدانه ی جانباز است.

منابع کلی :

- ۱ - کریم طاهر زاده بهزاد، قیام آذربایجان در انقلاب مشروطیت ایران (تهران، اقبال، چاپ دوم ۱۳۶۳ هـ. ش ص ۲۲۷)
- ۲ - خانم فرجوانی، مصاحبه با نشریه جانباز، آذر ۷۷ شماره ۲۳ و مطالعه مستمر نشریه جانباز

نگرشی بر نقش آموزش های حرفه ای در اشتغال بانوان جانباز

غلامرضا محمد زاده

مقدمه :

قرن بیستم که تقریباً به پایان خود نزدیک می شود پیکره جامعه انسانی را با زخمهای عمیقی همراه ساخت. وقوع دوجنگ خانمانسوز بین المللی و نیز جنگهای پراکنده منطقه ای که در مجموع کشتارها، ویرانی ها و هزینه های سرسام آور مربوط به آنها از هرکدام از جنگهای جهانی قرن نیز فزون تر می باشد، باعث گردید شمار غیر قابل تصویری بر معلولین و آسیب دیدگان جسمی و روحی جهان اضافه شود. در چنین رهگذری جمهوری اسلامی ایران نیز مصونیت پیدا نکرد و از آغاز پیروزی انقلاب دستخوش مخاصمات داخلی و خارجی و بویژه جنگ تحمیلی با عراق واقع گردید که شهدا و جانبازان فراوانی به همراه آورد.

صرف نظر از جایگاه رفیع شهیدان در نزد خداوند متعال، جانبازان نیز از مقام والایی در پیشگاه پروردگار یکتا و مردم مسلمان ایران برخوردار هستند و در واقع شهیدان زنده تاریخ انقلاب و جنگ به شمار می روند بنابراین متناسب با شأن و منزلت خود سزاوار توجه کامل در کلیه زمینه ها می باشند. جانبازان از آنجایی که قبل از آسیب دیدگی عناصر مفید و فعال جامعه بوده اند و روحیه متعالی آنان اجازه هیچگونه ترحم و دلسوزی برای کمک به جریان عادی زندگی شان را نمی دهد همواره موقعیت هایی را جستجو می کنند که بتوانند نظیر سایر آحاد جامعه در عرصه های کار و تولید حضور داشته باشند. از آنجایی که بطور طبیعی تأمین نیازهای روانی هر انسان بر نیازهای جسمی وی تقدم دارد و اشتغال به کار و فعالیت علاوه بر اینکه از عوامل مؤثر در رشد روانی و شخصیتی افراد محسوب می گردد، بسیاری از احتیاجات عمیق و اساسی انسان را اعم از مادی و معنوی مرتفع می سازد لذا فراهم آوردن شرایط مناسب برای اشتغال جانبازان که از نظر روحی و عاطفی با افراد سالم اجتماع تفاوتی ندارند اهمیت خاصی پیدا می کند بویژه آنکه در افراد جانباز گرایش بیشتری به خودسازی و دور ساختن هرگونه افسردگی، اضطراب، نومییدی و عدم اعتماد به نفس از جان و روان مشهود است و جانباز سعی دارد که علاوه بر آراسته بودن به صفات ایثار و فداکاری و از خودگذشتگی در راه مجموعه ای از آرمانهای مقدس که زینده آنها شناخته شده است و در کنار تحمل مصائب و شدایدی که بروی مقدر گردیده از خود الگویی زیبا از نشاط، امید و تلاش گری و نمادی از خلاقیت، کارآفرینی و صبر و استقامت ارائه دهد و بر ارزش های والای انسانی و خصائل معنوی خویش از جانب اطرافیان و محیط پیرامون صّحه بگذارد. در چنین فراگردی جنسیت افراد مطرح نیست و بانوان جانباز هرگز از قواعد آن مستثنی نیستند با این تفاوت که

درمورد آنان با توجه به بافت فرهنگی جامعه و باورهای اجتماعی نیازمند طرح ریزی های خاصی می باشیم که در ادامه مورد بحث قرار خواهد گرفت .

اهمیت کار و راهنمایی حرفه ای جانبازان زن برای احراز شغل

نگرشی هرچند ساده و اولیه بر نظام هستی نشان می دهد که خداوند بزرگ ، جهان را برپایه کار و حرکت شالوده ریزی نموده و سیر تکاملی کلیه موجودات را براساس آن قرار داده است . درچنین صحنه متحول و پر تلاشی ، انسان که واژه پرمعنای کتاب خلقت است نمی تواند یک نظاره گر ثابت و ایستا باشد و از کار و حرکت باز بماند . کار درحقیقت تجلی تحقق عینی اراده ، خواست و ارزشهای ویژه انسان است که روح بشر را به سمت تکامل هدایت می کند . بنابراین جانبازان اعم از مرد یا زن که ماهیت جانبازی آنان از حرکت و سیلان نشأت می گیرد طلایه داران جهادی هستند که جز تکاپو و کار و فعالیت پیامی ندارد و لذا علی رغم معلولیت جسمی به موضوعی غیر از این پیام نمی توانند بیندیشند . اما آنچه که دراین میان حائز اهمیت است چگونگی ورود و انطباق فرد جانباز به میدان کار و زندگی شغلی می باشد که درمورد آن مساعدت ها ، حمایت ها و برنامه ریزی های فراوانی باید صورت بگیرد . راهنمایی حرفه ای و متعاقب آن حرفه آموزی از ضروری ترین انواع این مساعدت ها به شمار می رود . راهنمایی حرفه ای بانوان جانباز در اینجا به منظور تعیین شغل برای آنان با توجه به استعداد ، ظرفیت و توان فکری ، خصوصیات روانی و سازگاری با آسیب مندی صورت می گیرد . به عبارت دیگر حرفه پیشنهادی برای زنان جانباز باید با فعالیتهای روانی و کنشی آنان همراهی و هماهنگی داشته باشد .

همچنین بایستی در نظر داشت که انتخاب حرفه ، با توجه به سنین مختلف ، شرایط بهداشتی و روانی جانباز ، آشنایی با روانشناسی ژنتیک و روانپزشکی و راهنمایی آموزشی را طلب می کند و دراین رابطه نوع شغل با لحاظ داشتن مشخصات فیزیولوژیک و نوع آسیب دیدگی و شرایط روانی زنان جانباز تعیین می گردد و استعدادها و ظرفیتهای آنان با شغل های مورد نظر تطبیق داده می شود . بدین ترتیب میزان گرایش و تعلق خاطر جانباز به کارش افزایش می یابد زیرا کار برحسب خصوصیات فیزیولوژیک و روحیه و روان او انتخاب شده است . همچنین راهنمایی حرفه ای زنان جانباز باید به صورتی دقیق اجرا شود تا فرد بتواند بصورتی سازش یافته و مطالعه شده صاحب حرفه ای متناسب با شرایط خاص خود شده و برای اجتماع و شخص خویشتن انسانی مفید و مساعدتمند قلمداد شود .

برنامه توانبخشی حرفه ای (V . R . P) زنان جانباز و مختصات آن

با توجه به آنچه تاکنون بیان گردیدمی توان براساس یک بررسی کارشناسانه میزان موفقیت افراد را در مراحل کارآموزی و احراز شغل یا حرفه از قبل پیش بینی نمود و از اصل پیش آگهی شغلی

بر اساس مشاوره مبتنی بر استعدادهای فردی، ظرفیتهای عقلانی، حسی، حرکتی و خلقی استفاده جست و برپایه آن برنامه توانبخش حرفه ای Vocational, Rehabilitation Program را برای زنان جانبازشالوده ریزی کرده گونه ای که به کمک آن امکان کسب مهارتهای مختلف و ایجاد زمینه اشتغال و کارو فعالیت برای آنان قابل دسترسی باشد.

این برنامه (V.R.P) گروه مذکور را قادر می سازد تا از طریق طی دوره های کوتاه مدت آموزش حرفه ای بتوانند با تلقیق قابلیت ها، استعدادها و علایق درونی و فطری خویش متناسب با توان جسمی و نوع آسیب دیدگی بهره گیری نموده و به کارهای مؤد و نشاط انگیز اشتغال ورزند. در (V.R.P) انتخاب نوع شغل و حرفه برای بانوی جانباز از نکات بسیار اساسی و در خور تعمق است. بطور کلی برخی از انواع مشاغل ماهیت استرس زایی دارد که می تواند کاهش قوای روحی و جسمی فرد را باعث گردد. این نوع مشاغل تأثیر مستقیم در زندگی خانوادگی و اجتماعی فرد برجا می گذارد که زیانهای آن کمتر از بیکار ماندن نیست. از جانب دیگر کار تکراری و یکنواخت موجب خستگی مفرط و عدم رضایت فرد می شود. گردش کار سبب کاهش یکنواختی و تحرک بیشتر و نهایتاً تقلیل خستگی می گردد و روحیه را ارتقاء می بخشد توسعه حوزه کار نیز اثرات مثبت گردش کار را تقویت می کند. تنظیم ساعات مناسب برای شروع و پایان کار نیز در مورد جانبازان زن بایستی کاملاً در نظر گرفته شود و جنبه های رفاهی آنان در این زمینه کاملاً مورد توجه قرار گیرد در هر صورت آماده ساختن جانبازان زن برای احراز یک شغل یا حرفه معین به یک ردیف از پژوهشها و تفحصاتی وابسته است که هدف آنها مطالعه بهترین طرز تطبیق سازی آنان با کار و شغل است. در یکی از این مطالعات نحوه اکتساب مهارتهای حرفه ای توسط فرد آسیب مند مورد بررسی قرار می گیرد. مثلاً: مربی کارآموزی، حرکتی را که برای به انجام رسانیدن یک وظیفه باید اجرا شوند توضیح می دهد و فراگیرندگان کوشش می کنند عملیات لازم را دقیقاً به اجرا در آورند. این مرحله از لحاظ روشهای آماده ساختن سریع افراد برای کار بی نهایت حائز اهمیت است. در واقع کاری که مورد نظر است به مراحل پی در پی و عملیات و حرکات ابتدایی تجزیه می کنند و سپس در هر مرحله عناصری را که برای انجام صحیح و اصولی کار ضروری به نظر می رسند تعیین می نمایند. این عناصر یا کلیدهای اجرای کار را به کمک مثالهای ساده آموزش می دهند. آموزش هر قسمت از حرکات باید با نمایش و مجسم ساختن حرکات و توضیح لفظی کامل همراه باشد. علاوه بر آن هیچگاه نباید قبل از ترغیب و برانگیختن ذوق و رغبت جانباز و ایجاد گرایش باطنی به آموزش اقدام کرد.

متعاقب این عمل از جانباز خواسته می شود که کارمورد نظر را در برابر مربی انجام دهد و وی بدون وقفه اشتباهات او را تصحیح کند و در ضمن جانباز باید نکات اساسی را مرتباً تکرار نماید

وسرانجام اینکه بایستی بطور پیوسته مراقب کار جانباز بود و طرز کار وی را تا مدتی زیر نظر گرفت . در هر صورت بنا بر آنچه گفته شد در زمینه فعالیت حرفه آموزی زنان جانباز و برنامه توانبخشی حرفه ای آنان دو سمت وسوی مهم را باید مورد توجه قرار داد . از یکسو سازش دادن کار با جانباز مطرح است و این حوزه و قلمرو تطبیق و تنظیم کار است و از سوی دیگر سازش دادن زنان جانباز با کار مورد نظر است در این صورت مسئله انتخاب و آماده ساختن افراد و تعیین مشاغل مناسب مطرح می شود که این دو جهت را نباید متضاد تصور کرد بلکه آنها را باید مکمل یکدیگر دانست .

بررسی هدفهای رفتاری در برنامه توانبخشی حرفه ای (V . R . P) زنان جانباز

هدفهای آموزشی یا رفتاری هدفهایی هستند که مقاصد و منظور آموزشی مریبان حرفه آموزی را برحسب عملکرد یا رفتار قابل مشاهده زنان جانباز بیان می کنند . برای طبقه بندی هدفهای مذکور متخصصان آموزش حرفه ای جهان یادگیری ها و هدفهای آموزشی مربوط را طبقه بندی کرده اند که به طور عمد به سه حوزه یا حیطة (Clomain) با نامهای شناختی (Cognitive) ، عاطفی (Cognitive affective) و روانی حرکتی (Psycho motor) تقسیم شده اند . حیطة شناختی شامل دانش و معلومات و توانایی ها و مهارتهای ذهنی است ، حیطة عاطفی ، باعلاقه ، انگیزش و نگرش سروکار دارد و حیطة روانی - حرکتی به فعالیتهای و مهارتهایی که هم جنبه روانی و هم جنبه جسمانی دارد مربوط می شود .

مطالعه حیطة شناختی در مورد زنان جانباز :

در حیطة شناختی زنان جانبازی که از توانایی های شناختن - فهمیدن ، اندیشیدن ، استدلال کردن و ارزشیابی کردن برخوردار هستند می توانند به مهارتهای علمی لازم دست یابند و چنانچه در هر مرحله از طبقات زیر دچار اختلالاتی باشند بایستی در ارزیابی آنان برای احراز شغل مورد توجه قرار گیرند .

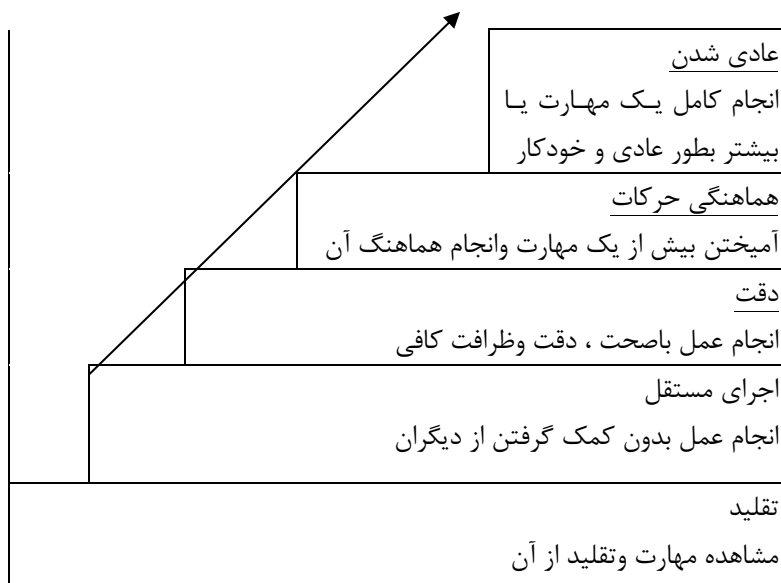
ارزشیابی						
ترکیب	ترکیب					
تحلیل	تحلیل	تحلیل				
کار بستن	کار بستن	کار بستن	کار بستن			
فهمیدن	فهمیدن	فهمیدن	فهمیدن	فهمیدن		
دانش	دانش	دانش	دانش	دانش	دانش	دانش

ارتباط طبقات حیطة شناختی و مطالعه آنها روی جانبازان زن

مطالعه حیطه روانی حرکتی در مورد زنان جانباز

هدفهای حیطه روانی حرکتی ، حرکات و اعمال ماهرانه بدنی و جسمی نظیر نوشتن ، تایپ کردن ، دوختن ، بافتن و غیره و انجام مشاغل و حرفه های گوناگونی که با فعالیتهای بدنی و روانی سروکار دارند تحت مطالعه قرار می دهد . طبقه بندی این حیطه در ۵ سطح زیر صورت پذیرفته است و این طبقات در مورد زنان جانبازی که دچار آسیب مندی های جسمی هستند کاملاً بایستی تعیین گردد و در ارزیابی آنان برای احراز شغل معین لحاظ گردد :

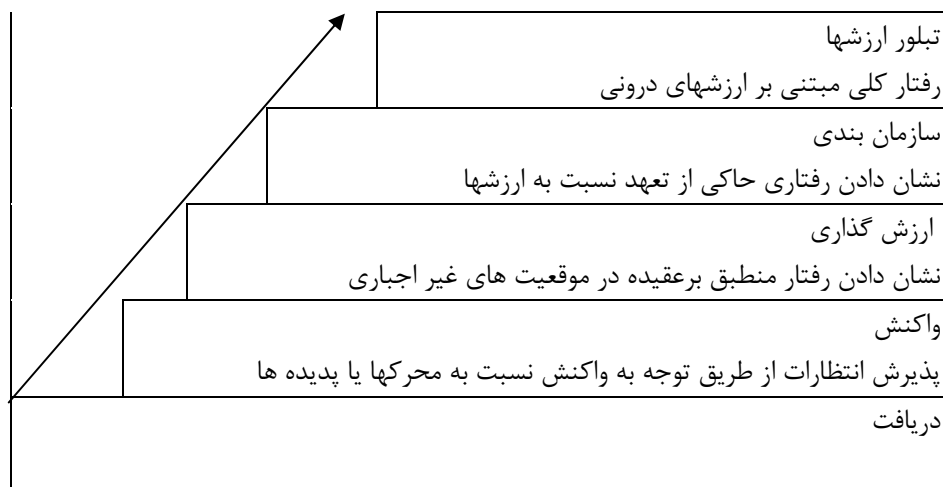
- ۱ - تقلید   ۲ - اجرای مستقل   ۳ - دقت   ۴ - هماهنگی حرکات   ۵ - عادی شدن

طبقات اصلی حیطه روانی حرکتی و مطالعه آنها روی زنان جانباز

مطالعه حیطه عاطفی نزد زنان جانباز

هدفهایی که در حیطه عاطفی قرار می گیرند تغییرات حاصل در علاقه ، نگرش ، قدردانی ، ارزش گذاری و موارد مشابه را شامل می شود . از آنجایی که توصیف احساسات و انگیزه های درونی دشوار هستند و مانند رفتارهای آشکار به سهولت و دقت بیان نمی شوند لذا موجب بروز مشکلاتی در بیان اهداف رفتاری در حیطه عاطفی برای زنان جانباز می شود طبقه های پنجگانه این حیطه شامل دریافت کردن ، پاسخ دادن ، ارزش گذاری ، سازمان دادن ارزش ها و تبلور ارزشهاست .

مطالعه طبقات اصلی حیطه عاطفی نزد زنان جانباز

تلفیق (V . R . P) با مهارتهای مبتکرانه کارآفرینی و خود اشتغالی

بررسی حیطه های سه گانه و مطالعه کارشناسی شده طبقات مربوط به هر کدام با توانمندی های بیرونی و فطرت های درونی زنان جانباز و در کنار آن تجزیه و تحلیل شغلی حرفه های مورد نظر و مناسب برای آنان ابزار بسیار مناسبی را برای طرح توانبخشی حرفه ای (V . R . P) بانوان جانباز در اختیار قرار می دهد . و میزان موفقیت راهنمایی حرفه ای و آموزش های مربوط به مهارت آموزی آنان را عملاً ارتقاء می بخشد به گونه ای که پس از پایان دوره آموزشی ، زنان جانباز به مجموعه ای از دانش و مهارت های عملی دست پیدا می کنند که توانایی آموختن آنها را داشته و به سطحی از معلومات و توانایی حرفه ای نایل می گردند که آنان را قادر می سازد در حد توان مالی و اقتصادی و قابلیت تخصصی خود به تنهایی یا به کمک بستگان و آشنایان نسبت به راه اندازی و اداره یک واحد کوچک تولیدی یا خدماتی برای انجام کسب و کار مفید و موثرد اقدام نمایند و درحقیقت با داشتن مهارتهای مبتکرانه و توسعه آن *Entrepreneurship development* به بهترین نوع خوداشتغالی مبادرت ورزند . البته این نکته را باید در نظر داشت که داشتن مهارتهای مبتکرانه و خلاقیت های کارآفرینی و " خود اشتغالی " این تفاوت را دارند که یک کارآفرین ممکن است خود اشتغالی هم باشد لیکن هر خود اشتغالی امکان دارد که کارآفرین نباشد اگر این مهارتها در بانوان

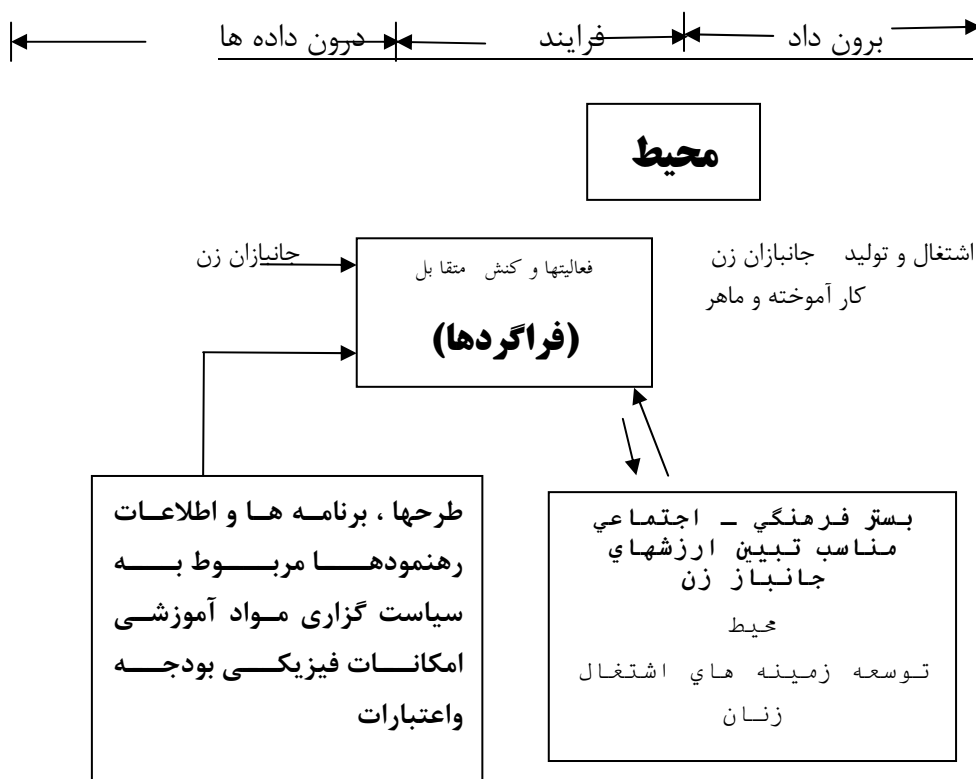
جانباز از طریق آموزشهای حرفه ای تقویت شود در چنین صورتی آنان به افراد اهل برنامه و عمل تبدیل می شوند که با انگیزه ه قوی جهت تحقق اهدافی که به آن اعتقاد دارند در عرصه کار و زندگی ظاهر می شوند و پشتوانه ای از خلاقیت ذهنی و قدرت طراحی کار همراه با صبر و استقامت آنان را همراهی خواهد کرد بنابراین از ارائه و تلفیق (V . R . P) با توسعه مهارتهای مبتکرانه در شرایط صحیح برنامه ریزی جهت بانوان جانباز می توان این انتظار را داشت که افرادی تربیت شوند که عامل سازماندهی در سلسله مراحل تولید بوده و در مورد نوع ، میزان تولید و حجم کار شخصاً تصمیم گیری نمایند و همچنین رأساً مسئول پذیرش ریسک تولید و پیش بینی های مربوط به عرضه و تقاضا باشند . روحیه و تفکر مذکور هم در واحدهای بزرگ و هم واحدهای کوچک تولیدی و خدماتی می تواند زمینه ساز خلاقیت ها نوآوریها و موفقیهای زیاد باشد اما در عین حال بهتر است جایگاه اصلی آن را عمدتاً واحدهای کوچک در نظر گرفت .

بایان آنچه تاکنون از نظر گذشت چهار اصل مهم توانبخشی شغلی و حرفه ای زنان جانباز شامل مناسب بودن شغل و پیشه ، قابلیت و عملکرد جسمی و روحی ، گرایش و علاقه مند به کار و در نهایت نوع فعالیت بایستی در سرلوحه اقدامات اساسی برای آموزش حرفه ای آنان قرار داشته باشند و در این صورت است که حتی اگر این آموزش ها زمینه اشتغال دستگاہی آنان را فراهم نسازد یا اصولاً بنابر مقتضیات امکان اشتغال آنان در بخش های عمومی وجود نداشته باشد می توان بستر خود اشتغالی را برای آنان هموار نمود که البته منظور ما از خود اشتغالی انجام فعالیت های تولیدی و خدماتی مولد در بخش غیر مزد بگیری اشتغال برای زنان جانباز می باشد در این برنامه تاکید بر اشتغال برای خود و کار مستقل است که از قدیم الایام در جامعه ایران نیز به رسمیت شناخته شده است و برطبق آن شخص خود شرایط موجود در محیط را در نظر می گیرد و برای اصلاح محیط تشخیص می دهد منابع را هدایت می کند و اقداماتی را برای به حداکثر رساندن این فرصتها به عمل می آورد هرچند نقش سنتی زنان در ساختار خانوادگی ممکن است تا حدودی برای ایجاد مؤسسات کوچک مانعی به شمار رود ولی از آنجایی که زنان سرمایه مهمی برای کشور به حساب می آیند لازم است استعدادهای مربوط به کارآفرینی آنها پرورش یافته و پس از طی آموزش خود اشتغال شوند در این صورت زنان جانبازی که این مسیر را طی کنند می توانند نقش نمونه و الگوی افتخار آمیزی برای زنان دیگر را ایفا نمایند .

ارائه مدل های آموزش حرفه برای زنان جانباز

چنانچه نگرش عمیق بر موضوع آموزش حرفه ای زنان جانباز و مسئله اشتغال آنان صورت پذیرد قطعاً این واقعیت جلوه گر خواهد شد که موفقیت چنین برنامه ای در صورتی تضمین

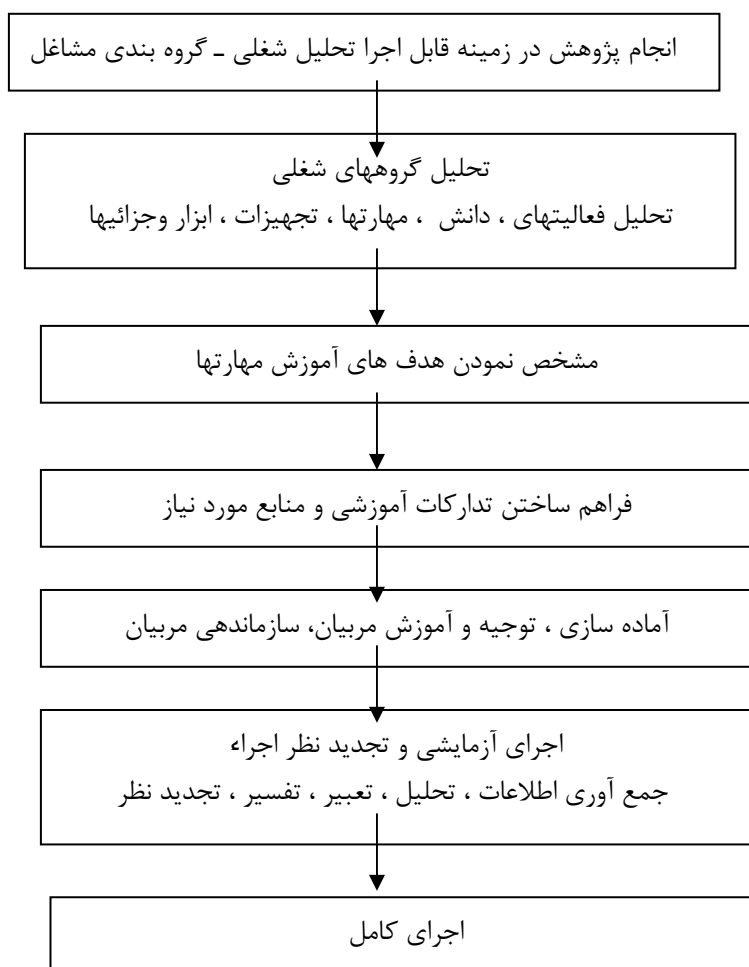
خواهد شد که دیدگاهی سیستمی برای آن متصور شویم و نظام گرایانه به آن پردازیم بنابراین چار چوبی که در شکل ارائه شده برای آن قابل ترسیم خواهد بود :

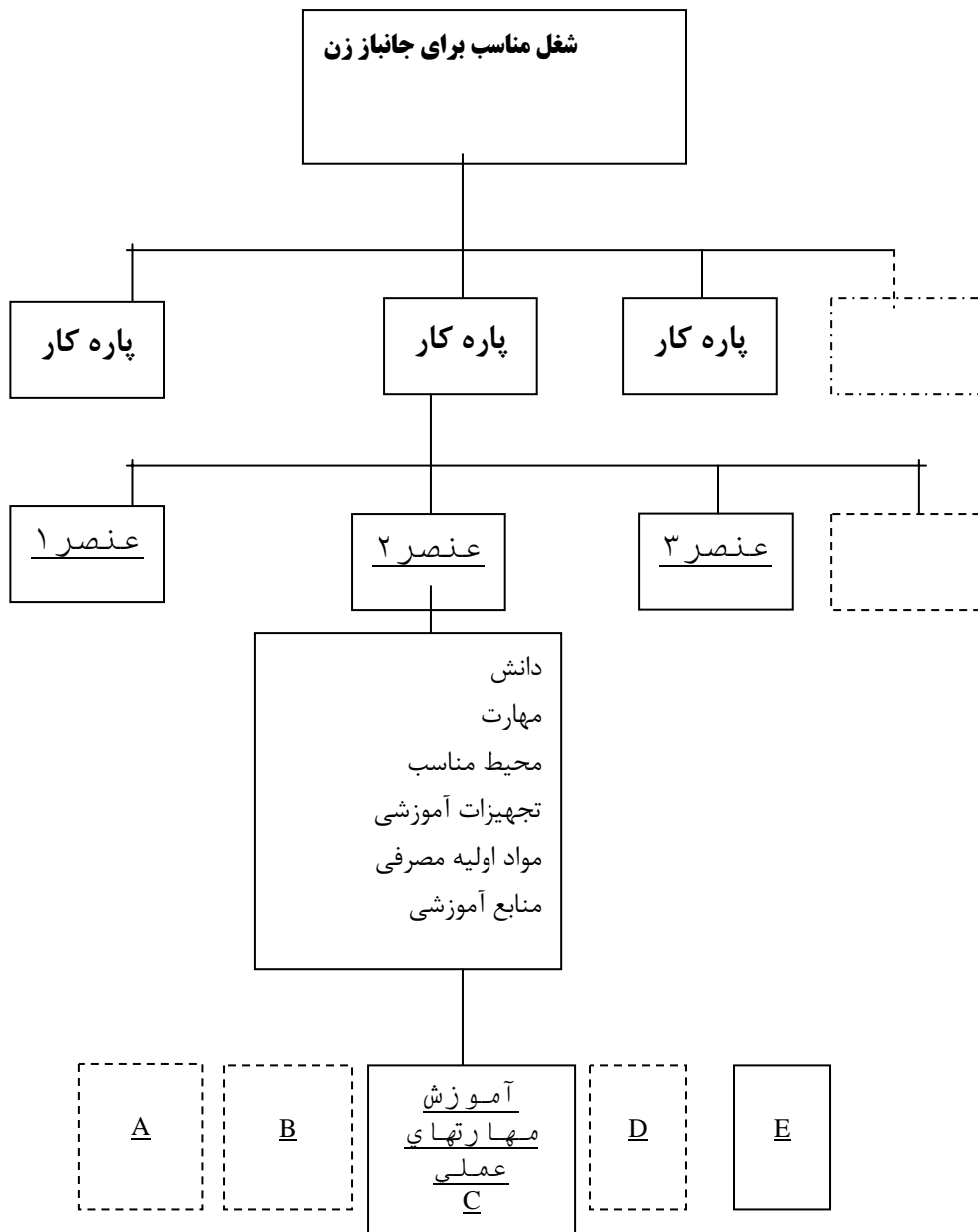
مدل شماره ۱ : مراحل طرح برنامه آموزش حرفه ای زنان جانباز براساس نیازهای فرد تا مرحله اجرا

طرح شماره ۲: مراحل طرح و اجرای برنامه آموزش حرفه ای زنان جانباز بر مبنای تخصصهای شغلی

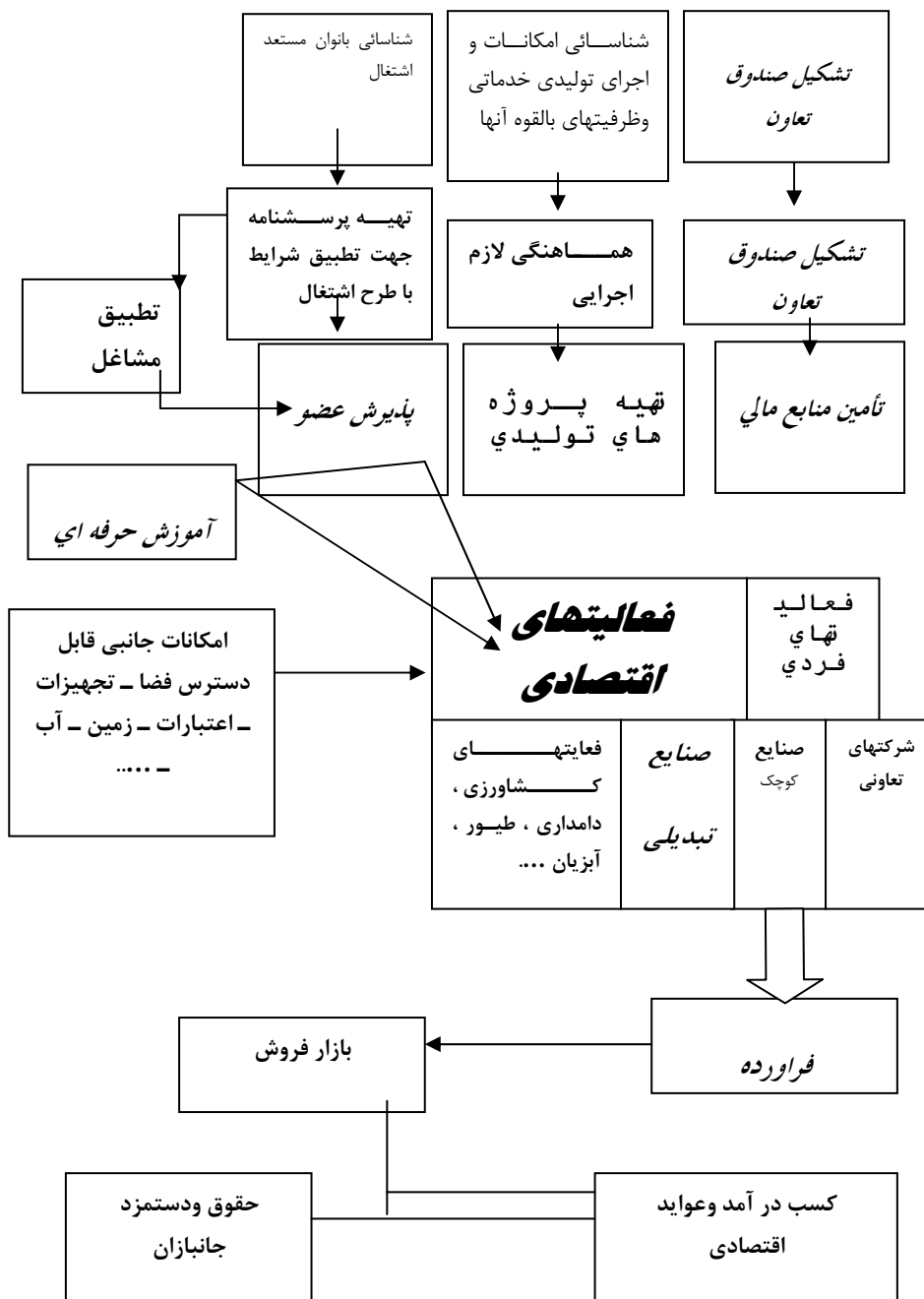
مدل شماره ۳: مراحل طرح و اجرای برنامه آموزش حرفه‌ای زنان جانباز بر مبنای دیدگاه تحلیل مشاغل

تجزیه و تحلیل شغلی و تعیین اجزاء تشکیل دهنده آموزش مهارتی برای زنان جانباز

مدل های فعالیتهای اقتصادی (پیشنهادی)

مدل پیشنهادی برای فعالیتهای اقتصادی بانوان جانباز

پیشنهادهات :

به منظور ارائه آموزشهای حرفه ای به بانوان جانباز از طریق برنامه توانبخشی حرفه ای تلفیق شده با مهارتهای مبتکرانه کار آفرینی و خود اشتغالی و فراهم ساختن زمینه حضور فعال و مؤثر زنان جانباز در عرصه های کار و تولید ضروریست که ارگانها و نهادهای مسئول در یک اقدام هماهنگ شده موضوع را در برنامه کار خود قرار داده و بطور مشترک پیرامون آن به اتخاذ خط مشی های اجرایی همت گمارند در چنین رهگذری پیشنهادات ذیل را می توان مورد مذاقه و توجه قرار داد .

۱ - سیاست گذاری و تدوین اهداف و راهبردهای اشتغال برای بانوان جانباز

۲ - تدوین برنامه کلان V . R . P جهت بانوان جانباز در سطح کشور

۳ - امکان سنجی Feasibility study و نیازسنجی Need Assessment بازار کار و زمینه های خود اشتغالی زنان جانباز

۴ - طرح ریزی فعالیتهای اجرایی برنامه توانبخشی حرفه ای بانوان جانباز V . R . P

۵ - تأمین منابع مادی ، اعتباری ، انسانی و سازماندهی لازم جهت اجرای برنامه

۶ - اجرای برنامه V . R . P در دوفاز آزمایشی و فراگیر

۷- ارزشیابی V . R . P اعمال بازخورد های حاصله (Feed back) در اصلاح طرح

بیانیه سنگربانان صبور در همایش دهه فجر ۷۸

انقلاب اسلامی ایران، بزرگترین تحول سالهای خون و قیام، یادآور رشادتهای آنانی است که تیغ استبداد، گلویشان را به زخم ظلم خراشیده و جغدشوم بیعدالتی، بر خانه متروک آزادیشان، سایه افکنده بود.

تحولی که نه تنها توانست بنیان ظلم را برچیند، بلکه پرتو انوار الهی را که از وجود بزرگمردی از تبار خورشید ساطع گشته بود بر گستره ایران افکند و صعود بر قله های منیع معنویت را باعث گردید.

آغاز دولتی جدید و حکومتی الهی بر پایه عدالت، آزادی و معنویت، که توانست گامهای مهمی را در جهت پیشرفتهای گوناگون اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، ملی و به خصوص فرهنگی بردارد. شخصیت های کاذب و دورغین را برچیند و خورشید انسانیت و آزادی را در مهد ایران بتاباند. ایران که سالها صحنه تاخت و تاز رضاشاه و عمال پلید پهلوی بود، باردیگر با شروع انقلابی نوین و سازنده و با تشکیل حکومت و ملتی مذهبی و خداجو، با ایثار و شهادت و رادمردیهای هزاران هزار انسان از جان گذشته، اعم از مرد و زن، پیر و جوان، کوچک و بزرگ که سینه هایشان آماج گلوله زهرآگین شاه و مزدورانش بود از خون سرخ شهیدان در خاک غلطیده پاگرفت، عظمت خویش را در تاریخ به اثبات رسانید و اسطوره جاویدان دوران گردید.

در این میان، زنان قهرمان، دوشادوش مردان، صحنه سازان میدان خون و شهادت بودند که توانستند سمبلی باشند در آئینه زمان، برای آنان که می خواهند جاودان گردند و درس زندگی، شرافت و انسانیت بیاموزند. آنان که باید راه حق در پیش گیرند و علی وار و زینب گونه در صحنه های جهاد، خود قرآنی ناطق باشند. آنانی که می خواهند تا مرز شهادت پیش روند و سبزی سبز شهادت و گذشت را در دشتستان خونین ایران به جاودانگی دشتهای گلگون کفنان دوران ببیوندند. زنان ما، سمبلان این تاریخ عظیم و تندیس مقدس زمان تیغ و استبدادند. شیرانی که در کنار همسر و فرزند در عرصه اجتماع حضور یافتند و لبیک گوی فرمان رهبر به پیشواز شهادت رفتند. اینان آیات مقدس ایمان و درستی را از مادرشان زهرا(س) آموختند و به رهبری بزرگمرد دوران حضرت امام خمینی (ره) و با استفاده از هدایتهای کارسازشان چهره منبع از خود گذشتگی و صبر را هر چه بیشتر متجلی کردند.

خدایا، اینان کیاند و از کدامین تبارند و از دامان کدامین مادر زاده شده اند که اینگونه زینب (س) وار، صبور و شکیبا، مظلوم و تنها، لبیک گوی فریاد کربلایند. اینهمه استقامت و

مظلومیت در برابر ظلمهایی که متحمل شدند گواهی است بر عظمت آنچه که از امام دوران آموختند و نشانه ای است از حقانیت حکومتی که برای آن قیام کردند .

- زنانی که از صدر اسلام مظلوم بودند و در زمان طاغوت هم تحت تهاجم استعمار، ذلیل و خوار پنداشته می شدند، همانان که در سالهای زنجیر و اسارت ستمشاهی می رفت تا زنده به گوران هوسها، ظلم ها و خیانت‌های مستبدان گردند با شروع انقلاب و درخشش خورشید تابان عدالت، به شخصیتی نو و متعالی دست یافتند و با ایده گیری و هدفمندی درست و به جا از آرمانهای انقلاب و رهبری، صدرنشین کاخ آزادی شدند.

- این زنان ستونهای پایدار انقلابمان بودند که گروهی از آنها در زمان طاغوت سینه سپر کرده و در خون غلطیدند و گروهی در زمان جنگ با بعث در کنار رزمندگان عزیز جنگیدند، از تیر و تفنگ نهراسیدند و دردهای پیروزی نهایی نهضت خونین خمینی، این میراث داران فتح و ظفر، در جهت سازندگی کشور خدمات شایانی کردند اینان در مقام مادری، نمونه در مقام همسری، شایسته و در مقام سازندگان اجتماعی بسیار پرتلاش و مثمر ثمر واقع شدند.

اینکه، می بینیم که در عرصه های مختلف سیاست، اقتصاد، اجتماع، علم، فرهنگ، مذهب و غیره گونه های مختلف و بسیار مفیدی از شخصیت را به منصه ظهور رسانده اند. چه بسیار زنانی که حتی در مقام یک جانباز و یا همسر جانباز نمونه های صبر و فداکاری بودند و با الگوگیری از حضرت زینب (س) راهیان مکتب خونین حسینی شدند چه به جاست تجلیل از شیرزنی که در کنار همسر جانبازش برای او نماز عافیت می خواند . در وضوی سحرگاهش، آب اشتیاق و عشق می پاشد و بر سجاده احساسش دعای خیر می کارد. چه مهربان است صدای او که از شکر می گوید و چه گویاست نجوای او که زمزمه مودت سر می دهد او که پرستار و سنگ صبور کومه گرم دلدادگی است بر مشام شبهای تنهایی جانباز گل‌های محمدی می پراکند و بر قامت تکیده او بذر امید می پاشد.

کمیسیونهای مربوط به همایش سنگربانان صبور (جانبازان زن)

الف: کمیسیون بهداشت و درمان و امنیت روانی

- ۱- بررسی مشکلات درمانی (خاص زنان جانباز)
- ۲- بررسی مشکلات جانبازان زن (اعصاب و روان - قطع عضو - قطع نخاع - نابینا و شیمیائی)
- ۳- نقش هنر و ادبیات در بهداشت روحی و روانی زنان جانباز
- ۴- بررسی نحوه گذران اوقات فراغت و نقش آن در تأمین بهداشت روانی

ب- کمیسیون حقوقی (حقوق داخلی)

- ۱- مشکلات خانوادگی (سرپرستی، متارکه، ازدواج) و راهکارهای استحکام بنیان خانواده
- ۲- پیشنهادات مناسب در زمینه رفع خلاء های قانونی و حقوقی در امور مختلف (خاص زنان جانباز)
- ۳- بررسی مشکلات جانبازان زن اعصاب و روان (مبحث قیمومیت)

ج: کمیسیون حقوق (حقوق بین الملل)

- ۱- بررسی حقوقی تعهدات سازمانهای BM و مجامع جهانی در قبال زنان آسیب دیده از کاربرد سلاحهای شیمیائی و ممنوعه
- ۲- بررسی تبعات کاربرد سلاحهای شیمیائی بر روی زنان و اثرات دراز مدت آن بر روی اطفال آنان
- ۳- بررسی حقوقی پروتکل ژنو و تعهدات حقوقی حاصل از نقض آن برای کشور های امضاء کننده در قبال زنان آسیب دیده.

کمیسیون اجتماعی

- ۱- بررسی وظائف رسانه های گروهی (مطبوعات صدا و سیما) در قبال تبیین جایگاه زنان جانباز و ارائه راهکارهای مناسب .
- ۲- راه های اصلاح نگرش اجتماعی به جانبازان زن
- ۳- راه های اصلاح نگرش جانبازان زن نسبت به محیط اطراف خود و اجتماع
- ۴- نقش هنر و ادبیات در بهداشت روحی و روانی جانبازان زن
- ۵- بررسی نحوه گذران اوقات فراغت و نقش آن در تأمین بهداشت روانی
- ۶- امنیت خانوادگی زنان جانباز با توجه به ویژگی سنی و نوع جانبازی

۷- بررسی وضعیت تحصیلی و رشد علمی جانبازان زن

۸- نقش ورزش در بهداشت روحی و جسمی جانبازان زن

کمیسیون آموزش

۱- بررسی وضعیت آموزش جانبازان زن

۲- بررسی خوابگاه دانشجویان جانبازان زن

۳- بررسی ایاب و ذهاب دانش آموزان و دانشجویان جانباز زن

۴- بررسی اطاق استراحت دانشجویان جانباز زن در دانشگاه

۵- بررسی هزینه های تحصیلی جانبازان زن

۶- بررسی مشکلات معیشتی جانبازان زن

کمیسیون اشتغال و بیمه

۱- موانع اشتغال جانبازان زن و ارائه راهکارهای مناسب

۲- تهیه طرح جامع بیمه (بیمه صنفی << صنفی جانباز >> و فراگیری از سنین جوانی تا

کهنسالی (طبقه شاغل و غیر شاغل - شهری - عشایری - فرزندان و بازنشستگی)

سرکار خانم بهروزی در جمع بندی سمینار فرمودند:

خدا را سپاسگذاریم که به ما توفیق برگزاری نخستین همایش سنگربانان صبور را عطا فرموده و مفتخریم از اینکه همایش در خصوص جانبازان زن موضوعی است که ایران برای اولین بار در دنیا مطرح نموده است.

در این همایش با تلاش اندیشمندان، فرهیختگان، پژوهشگران و محققان به بخشی از اهداف همایش پرداخته شده و انشاءاً نتایج را همراه با مقالات در مجموعه ای به چاپ رسانده و در اختیار همگان قرار خواهد گرفت.

آنچه که بیش از هر چیز نظر مسئولان و صاحب نظران را بخود جلب نموده واکثراً به آن پرداخته اند مسئله جایگاه ارزشی جانبازان زن است و مقالات رسیده در مورد:

- ۱- بررسی وضعیت آموزش جانبازان زن و تأثیر آن در اشتغال.
- ۲- وظیفه رسانه های گروهی و مطبوعات و صدا و سیما در خصوص جایگاه جانبازان زن و ارائه راهکارهای مناسب.
- ۳- رفع مشکلات درمانی خاص جانبازان زن
- ۴- راه های اصلاح نگرش اجتماعی به جانبازان زن
- ۵- کاربرد تبعات صلاح های شیمیائی بر روی زنان و اثرات آن برروی اطفال آنان می باشد. و همچنین مشکلات جانبازان زن و راهکارهای مناسب تا حدودی مورد بررسی قرار گرفت و جمع بندی مطلوبی حاصل گردید و موارد:
- مشکلات خانوادگی، سرپرستی، متارکه، ازدواج و راهکارهای استحکام بنیان خانواده.
- بررسی حقوقی تعهدات سازمانهای بین المللی در مجامع جهانی در قبال زنان آسیب دیده.
- کاربرد سلاح های شیمیائی و ممنوعه - بررسی حقوق پروتکل ژنو و تعهدات حقوقی حاصل از نقض آن برای کشورهای امضاء کننده در قبال زنان آسیب دیده
- نقش هنر و ادبیات در بهداشت روحی و روانی زنان جانباز.
- نحوه گذران اوقات فراغت و نقش آن در تأمین بهداشت روانی اجمالاً مورد بررسی قرار گرفت و انشاءاً... در سینما بعدی به این موارد پرداخته خواهد شد. امیدواریم نتیجه و بازتاب حقوقی و اجتماعی این سمینار نیز همانند دو سمینار << همسنگران وفادار - سنگرداران جوان >> که سال گذشته برگزار گردید مفید فایده باشد.

- خوشبختانه از ۳۱ بند حقوقی که طی یکسال گذشته به تناوب به مجلس فرستاده شد ۹ بند آن به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده از جمله :
- ۱- پرداخت حق پرستاری به همسران جانبازان .
  - ۲- بیمه تکمیلی برای خانواده جانبازان تأثیر مطلوب و به سزای حقوقی داشته و گامی در جهت بهبود بخشیدن به وضعیت جانبازان می باشد.
- در جهت برطرف نمودن نیازمندیها و مشکلات جانبازان عزیز برنامه ائی در دست انجام است که یکی از آن موارد موضوع مسکن جانبازان است که در برنامه ۵ ساله دولت تصویب شده و دولت موظف است طی ۵ سال آینده مسکن جانبازان را با همکاری بنیاد تأمین کند که امیدواریم تا پایان ۵ سال این خواسته تحقق یابد.
- در پایان از کلیه دست اندرکاران - متخصصین محققین و ... تقاضا می کنیم برای موضوعاتی که به آن پرداخته نشده تلاش کنید و نظریه ای علمی، کاربردی، تخصصی خود را برای دفتر امور زنان در بخش جانبازان ارسال نمائید.
- خداوند توفیق بدهد آنچه تاکنون تهیه شده و بعضاً به تصویب رسیده است به اجرا درآید و آنچه به آن پرداخته نشده در آینده مورد بررسی قرار گیرد و با دستیابی به راهکارهای مناسب بتوانیم گامی در جهت رضای خدا و برطرف شدن کلیه مسائل جانبازان زن برداریم.
- با تشکر فراوان از حضور با نشاط شرکت کنندگان عزیز و آرزوی توفیقات روز افزون برای کلیه خدمتگزاران به خانواده های معزز جانبازان و به امید دیداری دیگر.

گزارش کمیسیون آموزش عالی همایش سنگربانان صبور (جانبازان مؤنث)

تهیه و تنظیم: منصور عسگری

اعضای کمیسیون

۱- آقای منصور عسگری کارشناس مسئول ۲- مهندس عابدینی مدیر برنامه ریزی حوزه مشاور رئیس جمهوری در امور ایثارگران ۳- آقای عباس کارشناس فرهنگی - سرکارخانم ممبینی کارشناس آموزش، سرکار خانم سلیمانی کارشناس اجتماعی، سرکار خانم فردوسی روانشناس و عضو هیأت علمی دانشگاه تهران، سرکارخانم دکتر آزادی جانباز ۳۰٪، سرکارخانم عبدالهیی جانباز ۷۰٪

- نقش جانبازان بخصوص جانبازان شاغل به تحصیل به لحاظ شرایط خاص جسمی آنان نقشی برجسته و ممتاز است و در این میان جانباز مؤنث (زن) که علاوه بر تحمل صدمات ناشی از جنگ از محدودیتها و شرایط ویژه ای برخوردارند از جایگاه مهم و خاص می باید مورد توجه قرار گیرند. اگر چه جانبازان مذکر (مرد) هم در جامعه متأسفانه از حقوق خویش محرومند و فرهنگ ارزش گذاری به این عزیزان آنچنان که در خورشان مملکت اسلامی و انقلابی ایران است توجهی نشده اما جانبازان مؤنث بطور کلی نقش فراموش شده ای در سطح جامعه داشتند و شاید کمتر کسی با این حقیقت که در میان زنان کشور عده ای جانباز نیز وجود دارد، آشنا هستند.

مع الاسف مسئولین نظام بویژه بنیاد جانبازان که مستقیماً مسئولیت حمایت از این عزیزان را بعهدده دارد نیز با عدم درک مشکلات منحصر بفرد خواهران جانباز در قوانین و مقررات مربوطه نیازهای خاص آنان را مدنظر قرار نداده است و وظیفه حکم می نماید در جهت اجرای منویات رهبر فقیه انقلاب اسلامی و رهبر فرزانه انقلاب و عمل به دیدگاههای معظم له در ماده ۲۶ رهنمودهای کلی برنامه سوم توسعه که می فرماید: اولویت دادن به ایثارگران انقلاب اسلامی در عرصه منابع مالی و فرصتها و امکانات دولتی در صحنه های مختلف فرهنگی و اقتصادی. بیش از پیش به سندهای زنده حقانیت انقلاب توجه نموده و نسبت به رفع مشکلات این عزیزان اقدام نمود که در این گزارش ضمن ارائه آمار این عزیزان به تنوع موضوعات به معرفی راهکارهای علمی رفع معضلات و مشکلات آنان را در مرحله کوتاه مدت و میان مدت خواهیم پرداخت.

الف (کوتاه مدت

۱- نیاز به همیار بصورت کامل برای هر یک از جانبازان ۵۰٪ به بالا در دانشگاهها و خوابگاهها

نظربه وجود مشکلات بسیار در سر راه جانبازان بخصوص عزیزان ویلچری و نامناسب بودن معبری داخل دانشگاهها با وضعیت خاص این و احتمال ایجاد حادثه برای آنان حضور یک همیار برای کمک به جانبازان دارای شرایط خاص امری ضروری است بویژه که در صورت بروز حادثه برای خواهران جانباز جهت جلوگیری از هتک حرمت این عزیزان وجود همیار مؤنث هم غیر قابل اغماض است.

۲- منشی جلسه

معمولاً در دانشگاهها برای جانبازان و در جلسات آزمون، منشی در نظر گرفته می شود لیکن متأسفانه پرداخت حق الزحمه برای این عزیزان امری است که پوشیده مانده و دانشگاهها غالباً از پرداخت حق الزحمه به آنان طفره می روند وبنیاد جانبازان نیز متأسفانه این مشکل را مرتفع نموده است و لازم است برای رفع مشکل جانبازان از یک سو و تشویق دیگران برای مشارکت در رفع مشکلات جانبازان از سوی دیگر و نیز حفظ عزت جانبازان نسبت به پرداخت حق الزحمه بقدر کافی اقدام شایسته صورت پذیرد و نیز مسئله مهم دیگر در این ارتباط در برخی موارد استفاده از منشیان بدون تجربه و یا حتی با تحصیلات لازم می باشد که در نهایت حتی باعث افت قهری دانشجو می گردد.

۳- محل استراحت جانبازان

با عنایت به لزوم رسیدگی به وضعیت بهداشتی جانبازان از قبیل تعویض پانسمان و غیره ... و فاصله زمانی بین برگزاری کلاسهای درسی، جانبازان ناچارند در این فاصله در مکانهای عمومی دانشگاه بسر برند زیرا رفت و آمد بین منزل و یا خوابگاه مقدور نبوده و یا امری بسیار مشکل است لذا ضروری است برای رفع مشکلات فوق نسبت به اختصاص محلی مناسب جهت استراحت بین کلاس جانبازان مؤنث تدابیر لازم اندیشیده شود.

۴- سرویس های بهداشتی

از آنجائیکه جانبازان با درصد بالا غالباً قادر به استفاده از سرویس های بهداشتی معمول نمی باشند و چه بسا درطول بیست و چهار ساعت چندین بار نیاز به استحمام پیدا می کنند، ضروری است در دانشکده یا خوابگاهها نسبت به تعبیه و تجهیز دستشویی و حمامهای مناسب این عزیزان اقدام گردد.

۵- سفرهای علمی

تأثیر بازدیدهای علمی در ارتقاء سطح آموزش و نیز ایجاد نشاط و شادابی در روحیه عزیزان جانباز امری کاملاً محسوس است لذا لازم است ضمن تأمین اعتبار برای جانبازان ۵۰٪ به بالا زمینه حضور این عزیزان را در سفرهای علمی فراهم نمود.

۶- ایاب و ذهاب

رفت و آمد بین خوابگاه و دانشگاه و یا محل سکونت دانشجویان با وسائط نقلیه عمومی امری غیر ممکن می باشد و دانشجوی جانباز بناچار از خودروی کرایه استفاده می نمایند که این امر مستلزم صرف هزینه ای بسیار سنگین برای دانشجوی جانباز می باشد. لذا تأمین هزینه تردد این عزیزان با توجه به نرخ خودروهای سواری (تاکسی سرویس) بسیار لازم می باشد.

۷- مشارکت دانشجویان جانباز در امور پژوهشی

به لحاظ تأثیر انجام امور پژوهشی در ارتقاء سطح علمی جانبازان و نیز تأمین بخشی از هزینه های دانشجویان، پیشنهاد می گردد زمینه ای فراهم گردد تا استفاده از این عزیزان در انجام امور یاد شده در اولویت اول قرار گیرد.

۸- تأمین هزینه های تحصیلی

پرداخت شهریه و هزینه های جنبی به دانشجویان جانباز بر حسب نوع رشته و مقطع تحصیلی به گونه ای که دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته های فنی - مهندسی، علم پایه و پزشکی از افزایش بیست درصدی کمک هزینه برخوردار شود. زیرا طرحها و پایان نامه های این رشته ها از هزینه سرسام آوری برخوردار می باشند.

۹- تهیه لوازم کمک آموزشی

الف: ایجاد خدمات کامپیوتری و زیراکس

ب: تأمین اقلام مورد نیاز به تناسب رشته، بعنوان مثال تهیه ماشین حساب برای رشته های حسابداری رایید برای رشته های عمران و تهیه ملزومات عکاسی و نقاشی برای رشته های هنری و غیره ....

۱۰- محل برگزاری آزمون

برگزاری آزمون دانشجویان جانباز بخصوص دانشجویان اعصاب و روان و شیمیائی در محل مناسب از جهت تهویه و وجود فضایی آرام .

۱۱- آسانسور

در نظر گرفتن آسانسور برای رفت و آمد جانبازان به طبقات و مناسب سازی در معابر (در ایجاد رمپ) برای تسهیل در عبور و مرور این عزیزان

۱۲- خوابگاه

لزوم تسری قانون استفاده جانبازان مذکر ۷۰٪ به بالا از خوابگاه متاهلین به جانبازان مونث

مجرد

۱۳- تسهیلات دانشجویان شبانه

تسری قانون استفاده از دانشجویان روزانه از تسهیلات خوابگاهی و غیره- نسبت به

دانشجویان جانباز شبانه (اعم از مونث و مذکر)

۱۴- ایجاد منابع و مراکز تحقیق در جهت بالا بردن سطح علمی

(ب) میان مدت

با عنایت به تبصره الحاقی به ماده ۱۳ آیین نامه آموزشی مصوب جلسه ۳۰۶ مورخه

۷۴/۸/۱۴ شورای عالی برنامه ریزی که تصریح می نماید که برای دانشجوی جانباز ۳۰٪ به بالا یا

همسر جانباز ۵۰٪ به بالا به این تعداد یک نیمسال اضافه شود.

پیشنهاد می گردد:

۱- دانشجویان جانبازی که به علت درمان صدمات ناشی از جنگ موفق به حضور در کلاس درس و جلسات امتحان در نیمسال تحصیلی مربوطه نشوند با ارائه گواهی از بنیاد جانبازان به تائید ستاد شاهد و ایثارگر دانشگاه ان نیمسال جزو سنوات تحصیلی آنان محسوب نگردد.

۲- انتقال جانبازان مونث فارغ از شرایط لزوم گذراندن واحد درسی امکان پذیر گردد.

۳- تغییر رشته جانبازان مونث بر حسب علاقه و توانایی جسمی و روحی، بدون در نظر گرفتن شرایط موجود انجام پذیرد.

۴- دانشجویان کارشناسی ارشد جانباز ۵۰٪ به بالا در صورت تصویب کمیته منتخب تحصیلات تکمیلی و رعایت سایر ضوابط به دانشگاه محل سکونت انتقال یابند.

سایر پیشنهادات :

۵- طرح تعهد دانشجو (دانشجویان جانباز بویژه خواهران از گذراندن تعهد طرح در پایان تحصیل معاف گردند).

۶- اشتغال پس از تحصیل: ضروریست باتوجه به شرایط خواص خواهران جانباز به تناسب رشته های تحصیلی اشتغال این عزیزان قبل از اتمام دوره تحصیلی مرتفع گردد.

۷- غنی سازی اوقات فراغت: در جهت رفع نگرانیها و مشکلات روحی جانبازان و نیز بهره وری بهتر استفاده بهینه از اوقات فراقت لازم است با پیش بینی اردوهای تفریحی به کانونهای فرهنگی به هیاتهای مذهبی و برنامه های ورزشی و فرهنگی برنامه ریزی مناسب صورت پذیرد.

- ۸- در جهت ایجاد تسهیلات برای همسران جانباز (اعم از مرد و زن) انتقال این عزیزان پس از ثبت نام و خارج از ضوابط نقل و انتقال به دانشگاه محل سکونت میسر گردد.
- ۹- اصلاح دیدگاه اساتید و مسولین آموزش عالی و ایجاد انگیزه نسبت به جانبازان.
- ۱۰- افزایش مدت زمان آزمون در کنکور و نیز جلسات امتحان تا دو برابر زمان معمول افزایش یابد.

گزارش اجمالی از همایش یک روزه جانبازان زن << سنگربانان صبور >> قائینی (دبیر اجرایی همایش)

با عنایت بر اینکه جانبازان زن نشانه حضور، شهامت، شجاعت و ارزشمندی بوده و به عنوان زنان متعهد و مؤمن در این زمان و آینده در نظام جمهوری اسلامی می درخشند، یکی از وظائف مهم بنیاد جانبازان پرداختن به امور این عزیزان می باشد و دفتر امور زنان و خانواده جانبازان به پیروی از این خط مشی در این رابطه احساس مسئولیت بیشتری می نماید.

اگر چه از بدو تأسیس بنیاد تسهیلاتی که برای جانبازان در نظر گرفته شده برای زنان و مردان یکسان بوده ولی چون زنان از ویژگی های خاص برخوردار هستند و در رسیدگی به امور جانبازی هم یقیناً مسائل و مشکلات خاص خود را دارند از قبیل ازدواج، همسر داری، اداره امور خانواده و مسائل اجتماعی از جمله نحوه حضور در جامعه و محیط کار و اشتغال بالاخص مصدومین شیمیایی و اعصاب و روان که اضافه بر جانبازی قطع عضو و مشکلات جسمی با مشکلات خاص نوع جانبازی نیز دست به گریبان می باشند.

از طرفی محدودیت و شرم و حیای خانمها عاملی است که نمی توانند نوع جانبازیشان را بخوبی مطرح کنند و از درصد متناسب و صحیح با نوع جانبازیشان برخوردار گردند. از نظر حقوقی نیز گرچه ظاهراً بصورت یکسان با مردان جانباز می باشند، لکن عملاً چون مردان جانباز از لحاظ نگرشی در اولویت بوده و مراجعه به بنیاد داشته اند زودتر به آنها توجه شده است .

درمجاری فرهنگی نیز متأسفانه به فرهنگ جانبازی علی الخصوص به زنان جانباز کمتر توجه می شود، و حتی در مطبوعات و صدا و سیما حضور کم رنگ تری دارند.

با توجه به موارد فوق و موافقت رئیس بخش جانبازان ترجیح دادیم در یک سمینار علمی و تخصصی تحت عنوان "سنگربانان صبور" به مسائل جانبازان زن بپردازیم تا ذهن مسئولین نسبت به این قضیه روشن تر گردیده و حقوق زمین مانده این عزیزان شناسائی تا در حد توان از نظر ارزشی، حقوقی، اخلاقی و فرهنگی تدابیری پیش بینی و خدماتی به آنان ارائه گردد. لذا جهت برگزاری این همایش اقداماتی صورت گرفت که خلاصه آن به شرح ذیل می باشد.

اقدامات صورت گرفته :

۱- تشکیل جلسه با تعداد قابل توجه ای از جانبازان زن در کرمانشاه و تهران و شنیدن مشکلات و پیشنهادات آنها.

- ۲- تشکیل جلسه گفت و شنود با ۲۰ نفر از جانبازان زن منتخب در حضور قائم مقام محترم بنیاد جانبازان .
- ۳- فراخوان مقاله "سنگربانان صبور" در رزنامه های ایران - تهران تایمز- ایران نیوز- رسالت - بنیاد.
- ۴- بررسی مقالات رسیده و انتخاب ۱۴ مقاله از علمی ترین مقالات به منظور چاپ که تعداد ۶ مقاله برگزیده و در روز همایش قرائت گردید.
- ۵- تشکیل جلسه با صاحبین مقالات به منظور تکمیل و تنظیم خلاصه مقالات جهت قرائت در روز همایش .
- ۶- نشست جلسه با معاونین محترم حقوقی، بهداشت و درمان، آموزش و اشتغال و نماینده محترم معاونت فرهنگی و مسئول محترم دفتر اینارگران دانشگاه تهران به منظور تشکیل کمیسیونهای مربوطه.
- ۷- دعوت از کلیه مدیران کل و معاونت فرهنگی و مشاورین خانواده به همراه ۲ نفر از جانبازان.
- ۸- دعوت خاص از مدیران کل استانهای کرمانشاه - تهران بزرگ - خوزستان و مشهد به منظور شرکت فعالانه جانبازان زن صاحب نظر و خاص در همایش .
- ۹- دعوت از ۵۰۰ نفر میهمان جانبازان زن، مسئولین محترم بنیاد، شخصیت‌های مملکتی ، نمایندگان مجلس، کارشناسان و اساتید دانشگاه .
- ۱۰- اسکان ۹۷ نفر از میهمانان شهرستانی به مدت یک شب در ساختمان قبا که ۵۳ نفر از ایشان برای شب دوم در هتل کوثر اسکان پذیرفتند.
- ۱۱- اهداء هدایا به ۱۵۰ نفر از جانبازان زن شرکت کننده در همایش و تعدادی از همراهان.
- ۱۲- تشکیل نمایشگاه جنبی از عکس و کتاب و نمونه هایی از نقاشی های جانبازان زن و عملکرد حقوقی دفتر امور زنان.
- ۱۳- مصاحبه مطبوعاتی با خبرنگاران، خبرگزاری و روزنامه های اطلاعات و قدس.
- ۱۴- فیلمبرداری و عکاسی و حضور خبرنگاران و روزنامه های قدس، اطلاعات هفتگی و زن روز .
- ۱۵- تهیه آلبوم عکس به منظور استفاده برای مطبوعات و چاپ کتاب و آرشیو.
- ۱۶- میکس فیلم ویدئویی مربوط به همایش.
- توضیحاً در مورد بندهای فوق :**
- بند۶- تاکنون تنها نتیجه کمیسیون آموزش با تشکیل سه جلسه به دبیرخانه همایش رسیده است.
- بند۷- استانهای چهار محال و بختیاری، لرستان، زنجان، کهگیلویه و بویر احمد، اردبیل، کرج، قزوین، آذربایجان غربی، سمنان، خوزستان، اراک، یزدو مازندران در همایش شرکت نمودند.

بند ۸- استان تهران ۳۹ نفر، دانشگاه تهران ۹ نفر از دانشجویان جانبازان زن، مرکز درمانی کوثر ۱۰ نفر از جانبازان زن، و استان کرمانشاه ۴۰ نفر، در همایش شرکت نمودند.
بند ۹- جمعاً تعداد ۴۵۰ نفر از مدعوین در همایش شرکت نمودند.
بند ۱۱- ۱۵۰ دست روپوش زنانه از طرف معاونت آموزش و اشتغال هدیه که به جانبازان زن تقدیم گردید.

بند ۱۳- به تصور غلط خبرنگاران مبنی بر کاندیداتوری سرکار خانم بهروزی و غیر قانونی بودن تبلیغ در غیر از زمان تعیین شده، خبرگزاری از ارسال خبر بر روی تلکس خبری جلوگیری نموده است ولی خبر برگزاری همایش توسط کانال خبر (۶) و اخبار استانها اعلام و نشان داده شد.
بند ۱۴- از کانال ۲ و کانال ۴ خبر جهت فیلمبرداری از برنامه های همایش، فیلمبرداران حضور یافتند که تنها از کانال خبر تصاویری از برنامه همایش پخش گردیده است.

کارهای در دست اقدام :

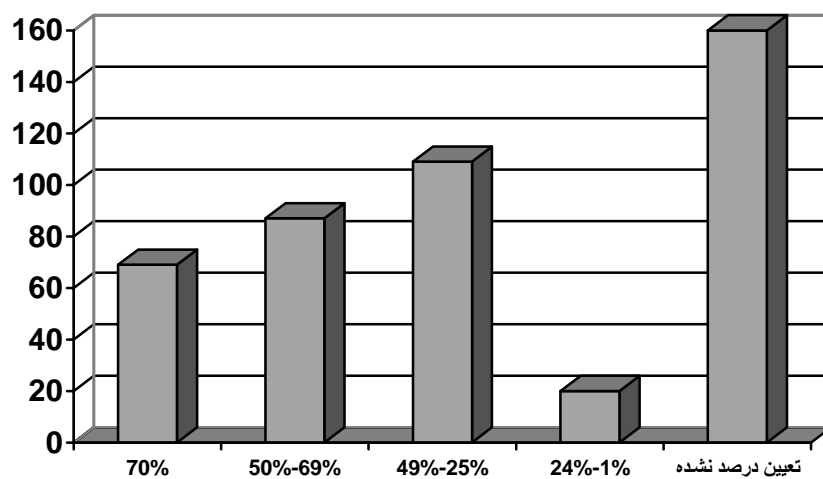
- ۱- پیگیری جمع بندی کمیسیونهای مربوطه.
- ۲- تشکر و تقدیر از صاحبان مقالات برگزیده و اهداء هدایا.
- ۳- تهیه ویژه نامه سنگربانان صبور شامل چاپ مقالات و سخنرانیها و نظرات و پیشنهادات جانبازان زن.

نتیجه حاصله از برگزاری همایش در خصوص اهداف و محورهای مورد بحث:

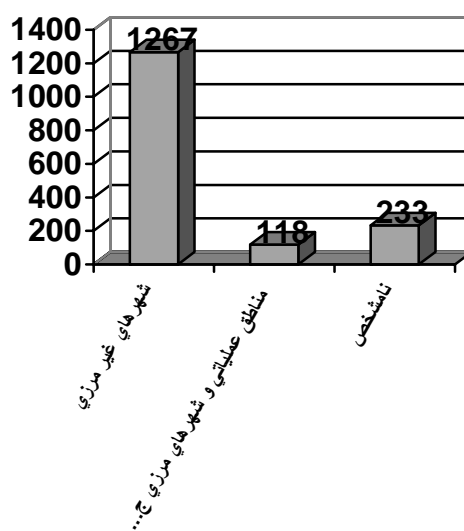
طبق برگه ضمیمه بندهای ۱، ۳، ۵، ۶، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۳، ۱۵ مورد تحقیق و بررسی قرار گرفته است.

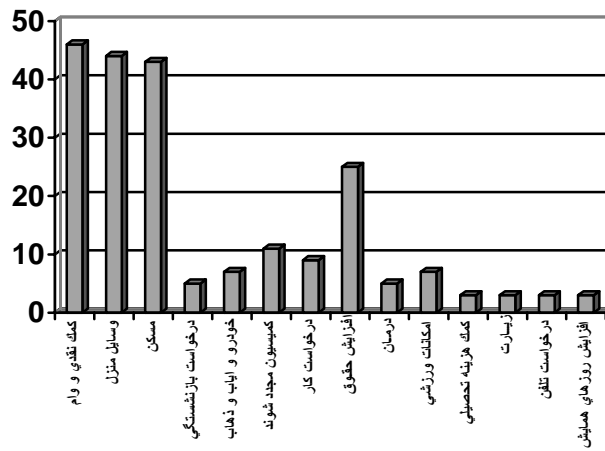
بدیهی است با ارائه کمیسیونهای مربوطه ضمن بررسی بیشتر بندهای دیگر نیز مورد بررسی قرار خواهد گرفت و انشاء... در سمینار بعدی نتایج اقدامات انجام شده اعلان خواهد گردید.

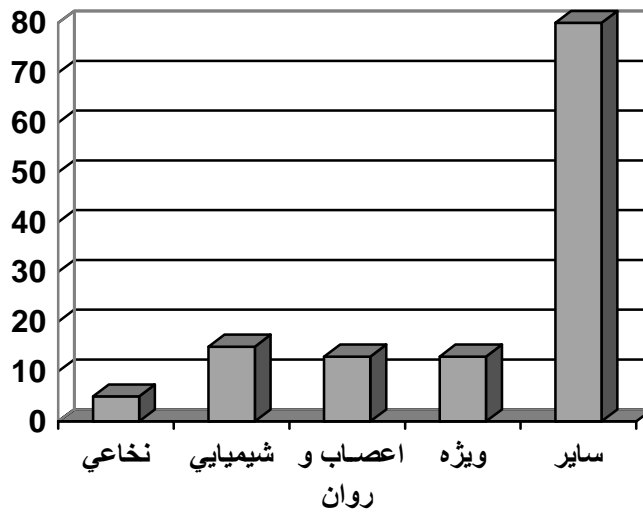

محل مجروحیت برای جانبازان زن تحت پوشش بنیاد جانبازان هستند . (۲۵٪ به بالا)

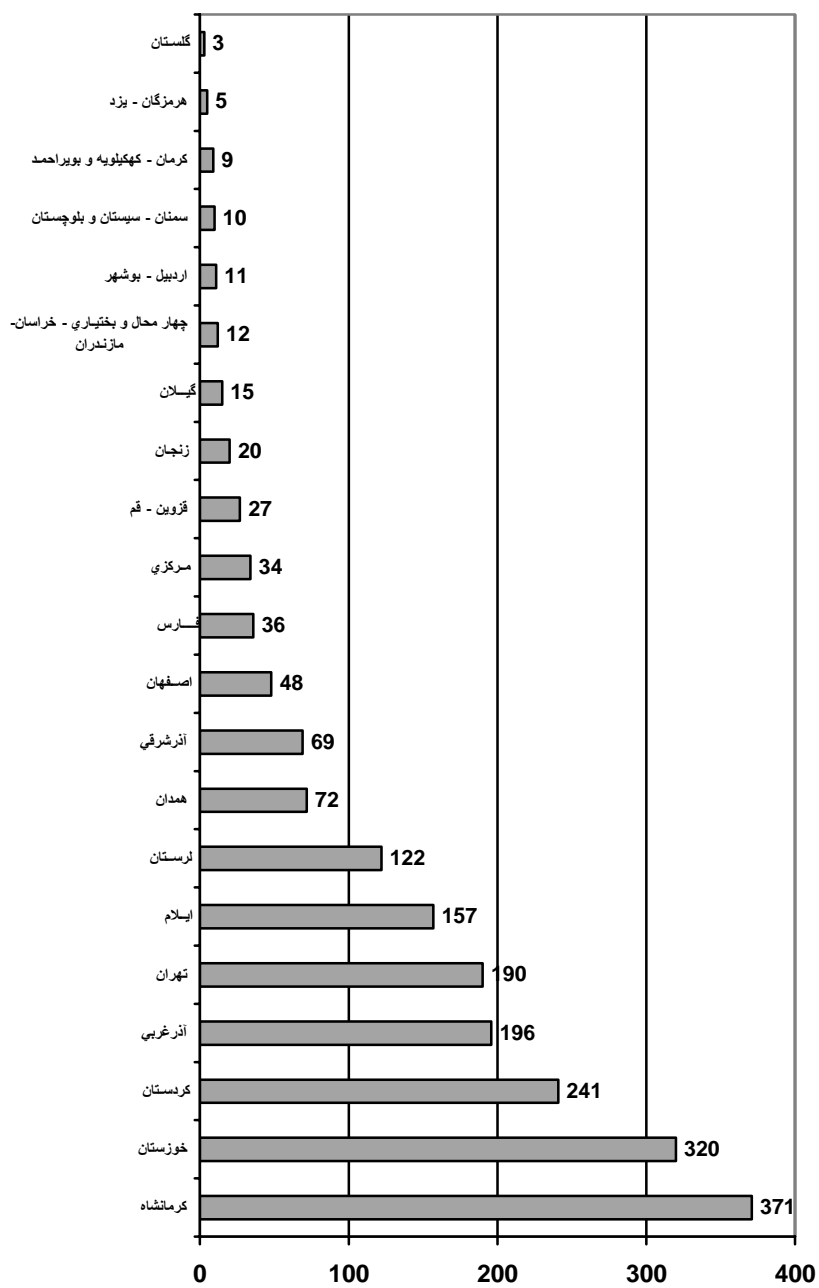

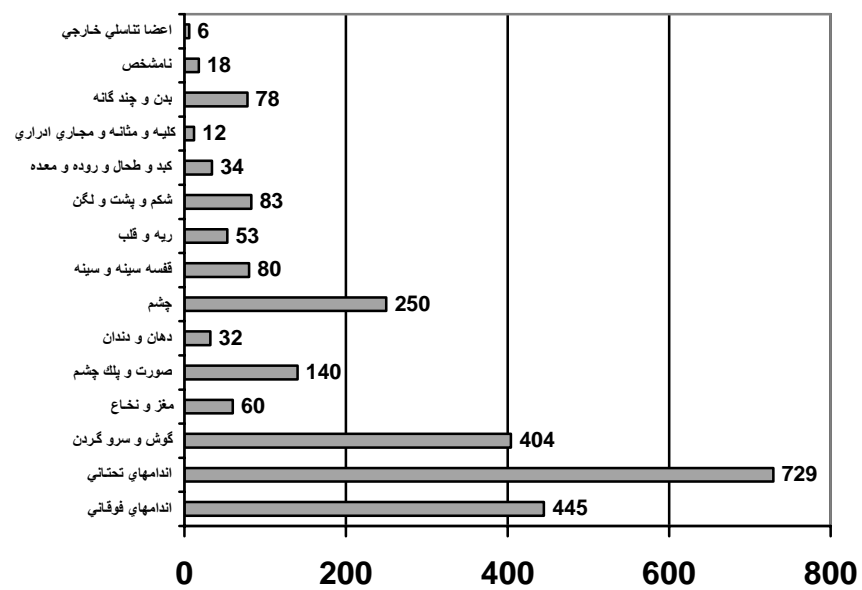
درخواست نیازمندیهای جانبازان در همایش سنگر بانان صبور از مسئولین

جانبازان اناث بر اساس گروه مجروحیت

عضو مجروح جانبازان زن به تفکیک استانها (بر حسب نفر)

عضو مجروح برای جانبازان زن

فراخوان مقاله سنگر بانان صبور

دفتر مشاوره عالی امور زنان بنیاد مستضعفان و جانبازان با استعانت از خداوند متعال اولین همایش علمی تخصصی بررسی تبعات ضایعات جسمی در زنان جانباز را از دیدگاه حقوقی اجتماعی فرهنگی در هفته دفاع مقدس برگزار می نماید.

اهداف :

- ۱- بررسی علمی مسائل و مشکلات زنان جانباز و ارائه راهکارهای مناسب .
- ۲- تبیین جایگاه ارزشی زنان جانباز در جامعه و طرح مسائل فرهنگی اجتماعی و اقتصادی آن در رسانه ها مطبوعات و جامعه محققان و پژوهشگران کشور.
- ۳- تلاش در جهت دستیابی به حقوق قانونی و راهکارهای مناسب به منظور بهبود وضعیت زنان جانباز و ایثارگر.

محورهای مورد بحث و بررسی

- ۱- بررسی وضعیت آموزش زنان جانباز و تأثیر آن در اشتغال آنان
- ۲- بررسی وظائف رسانه های گروهی (مطبوعات) (صدا و سیما) در خصوص تبیین جایگاه زنان جانباز و ارائه راهکارهای مناسب
- ۳- بررسی مشکلات درمانی (خاص) زنان جانباز
- ۴- مشکلات خانوادگی (سرپرستی، متارکه، ازدواج) و راهکارهای استحام بنیان خانواده
- ۵- راه های اصلاح نگرش اجتماعی به زنان جانباز
- ۶- پیشنهادات مناسب در زمینه رفع خلاء های قانونی و حقوقی در امور مختلف (خاص زنان جانباز)

- ۷- بررسی حقوقی تعهدات سازمانهای بین المللی و مجامع جهانی در قبال زنان آسیب دیده از کاربرد سلاحهای شیمیایی و ممنوعه
- ۸- بررسی تبعات کاربرد سلاحهای شیمیایی بر روی زنان و اثرات دراز مدت آن بر روی اطفال آنان.
- ۹- بررسی حقوقی پروتکل ژنو و تعهدات حقوقی حاصل از نقض آن برای کشورهای امضاء کننده در قبال زنان آسیب دیده .
- ۱۰- بررسی مشکلات جانبازان زن اعصاب و روان (مبحث قیومیت)
- ۱۱- بررسی مشکلات معیشتی زنان جانباز
- ۱۲- نقش هنر و ادبیات در بهداشت روحی و روانی زنان جانباز
- ۱۳- موانع اشتغال زنان جانباز و راهکارهای مناسب.
- ۱۴- بررسی نحوه گذران اوقات فراغت و نقش آن در تأمین بهداشت روانی
- ۱۵- امنیت خانوادگی زنان جانباز با توجه به ویژگی سنی و نوع جانبازی

بسمه تعالی

((امروز تبلیغات دشمنان اسلام و انقلاب در خصوص وضعیت زنان در ایران تبلیغاتی ستیزه گرانه، همه جانبه سیاسی غیر واقعی و به منظور فشار علیه جمهوری اسلامی طراحی شده است لذا وظیفه بانوان در مقطع کنونی برای خنثی کردن تبلیغات دشمنان بسیار خطیر و با اهمیت است))
مقام معظم رهبری

باسلام

حمد و سپاس خداوند متعال را بر نعمت عظیم نظام مقدس جمهوری اسلامی که معمار بزرگ آن شخصیتی بی نظیر در تاریخ معاصر است و بعد از معصومین علیهم السلام مصداق بارز رهبر جامعه اسلامی است.

حضرت امام خمینی (ره) خورشیدی که اندیشه های تابناکش روح بلند عزت سرافرازی و کمال خواهی را در کالبد سرد و فرسوده جهان معاصر دمید و فضای تاریک دنیای کنونی را که غرق در مادیگرایی و رواج فساد و اوماتیسم، تهجر و انحراف بود با عرضه روح واقعی کلام وحی در یک رصد عالمانه در قالب انقلاب اسلامی ایران تجدید حیات داد.

قالورینا الله ثم استقامورامعنا نمود و جامعه را با آن تربیت کرده و رشد و پرورش و جهت داد. سلام بر امام امت (ره) که در گفتار و عمل با مهارت و درایت اصول حقوق زنان و اصلاح بهبود وضعیت آنان را جزء استراتژیهای اصلی انقلاب اسلامی و یکی از محورهای اسلام ناب محمدی (ص) معرفی کردند این توجه توأم با دوراندیشی باعث شده که انقلاب اسلامی امروز پرچمدار نظام ارزشی و حقوقی اسلام برای زنان در مقابل نظام های غیر ارزشی سکولار ولایت می باشد. بدون شک استمرار چنین حرکتی که امام آغازگر آن بوده و رهبر عظیم الشان ادامه دهند آن می باشند. امروزه بدون پشتوانه های کافی علمی و پژوهشی امکان پذیر نخواهد بود.

در راستای اعلان سال ۷۸ توسط ولی امر مسلمین رهبر فرزانه انقلاب بعنوان سال امام خمینی (ره) و لزوم پرداختن عملی به تبیین اندیشه های آن فقیه و هبر بزرگ، دفتر امور زنان بنیاد مستضعفان و جانبازان در لیبیک گویی به نظر مقام عظمای ولایت بابرگزاری همایش علمی تخصصی تبغات ضایعات جسمی و روحی ناشی از جنگ تحمیلی بر جانبازان زن و همچنین بررسی مسائل حقوقی و اجتماعی آنان اقدامی علمی نموده و گوشه ای از توجهات و ابعاد فکری حضرت امام را در خصوص توجه به حقوق زنان ایثارگر به صورت کاربردی تبیین نمایند.

جانبازان زن که حدوداً بیش از ۴۰۰۰ نفر از جامعه جانبازان مغز کشور را شامل می‌شوند و در طول سالهای دفاع مقدس و پس از آن بار بسیاری از مصائب و مشکلات را به دوش کشیده و همچنان صبور و مقاوم و کم توقع از ارزشهای نظام حفظ و حراست می‌نمایند.

لازم به ذکر است که ترکیب سنی این عزیزان از ۱۴ تا ۷۰ سال و تنوع شرایط اجتماعی و زیستی شهری و روستایی و همچنین از حیث سواد، تاهل، اشتغال، سرپرستی، تفاوت در نوع آسیب مندی و ضایعات جسمی اعم از قطع عضو، قطع نخاع، اعصاب و روان، شیمیایی ایجاد کننده مسائل و نیازهای بسیار متفاوتی برای گروههای مذکور است که بایستی با طبقه بندی اصولی و پیدا نمودن خلاها و کمبودها از ابعاد حقوقی و بین المللی، قانونی، فرهنگی و اجتماعی برای حال و آینده آنان طرح جامعی تهیه نمود که امیدواریم نتایج این همایش با استعانت از خداوند متعال و یاری اساتید و متخصصان و فرهیختگان اجتماعی و سیاسی کشور این هدف را تامین نماید.

